

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić (predsjednica)
Slaven Bačić, Ivan Gregurić,
Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Tomislav Žigmanov**DIREKTOR**

Ivan Karan

ODGOVORNA UREDNICA:

Jasminka Dulić

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje)
Davor Bačić Palković (kultura)
Dušica Dulić (politika)
Zvonimir Perušić
Dražen Prčić (sport i zabava)
Nada Sudarević (fotografije)
Željka Vukov (društvo)
Mirko Kopunović (dopisništva i korektura)
Julijana Kujundžić
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA: Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković-Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.rs**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Rotografika« doo Subotica
List je registriran kod Tajništva za
informiranje Skupštine AP Vojvodine
pod rednim brojem 73.CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Na putu

Narodna skupština Republike Srbije ratificirala je ključni dokument na putu k pridruživanju Europskoj Uniji. Oko Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju EU ipak nije postignut nacionalni konsenzus, a ova je odluka podijelila ne samo Srbiju već i Srpsku radikalnu stranku na pristaše tvrde Šešeljeve politike i pristaše »ne tako tvrde« politike zamjenika predsjednika Nikolića. Podijeljeni zastupnici iz redova SRS-a, iako prisutni u skupštinskoj dvorani, nisu sudjelovali u odlučivanju pa je ratificiranje SSP-a podržalo 140 zastupnika, dok je 28 zastupnika DSS-a i NS-a bilo protiv.

Zahvaljujući konačnoj ratifikaciji Sporazuma, očekuju se dobre vijesti za gospodarstvo, među ostalim, ukidanje carinskih i količinskih ograničenja na uvoz industrijskih proizvoda iz Srbije u EU, kao i obratno, a u razdoblju do šest godina postupno uspostavljanje bilateralne zone slobodne trgovine.

Radikali su, s druge strane, podržali energetski sporazum s Rusijom, za koji su glasovali skoro svi zastupnici, izuzev zastupnika vladajuće LSV i oporbenih LDP-a i SVM-a, koji su tvrdili da je ruski aranžman nepovoljan. Time je Srbija riješila pitanje dva dokumenta koji određuju smjer u kojem će zemlja dalje ići. A na putu europskih integracija Srbija treba riješiti i pitanje regionalizacije, gdje je pitanje definiranja statusa Autonomne Pokrajine Vojvodine najaktualnije.

Zastupnici pokrajinske, a zatim i republičke skupštine trebali bi vrlo brzo odlučivati o tome i konačno definirati ovlasti pokrajinskih vlasti, jer prema Ustavu Vojvodina do 15. listopada treba dobiti novi Statut. Status Vojvodine će u danima koji dolaze vjerojatno biti jedna od vrućih političkih tema jer oporba već sada, mada još javnosti nije predstavljen nacrt novog Statuta niti je on usuglašen u koaliciji oko Demokratske stranke, u svakom nastojanju da se autonomija Vojvodine definira najčešće vidi separatizam.

J. D.

Dr. sc. Ksenija Fallend-Vidaković, dugogodišnja pročelnica Odsjeka za jezike sa Sveučilišta u St. Pölten, Austrija

Jezik se čuva razvojem identiteta i kulture 6,7

Proštenje kod Gabrićevog križa i skup mladeži »Hrvatski Majur 2008.«

Odužiti dug 14

Književna večer Vojislava Sekelja održana u Subotici

Čuvar dostojanstva hrvatske pisane riječi 28

Njihovo vrijeme dolazi

Mladi lavovi 42,43

Suradnja AP Vojvodine i županija Vukovarsko-srijemske i Bács-Kiskun

Skupa lakše nego pojedinačno

Ove tri regije imaju ukupno 3 milijuna stanovnika i velik su potencijal, kako u gospodarskom, tako i u kulturnom, turističkom, prometnom i ekološkom smislu

Mađarska županija Bač-Kiškun, hrvatska Vukovarsko-srijemska županija i AP Vojvodina u idućem razdoblju formirat će zajedničku strategiju za suradnju u više područja, dogovoreno je u prošli četvrtak na trilateralnom sastanku najviših predstavnika ovih triju regija.

Pokrajinsko tajništvo za informacije priopćilo je kako su se predsjednik Skupštine AP Vojvodine *Sándor Egeresi*, župan županije Bač-Kiškun *Gábor Banyai* i župan Vukovarsko-srijemske županije *Božo Galić* usuglasili da se što prije formira radna skupina koja će raditi na zajedničkim projektima u područjima ekonomije, kulture, turizma, prometa, zaštite životnog okoliša i drugih. »Razmotrili smo mogućnost suradnje na zajedničkim projektima koji postoje u okviru IPA programa za pretprijetnu pomoć, koji trebaju pripremiti države kandidate i potencijalne kandidate za korištenje strukturnih fondova Europske Unije«, rekao je Egeresi na konferenciji za novinare istaknuvši, da će takav oblik suradnje zasigurno pridonijeti lakšem pristupanju fondovima EU. Egeresi je dodao i kako je neophodno razmotriti na koji se način najbolje može predstaviti multikulturalnost i multinacionalnost triju regija, njihove sličnosti i specifičnosti kroz suradnju kulturnih institucija nacionalnih zajednica. Pokrenuta je i inicijativa za organiziranje

regionalnih sajmova gospodarske, turističke, etnološke i kulturne ponude, koji bi se naizmjenično održavali u gradovima iz svih triju regija. Također, naglašena je i potreba za otvaranjem novih graničnih prijelaza između triju država. Župan Vukovarsko-srijemske županije *Božo Galić* rekao je kako postoji politička volja i potpora za suradnju, čije je konkretiziranje u interesu svih nacionalnih zajednica koje žive u Vukovarsko-srijemskoj županiji, županiji Bač-Kiškun i AP Vojvodini. On je poseban naglasak stavio na rijeku Dunav koja povezuje tri regije i čiji se potencijal mora iskoristiti na najbolji mogući način.

Župan mađarske županije Bács-Kiskun *Gábor Banyai* naglasio je kako je ova regija spremna

prenijeti sva svoja iskustva partnerskim regijama, s obzirom na to da je Mađarska članica Europske Unije i prošla je proces pridruživanja. Prema njegovim riječima u ovim regijama živi tri milijuna stanovnika i zajedničkom suradnjom mogu postići daleko više nego pojedinačno.

Sastanku su bili nazočni i generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici *Ljerka Alajbeg*, generalni konzul Republike Mađarske u Subotici *Ferenc Nagy*, pokrajinska tajnica za regionalnu i međunarodnu suradnju *Jadranka Beljan-Balaban* i potpredsjednici Skupštine AP Vojvodine *Branimir Mitrović* i *Maja Sedlarević*.

Z. P.

Predstavnici Hrvata iz Srbije razgovarali s izaslanstvom Vukovarsko-srijemske županije Suradnja je u interesu svih

U povodu trojnog sastanka i dogovora u Skupštini Vojvodine, DSHV je u priopćenju za javnost konstatirao kako je »buduća suradnja triju regija u interesu građana i gospodarstva, ali i u interesu nacionalnih zajednica koje žive u tim trima regijama, jer bi se multikulturalnost triju regija očitovala i kroz suradnju kulturnih institucija, dok je definiranje strategije u idućem razdoblju prepušteno ekspertnoj skupini«.

Tijekom boravka u Novom Sadu, izaslanstvo Vukovarsko-srijemske županije razgovaralo je i s predstavnicima vojvođanskih Hrvata. Prema priopćenju DSHV-a, »predstavnici hrvatske zajednice upoznali su goste s problemima s kojima se susreću građani hrvatske nacionalnosti u svakodnevnom životu, uključujući tu i pitanja iz domene kulturne autonomije, politička pitanja, te probleme vezane uz funkcioniranje Mješovitog odbora za praćenje provedbe Sporazuma o zaštiti manjina između Republike Srbije i Republike Hrvatske. Zaključak susreta dužnosnika Vukovarsko-srijemske županije i predstavnika hrvatske zajednice jest da položaj hrvatske zajednice u Republici Srbiji još uvijek nije zadovoljavajući, ali je bolji u odnosu na vrijeme iz skore prošlosti«.

U razgovorima su sudjelovali župan *Božo Galić*, dožupan *Željko Cirba* i načelnik Općine Tovarnik *Marinko Belja*, dok su hrvatsku zajednicu predstavljali dopredsjednik HNV-a *Josip Ivanović*, član Izvršnog odbora HNV-a *Mato Groznica* i predsjednik DSHV-a i narodni zastupnik *Petar Kuntić*.

Priprema Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina

Susret Svetozara Čiplića i Lászla Józse

Ministar za ljudska i manjinska prava *Svetozar Čiplić* je 9. rujna u svom kabinetu primio *Lászla Józsa*, predsjednika Nacionalnog vijeća mađarske nacionalne manjine. Kako saznajemo iz ureda NV MNM, sudionici sastanka suglasili su se oko redoslijeda aktivnosti vezanih za pripremu Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina. Ministar Čiplić je informirao predsjednika NV MNM o tome kako će u najskorije vrijeme obrazovati ekspertsku grupu koja će – uvažavajući dosadašnje rezultate rada na ovom zakonskom projektu – okončati pripremu nacarta zakona. Nakon toga će i nacionalnih vijeća nacionalnih manjina imati mogućnost izjasniti se o ponuđenim rješenjima, a prijedlog zakona će

Narodnoj skupštini biti podnesen od strane Vlade Republike Srbije.

Tijekom sastanka, *László Józsa* je informirao ministra zaduženog za manjinska pitanja o aktivnostima NV MNM, prije svega o aktivnostima institucija čiji je osnivač Vijeća.

Ministar Čiplić i predsjednik NV MNM *László Józsa* dogovorili su se da će svoje razgovore, uz uključivanje drugih tema na dnevni red, nastaviti u najskorije vrijeme prilikom posjeta ministra sredinama u kojima žive Mađari i institucijama od važnosti za mađarsku zajednicu u Vojvodini.

Z. S.

Ana Tomanova Makanova primila direktore novinskih ustanova

Potpisani aneksi ugovora o javnom informiranju

Potprirednica Izvršnog vijeća AP Vojvodine i pokrajinska tajnica za informacije *Ana Tomanova Makanova* potpisala je prošloga petka, 5. rujna, anekse ugovora o javnom informiranju s direktorima novinsko-izdavačkih ustanova od pokrajinskog značaja. Aneксе su potpisali direktori listova: »Magyar so«, »Het nap«, »Hlas ludu«, »Ruskeslovo«, »Libertatea«, »Hrvatska riječ«, »Bunjevačke novine«, »Makedonska videlina«, »Ridne slovo«, »Them«, »Poljoprivrednik«, »Neven« i »Mali Neven«.

»Pokrajinsko tajništvo za informacije vodi računa o listovima nacionalnih manjina, koje podržava i nadamo se da će ih i ubuduće s više sredstava podržavati«, izjavila je tajnica Ana Tomanova Makanova. »Danas smo potpisali anekse ugovora za 27 izdanja, u visini od pre-

Uloga medja u tranziciji je izuzetno velika: Ana Tomanova-Makanova

ko 23 milijuna dinara na godišnjoj razini, koja su veoma važna za sve nas, jer mi živimo u jednoj regiji, koja je bogata u svojoj različitosti i

koja tu različitost mora njegovati«.

»Strah, koji su neki imali nakon prenošenja prava na nacionalna vijeća, pokazao se neopravda-

nim«, istakla je Ana Tomanova Makanova, »jer to nije značilo da ćemo mi kao državna institucija utjecati na izdavačku politiku ili na to da više nećemo financijski podržati izlaženje ovih listova, već naprotiv, naš je cilj njegovati ih i ponositi se njima. Ono što nam je svima bitno je stvaranje čitalačkih navika kod mlađe populacije, jer se od malog čitatelja s godinama stvara jedan ozbiljan i misaoni čitatelj dnevnih, tjednih ili mjesečnih novina«, rekla je Tomanova Makanova.

Po riječima potpredsjednice Ane Tomanove Makanove uloga medija je u vrijeme tranzicije izuzetno velika, jer edukacija i promjena kvalitete života, kojima svi težimo, na neki je način i olakšana količinom i načinom plasiranja informacija.

H. R.

Skupština Srbije ratificirala važan sporazum s Europskom Unijom Konačno potvrđen SSP

Narodna skupština Srbije u utorak je ratificirala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s Europskom Unijom. Uz ovaj sporazum, potvrđeni su i Prijelazni trgovinski sporazum, kao i Plinsko-naftni sporazum s Ruskom Federacijom. Za Sporazum o stabilizaciji, kao i za Prijelazni trgovinski sporazum glasovalo je 140 zastupnika vladajuće koalicije i LDP-a, protiv je bilo 28 zastupnika DSS-a i Nove Srbije, a zastupnici SRS-a i novog zastupničkog kluba Naprijed Srbijo bili su u dvorani, ali nisu glasovali. Skupština je usvo-

jila amandman *Tomislava Nikolića* kojim se u Zakonu o ratifikaciji sporazuma s EU precizira da je Kosovo dio Srbije. Plinski sporazum s Rusijom podržalo je čak 214 zastupnika, a protiv je bilo 22 zastupnika iz redova LDP-a, SVM-a i LSV-a. Sporazum s Rusijom predviđa da Gazprom izgradi dionicu plinovoda Južni tok kroz Srbiju i kupi 51 posto Naftne industrije Srbije za 400 milijuna eura.

Predsjednica Skupštine Srbije *Slavica Đukić-Dejanović* ocijenila je kako je Skupština Srbije potvrđivanjem Sporazuma o stabili-

zaciji i pridruživanju EU, energetskog aranžmana s Rusijom i više financijskih ugovora, donijela sve bitne odluke za daljnji ekonomski razvoj i za bolji život građana. Potpredsjednik Vlade Srbije *Božidar Đelić* potpisivanje ovih sporazuma nazvao je povijesnim, napominjući kako su to strateški pravci razvoja Srbije. On je dodao kako primjenom SSP-a uveliko počinje lobiranje Srbije za dobivanje statusa kandidata za EU.

Z. P.

Hrvatsko-srpski transportni spor pred razrješenjem? Uskoro dozvole za srbijanske prijevoznike

Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture Republike Hrvatske očekuje da će idućih dana biti završen transport Končarevih transformatora Elektromreži Srbije te izdavanje dodatnih dozvola za međunarodni transport kroz Hrvatsku srbijanskim cestovnim prijevoznicima, doznaje Hina iz MMPI-ja. Time bi trebao biti zaključen spor nastao, jer je hrvatska tvrtka Zagrebtrans mjesecima bila onemogućena da u suradnji sa srpskim Eurošpedom preveze, unutar Srbije, transformatore Elektromreži Srbije, koja ih je kupila od Končara, a još su proljetos željeznicom

dopremljeni do željezničkih stanica Beograd i Novi Sad. Zbog odugovlačenja dugog sedam mjeseci Hrvatska je zamrznuła odluku o isporuci 12.000 dodatnih bilateralnih dozvola srbijanskim prijevoznicima za međunarodni transport kroz Hrvatsku za ovu godinu, povrh 45.000 već isporučenih dozvola. Zbog toga je Udruga srbijanskih prijevoznika Međunarodni transport za ponedjeljak najavila mogućnost blokade prometa na granici s Hrvatskom, no od toga su odustali nakon najava o rješavanju tog pitanja.

Z. P.

Raskol u Srpskoj radikalnoj stranci

Srpska radikalna stranka više nije pojedinačno najjača politička stranka u srbijanskom parlamentu. Nakon raskola koji je doveo do ostavke dosadašnjeg zamjenika predsjednika stranke *Tomislava Nikolića*, raspao se i zastupnički klub SRS-a, iz kojeg se početkom tjedna izdvojilo 19 zastupnika i oformilo zaseban zastupnički klub pod nazivom Naprijed Srbijo, s Nikolićem na čelu.

Srpska radikalna stranka na svibanjskim je izborima osvojila 78 mandata u Skupštini Srbije.

Dr. sc. Ksenija Fallend-Vidaković, dugogodišnja pročelnica Odsjeka za jezike sa Sveučilišta u St. Pöltnu, Austrija

Jezik se čuva razvojem identiteta i kulture

Nepobitna je činjenica da ikavica, kojom govore Bunjevci (ali i Šokci), postoji samo u hrvatskom jeziku, kako u Dalmaciji s otocima, Lici, Slavoniji tako i u Vojvodini. Tu lingvistika, još preciznije slavistika, ne ostavlja prostor ni za kakve diskusije.

Razgovor vodio: Zvonimir Perušić

Imaju li bunjevački Hrvati sličnosti sa sefardskim Židovima, što o ne-hrvatstvu Bunjevaca kaže znanost, hoće li i kada Hrvati u Vojvodini koristiti hrvatski jezik u svakodnevnoj uporabi ili samo u okviru uskog kruga svoje elite, samo su neka od pitanja o kojima za Hrvatsku riječ govori hispanistica i anglistica, profesorica sa sveučilišta u Salzburgu, Innsbucku, Grazu i St. Pöltnu dr. *Ksenija Fallend-Vidaković*.

Ova rođena Lemešanka (Svetozar Miletić) u inozemstvu je praktički od 1981. godine, kada je kao studentica Filozofskog fakulteta u Zagrebu otišla na usavršavanje kao stipendistica Instituta za ibero-američku suradnju iz Madrida. Doktorirala je na Institutu za romanistiku Sveučilišta u Salzburgu. Od 2002. godine pročelnica je Odsjeka za jezike te lektorica za engleski i španjolski jezik na Fakultetu za medijski menadžment Sveučilišta primijenjenih znanosti u St. Pöltnu (Austrija). Od Gospodarske komore Austrije 2006. je godine stekla zvanje poslovne savjetnice za međunarodne aktivnosti poduzeća, a iste je godine osnovala i vlastitu tvrtku Intercultural Communication Solutions.

Nedavno ste poslom boravili u Somboru. Koji je bio razlog Vašeg dolaska u rodni kraj?

Nakon dosta godina izbjivanja vratila mi se čežnja za rodnom krajem, pa već nekoliko godina redovito dolazim u Bačku, u Sombor i Svetozar Miletić, posjetiti obitelj, kao i prijatelje i školske drugove iz gimnazije u Somboru. Ovoga puta bila sam i u potrazi za literaturom za znanstveni članak o Sefardima, pri čemu sam do podataka došla i u Gradskoj knjižnici u Somboru.

U okviru španjolskih studija Vi se, dakle, u manjem omjeru bavite i pitanjem kulture Sefarda. Može li se pitanje Sefarda na bilo koji način povezati s problemom

Hrvata Bunjevaca, naroda kojem i sami pripadate? I što, po Vašem mišljenju, danas predstavlja bunjevačko pitanje?

Svi narodi, etničke skupine i manjine koji žive u dijaspori imaju puno sličnosti: napustili su svoju korijensku zemlju i otisnuli se u tuđinu. Po tome »rasipanju« (etim. grčko značenje riječi »dijaspora«) po svijetu su Bunjevci, naravno, slični sefardskim Židovima, i Židovima općenito, kao i mnogim drugim narodima. Slično sefardskim Židovima, koji nakon pet stoljeća izgnanstva iz Španjolske još uvijek čuvaju, kako-tako, svoj jezični i kulturni identitet, i Bunjevci su uspjeli u jednoj multikulturnoj sredini sačuvati to svoje jastvo i pokraj mnogobrojnih pokušaja da im se taj identitet kroz političko instrumentaliziranje otuđi. To se događalo početkom 20. stoljeća, kao i za vrijeme Miloševićeve vlade, a ni sadašnji ih se trenutak nije lišio. Bunjevačko pitanje je za mene pitanje jedne skupine Hrvata doseljenih krajem 17. stoljeća u sjevernu Vojvodinu, u Bačku, koji, na žalost, nakon stoljetnog opstojenja i očuvanja ogromnog folklornog i kulturnog blaga, zbog unutarnje razudenosti kao posljedicu političkih, a time i društvenih utjecaja, dovode svoj identitet i njegovo opstojanje u pitanje.

Mnogima je poznato kako je i Vaš otac, Ljudevit Vidaković, pisao puno o vojvođanskim Hrvatima, a mnogi su se znanstvenici, među kojima, recimo, i Milana Černelić i Ante Sekulić, pozivali na njegove radove. Zalagao se za bolji položaj Hrvata i zbog toga trpio posljedice. Kako se to odražavalo na Vaš život i Vaša gledišta?

Moj je otac u mnogome za mene bio zvijezda vodilja. Utjecao je na moje intelektualno sazrijevanje, ali i na svijest o mojoj kulturnoj i etničkoj pripadnosti. Nikada se nisam osjećala drukčije nego Hrvatica bunjevačkog podrijetla,

što sam naravno i u školi uvijek nedvojbeno izjavila a da pri tomu nikada nisam imala nikakvih problema. Moj je otac bio pasionirani povjesničar, iako je studirao pravo, služio se bez teškoća i latinskim i starogrčkim jezikom, a govorio je tečno mađarski, francuski i njemački. Svojim neumornim radom i ljubavlju prema rodnoj kulturi uspio je postaviti i neke nove teze o podrijetlu i dolasku bunjevačkih Hrvata u Bačku.

Zbog čega radovi Ljudevita Vidakovića nikad nisu objavljeni?

Postoje 2-3 članka objavljena u muzejskim časopisima u Hrvatskoj. Većina njegovog djela, koje nije samo povijesno-kulturna analiza, nego i literarno djelo (postoje brojne pjesme, nešto eseja i nekoliko kazališnih komada) zbilja nije nikada objavljeno. Ja osobno, kao filolog, namjeravam uskoro objaviti njegovo književno djelo, puno motiva i simbola njegove Bačke.

Koliko je Vama poznat položaj Hrvata danas u Vojvodini?

Poznat mi je po onome što čujem od obitelji i prijatelja, dovoljno da mogu sagledati opasnost ovakvog razvitka po pitanju statusa i definicije Bunjevaca u Vojvodini. Pri tome mislim na unutarnji rascjep na one koji se smatraju Bunjercima i Hrvatima, i na one koji niječu hrvatsko porijeklo Bunjevaca. O nekoj »samoniklosti« i »ne-hrvatstvu« Bunjevaca ne može biti ni riječi. Nepobitna je činjenica da ikavica, kojom govore Bunjevci (ali i Šokci), postoji samo u hrvatskom jeziku, kako u Dalmaciji s otocima, Lici, Slavoniji tako i u Vojvodini. Tu lingvistika, još preciznije slavistika, ne ostavlja prostor ni za kakve diskusije.

Jedna posve druga činjenica jest koliko se Bunjevci koji nisu studirali ili dulje boravili u Hrvatskoj zbilja osjećaju kao Hrvati *per se* u strogom smislu riječi. Tu mogu razumjeti da postoje neke unutarnje dvojbe upravo zbog života

izvan matice, Hrvatske, s kojom su dugo bili u kontaktu samo putem tradicije, obiteljske i kolektivne, a tek u novije vrijeme putem medija i posredstvom političkih mjera od strane Republike Hrvatske. Pogotovu u obiteljima miješanih nacionalnosti svijest o hrvatskom porijeklu vjerojatno je još slabija. Pri tome je Katolička crkva u Bačkoj oduvijek nedvojbeno ustrajala na hrvatskom porijeklu Bunjevaca. No sve te dvojbe ne bi smjele dovesti u pitanje njihovo povijesno i jezično porijeklo iz Hrvatske. Takav rascjep unutar iste etničke skupine u Vojvodini u pogledu porijekla Bunjevaca nosi sa sobom političke, demografske i kulturne posljedice koje štete jedinstvu te naše etničke skupine, smanjuju broj Hrvata u Vojvodini,

a time i status jedne manjine. Vrlo sličan primjer nalazimo u Austriji između koruških Slovenaca i etničke skupine »Windische«.

Kako je hrvatska manjina u Austriji organizirana i kako ostvaruje svoja prava na posebnost?

Gradišćanski Hrvati u Austriji žive više od 400 godina. Nikada nisu bili autohtona skupina nego su došli iz raznih krajeva današnje Hrvatske. No to im nije smetalo da tijekom stoljeća, kroz unutar-nju koheziju, razviju kulturno i

Mene pri tomu interesira pitanje na koji način možemo doći do efekta sinergije kroz samu situaciju interkulturalnosti (u marketingu, vođenju personala, internacionalnim projektima i sastavljanju timova), pri čemu jezici i njihova primjena igraju važnu ulogu.

Posjedujete certifikat kao trenerica za međukulturnu komunikaciju. Što to konkretno znači i tko su polaznici Vaših seminara?

Certifikat sam dobila u Göttingenu, uz to sam i poslovna savjetnica s dozvolom Austrijske gospodarske komore, a polaznici mojih seminara su osobe u višem menadžerstvu, znači šefovi odjela i slično, koji imaju potrebu naučiti osnove interkulturalne komunikacije kako bi izbjegli pogreške u komunikaciji sa stranim partnerima, koje njihovu tvrtku mogu skupo koštati.

Otkuda ljubav prema jezicima, osobito španjolskom?

Svi smo mi za nešto rođeni, ja sam se rodila da bih naučila jezike (govorim, nešto bolje, nešto lošije, devet jezika). Najljepši od tih jezika je po mom mišljenju španjolski.

Rodom ste iz Lemeša (službeno Svetozar Miletić). Koliko često dolazite u rodni kraj i što Vas veže za Lemeš i Sombor, mjesta Vašeg rođenja i mladosti?

Bunjevačko i hrvatsko naslijeđe dobila sam u okrilju obitelji. Kad u jednom kraju odrastete, onda ste nevidljivim nitima povezani s tim krajem. Iako se smatram kozmopolitom, živjela sam u puno zemalja Europe i svijeta, postoji uvijek za mene jedan kraj, gdje je zemlja crna od plodnosti, s najvećim suncokretima na svijetu, jedna pomalo uspavana ljepotica – kraj u kome žive Bunjevci u Bačkoj. A ta se veza ne može ničim izbrisati.

Kada ste i kako odlučili svoju profesorsku i znanstvenu karijeru nastaviti u Austriji?

To sam učinila na nagovor mojih profesora sa Sveučilišta u Zagrebu, pogotovu prof. *Augusta Kovačeca* s Odsjeka za romanistiku, jer krajem osamdesetih godina nije bilo nikakvih znanstvenih časopisa niti knjiga u Zagrebu na temelju kojih bih mogla napisati disertaciju na temu iz suvremene španjolske književnosti. Tako sam došla u Salzburg, gdje sam 1993. doktorirala.

Ima li istine u tome da se svijet kreće k monolingvizmu, odnosno hoće li engleski jezik potisnuti ostale velike jezike?

Mislim da takva opasnost ne postoji. Globalizacija naravno zahtijeva

jedan globalni jezik komunikacije, što je naravno engleski, ali to nikako ne znači da će naši identiteti, a time i jezici, doći u opasnost da nestanu. Vi vidite da se to ne događa ni u Europskoj Uniji. Naprotiv, jezična raznolikost je dio filozofije Europske Unije.

Kako se, po Vašem mišljenju, jezici nacionalnih manjina mogu zaštititi od utjecaja ne samo stranicizama, nego i većinskog jezika u okruženju?

Nažalost, nikako. Jezici manjina su izloženi stalnoj opasnosti od asimilacije od strane većinskog jezika, jer u svom autohtonom rječniku ne posjeduju pojmove, riječi, koje su im u sadašnjoj komunikaciji neophodni. Tada posežu za izrazima većinskog jezika i na taj način neizbježno »onečišćuju« svoj vlastiti jezik. Svi jezici manjina su na neki način »okamenjeni« ili čak »balzamirani«. Taj oblik konzerviranja im omogućava da opstanu tijekom stoljeća, ali onemogućava istovremeno prirodni razvoj jezika. Jedino što se može učiniti jest jačati i razvijati etnički identitet i pripadnost kulturi. Kroz to će se i jezik jedne etnije najbolje sačuvati.

Što treba raditi da bi hrvatski jezik postao jezikom svakodnevnice komunikacije među Hrvatima u Vojvodini, a ne samo jezikom dijela intelektualne elite?

To je vrlo teško pitanje. U Vojvodini smo mi oduvijek živjeli u situaciji višejezičnosti, pri čemu je od 20. stoljeća srpski jezik bio službeni, ali je bilo i brojnih jezika manjina, kao što je i jezik hrvatsko-bunjevačke manjine. Preseljenjem Hrvata-Bunjevaca u Vojvodinu, lingvistički je prekinut prirodni razvitak toga jezika koji je u pradomovini sigurno bio u tješnjoj svezi s hrvatskim standardnim jezikom, a prije preseljenja

važio je kao varijetet/dijalekt istoga. Nakon preseljenja došlo je do konzerviranja, okamenjenja jezika okruženog mnogim drugim, srodnim i nesrodnim jezicima. Veza s Hrvatskom je politički postala puno jača nakon hrvatske neovisnosti. Posredstvom medija je i hrvatski standardni jezik postao još dostupniji.

No, povijest se ne može unatrag vratiti, pa mislim da će za široku javnost biti teško prihvatiti hrvatski jezik kao jezik komunikacije, jer ljudi već govore nekoliko jezika: bunjevački dijalekt hrvatskog, srpski u školi i eventualno mađarski. Mislim da je teško ljudima koji već govore nekoliko jezika, jer su prinuđeni, dokazati da je potrebno usvojiti još jedan dodatni, ovog puta hrvatski standardni jezik, kojega je bunjevačka *intelligentsia* usvojila isključivo tijekom studija u Zagrebu, Rijeci, ili Osijeku.

Ono što smatram najvažnijim od svega jest da Bunjevci mogu biti ponosni na svoju slavnu prošlost, pri čemu nikada nisu posezali za tuđim. Sudjelovali su u obrani cijele Europe od najezde Turaka. Pri tom su bili pod komandom jednog od najslavnijih vojskovođa u povijesti, princa Eugena Savojskog, kao što se vidi i na čuvenoj Eisenhutovoj slici u zgradi Županije u Somboru, i pri tome od austrijskog cara dobili i priznanja i privilegije. Tko zna kako bi danas izgledala Europa bez, recimo, teškog poraza Turaka u bici kod Sente. Mislim da je za mlade naraštaje Bunjevaca jako važno poznavati tu slavnu prošlost kako bi s puno samopouzdanja i samosvijesti shvatili, da su oni kroz djela svojih predaka legitimni i nerazdvojni dio Europe, njene prošlosti i sadašnjosti.

etničko jedinstvo i samosvijest. Imaju pravno i kulturno zaštićeni status manjine s pravom na učenje materinjeg jezika. U Beču postoji i (gradišćansko)hrvatski dječji vrtić pod nazivom »Viverica«. Govore starom akcentuacijom ikavskim narječjem.

Vaša tvrtka »ICS Intercultural Communication Solutions«, sa sjedištem u Salzburgu, bavi se između ostalog i jezičnom pragmatikom u multinacionalnim kompanijama. Možete li nam objasniti o čemu je riječ?

U ovo doba globalne ekonomije poznavanje stranih jezika nije luksuz nego imperativ. Svjedoci smo mnogobrojnih fuzioniranja tvrtki, pri čemu sve češće različite kulture dolaze pri tom u kontakt.

Bunjevački govor i ove godine u školama Čitanka i gramatika na tiskanju

I ove će godine u subotičkim osnovnim školama učenici koji to žele, slušati sate iz predmeta bunjevački govor s elementima nacionalne kulture. Nastava iz tog predmeta krenula je prošle školske godine, kada ju je pohađalo 85 učenika u sedam osnovnih škola u Subotici. Nakon 15. rujna znat će se broj učenika koji su se ove godine prijavili za pohađanje sata iz tog predmeta.

U Bunjevačkom nacionalnom vijeću priopćili su kako bi do kraja prvog polugodišta iz tiska trebala izaći dva udžbenika pisana bunjevačkim govorom: čitanka i gramatika.

Pomoć Grada nacionalnim zajednicama

Makedonci dobili svoje prostorije

Makedonska zajednica u Subotici dobila je svoje službene prostorije. U Ulici Hanibala Lucića broj 7 ova je zajednica od Grada Subotice dobila na korištenje oko 200 četvornih metara prostora. U povodu Dana nezavisnosti Republike Makedonije, ključeve prostorija je Udruzi makedonske nacionalne zajednice »Ilinden« svečano uručio subotički gradonačelnik Saša Vučinić.

»Iako nismo u impresivnom objektu, ovaj je događaj vrijedan pažnje, jer je ovo je prilika istaknuti ono po čemu smo ponosni na naš grad Suboticu, koji u svom naručju može uspješno držati 26 nacija i da svi oni ovdje mogu

Svečana predaja ključeva: gradonačelnik Saša Vučinić u novootvorenim prostorijama Udruge »Ilinden«

imati svoj dom«, rekao je tom prigodom Saša Vučinić.

Objekt u Hanibala Lucića 7 u fazi je adaptacije.

Na otvorenju je nazočan bio i makedonski konzul u Beogradu Aleksandar Novotni, a predstavnik Makedonskog nacionalnog vijeća Udruzi je darovao vrijedno pismo za kupovinu računala. Udruga »Ilinden« utemeljena je 2006. godine i za cilj ima njegovanje nacionalnog identiteta Makedonaca na ovim prostorima. Prema posljednjem popisu pučanstva, u Subotici je 2002. godine živjelo oko 500 građana makedonske nacionalnosti, a u Sjeverno-bačkom okrugu oko 800.

Z. P.

Jovan Mickoski, predsjednik Udruge makedonske nacionalne zajednice »Ilinden«

Želimo njegovati naš jezik, kulturu i tradiciju

Financiranje preko natječaja i projekata, odnosi s matičnom domovinom korektni, potpora više moralna nego materijalna

Udruga makedonske nacionalne zajednice »Ilinden« u Subotici je osnovana u svibnju 2006. godine. Cilj osnivanja bio je, prema riječima predsjednika Jovana Mickoskog, okupljanje građana makedonske nacionalnosti koji žive u ovom gradu, te njegovanje i razvoj kulture i tradicionalnih vrijednosti makedonskog naroda te njegovanje makedonskog jezika.

»Makedonci u Srbiji imaju svoje manjinske nacionalne udruge u svim većim mjestima u kojima žive«, kaže za Hrvatsku riječ Jovan Mickoski. »Takve udruge u Vojvodini, osim u Subotici, postoje i djeluju u Novom Sadu, Pančevu, Zrenjaninu, Jabuci itd. Želimo se, prije svega, upoznavati međusobno, okupljati se i kroz organizaciju različitih manifestacija njegovati naš jezik, kulturu i tradiciju. U Srbiji živi velik broj Makedonaca koji su poznati slikari, glazbenici, pjesnici, neki su i vrhunski umjetnici, kao, recimo, Zafir Hadžimanov. Svi oni stvaraju ovdje u Srbiji i mi nastojimo orga-

nizirati njihove izložbe, književne večeri, koncerte. U Beogradu živi i nekoliko članova srpske i makedonske akademije znanosti i umjetnosti, koji su makedonske nacionalnosti i s kojima također dobro surađujemo.«

U Subotici je, u povodu Dana nezavisnosti Republike Makedonije, prošle subote na Otvorenom sveučilištu otvorena izložba jedne makedonske slikarice, a u okviru Dana makedonske kulture prikazani su i etnofilmovi s makedonskom tematikom.

»Prostorije koje nam je Grad Subotica dodijelio na korištenje bit će pogodne za određene aktivnosti, književne večeri i slično, ali tek kada se završi adaptiranje cijele te kuće«, kaže Mickoski. »Za sada smo, našim sredstvima, sredili dva uredska prostora u površini od 50 četvornih metara, od ukupno 200 koliko će biti kad se poslovi završe. Dok se to ne završi, jednu ćemo prostoriju opremiti za ured, a drugu za knjižnicu, klub i sastanke. Kuću obnavljamo iz sredstava koja

Udruga dobije na natječajima, koja raspisuju pokrajinska tajništva, kao i od Makedonskog nacionalnog vijeća.«

Jovan Mickoski naglašava kako Udruga makedonske nacionalne zajednice »Ilinden« ima između 50 i 60 aktivnih članova, koji sudjeluju u radu i organiziranju aktivnosti. Makedonci u Srbiji imaju svoje nacionalno vijeće, koje je osnivač lista pod nazivom Makedonska videlina (Makedonska zora).

»Na Televiziji Vojvodine postoji i emisija na makedonskom jeziku, koja se emitira dva puta mjesečno«, kaže Jovan Mickoski. »S Nacionalnim vijećem makedonske nacionalne manjine naša udruga ima dobre odnose. Vijeće koordinira aktivnosti svih udruga, pa se tako izložbe, književne večeri i ostale manifestacije ne organiziraju isti dan, a i pazimo da se ne odvija sve na jednom mjestu, u jednom gradu. Što se suradnje s matičnom zemljom tiče, ona se odvija preko Veleposlantva Republike Makedonije u Beogradu, ali

Jovan Mickoski

imamo i izravne kontakte s institucijama iz Makedonije, kao što su, recimo, Muzej Makedonije ili Institut za folkloristiku. Potpora iz Makedonije je više moralna nego materijalne prirode. U Subotici želimo razvijati dobre odnose sa svim nacionalnim zajednicama, pa ćemo tako u svom prostoru pokušati organizirati i susrete koji će poticati kontakte među zajednicama.«

Z. Perušić

Interkulturalnost – brana pred asimilacijom manjina

Susretanja kultura

Multikulturalnost označava postojanje više kultura na jednom prostoru, dok pojam interkulturalnost ističe odnos među tim kulturama * Interkulturalnost nije pasivna tolerancija različitog, nego upoznavanje s kulturnim vrijednostima drugih i davanje vlastitih kulturnih vrijednosti drugom

Piše: Zvonko Sarić

Proslava ovogodišnje Dužijance zaokružena je proštenjem na Bunariću. Banjalučki biskup *Franjo Komarica*, koji je predvodio euharistijsko slavlje na proslavi Dužijance u Subotici, rekao je, među ostalim, u razgovoru za »Hrvatsku riječ« da je ova tradicionalna manifestacija bačkih Hrvata: »pobjeda konstruktivnosti, međusobnog uvažavanja, vaše afirmacije i plemenitosti vaših susjeda, koji ne samo da vam nisu smetali, nego su se s vama radovali«.

Upravo je Dužijanac jedan od kulturnih događaja koji u praksi pokazuje kako se može ostvarivati interkulturalizam, jer Dužijanac je odavno postala dio kulturnog života Subotice i jedna od njegovih bitnih značajki. U kontekstu kulturnog života grada Subotice to konkretno znači i postojanje multikulturalnosti, bez koje se ne može ostvarivati interkulturalnost, koja doprinosi kvaliteti življenja u ovom gradu i očuvanju tradicionalno dobrih međuetničkih odnosa.

SAGLEDAVANJE RAZLIČITIH KULTURA: Pojam interkulturalizma ne može se upotrebljavati kao sinonim s pojmom multikulturalizam, jer multikulturalnost označava postojanje više kultura na jednom prostoru, dok pojam interkulturalnost ističe odnos među tim kulturama, kao i neophodnost međusobne interakcije. Znači, prefiks »inter« ne znači nekakav »zajednički život« više kultura ili »miješanje kultura«, nego znači mogućnost sagledavanja različitih kultura na jednom prostoru, dakle, i upoznavanje različitih mišljenja. Nije riječ samo o poštovanju različitog. Interkulturalnost u kontekstu kulturnog života jednog prostora treba pronaći i uvjete za razvoj različitosti, što u kontekstu subotičkog kulturnog prostora nije upitno.

Dužijanac je proslava sa sopstvenim kulturnim identitetom, a svijest o značenju vlastite kulture umnogome doprinosi prepoznavanju i uvažavanju različitosti. Interkulturalnost podrazumijeva i toleranciju, ali važno je reći kako interkulturalnost nije pasivna tolerancija različitog, nego upoznavanje s kulturnim vrijednostima drugih i davanje vlastitih kulturnih vrijednosti drugom.

KONVENCIJE, DEKLARACIJE I PRAKSA: Multikulturalizam i interkulturalizam kao postojeći teorijsko-praktični fenomeni imaju svoje polazište u Europskoj kulturnoj konvenciji iz 1954. godine, a koja je bazirana

na europskom civilizacijsko-kulturnom naslijeđu. Važan dokument je i Europska deklaracija o kulturnim ciljevima, usvojena na Konferenciji ministara kulture u Berlinu 1984. godine, koja je bazirana na raznolikosti etno-nacionalnog naslijeđa, kao faktora društvenog progressa i zajedništva u raznolikosti. Treba spomenuti kao osnovu za očuvanje etničko-kulturnih posebnosti i Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina iz 1995. godine, jer načela ove konvencije, pravno i politički, zaštićuju nacionalne manjine u državama s nacionalnom većinom. Pitanje je koliko su navedena doku-

Pred problemima kulturoloških specifičnosti se ne smije žmiriti: Europski parlament

menta uspješno realizirana u zbilji? Kulturne različitosti postoje, a jesu li one u praksi razlog za podjele, getoizaciju ili pak dinamiku za razvoj opcije interkulturalnosti?

Primjera ima raznih. Poznato je kako u europskim prijestolnicama na cijenu stambenog četvornog metra utječe nacionalna populacija u određenoj četvrti, a podjele su, primjerice, izražene i u Italiji, gdje kulturološke različitosti suprotstavljaju razvijeni sjever i nerazvijeniji jug, kao i u Španjolskoj, gdje često eskaliraju baskijska i katalonska nezadovoljstva, a primjeri mogućnosti prožimanja različitosti su i kine-

ske četvrti u nekineskim gradovima, koje su postale atrakcija pojedinih gradova. Put prema skladnoj interkulturalnosti sigurno nije lagan, a zaseban je problem, barem kako se to čini u ovome trenutku, što sekularizirana Europa, više ili manje žmiri pred problemima kulturoloških specifičnosti koje proizlaze iz različitih religija.

MEDIJI: Znanje jednih o onima drugima je veoma važno, znanje o osobitostima različitih kultura, čemu, osim obrazovanja, može doprinijeti protok informacija o drugima. U procesu interkulturalne razmjene važno mjesto trebaju imati i manjinski mediji, a unutar različitog kulturološkog iskustva bitnost je da etnička većina u praksi komunicira i surađuje unutar različitog kulturološkog konteksta.

Interesantna je ocjena predsjednika Nezavisnog društva novinara Vojvodine *Dinka Gruhonjića* iznijeta za okruglim stolom u Novosadskoj novinarskoj školi da danas mediji u Vojvodini informiraju gotovo isključivo o dešavanjima unutar vlastite nacionalne zajednice. Gruhonjić je tom prilikom rekao da i većinski i manjinski mediji u Vojvodini javnosti ne promoviraju multikulturalnost i interkulturalnost, već promoviraju jedan kulturni model, koji ne pokazuje nikakav interes za kulturne modele zajednica pokraj kojih žive, dok je govoreći o Radioteleviziji Vojvodine parafrazirao književnika *Lasla Vegela*, koji je rekao, također za jednim okruglim stolom, da kada stranac dođe u Vojvodinu i slučajno na daljinskom upravljaču izabere Drugi program RTV-a, on će steći dojam da nacionalne manjine u Vojvodini samo igraju, pjevaju i jedu u svojim tradicionalnim nošnjama. Gruhonjić je istaknuo da mediji trebaju promovirati interkulturalnost, te svoju publiku upoznavati i s identitetom drugih nacionalnih zajednica.

Unutar države proces interkulturalne razmjene pretpostavlja ravnopravan odnos različitih kulturnih zajednica i uvažavanje raznovrsnosti korisnika kulturnih sadržaja, te postojanje institucija nacionalnih manjina, jer u sklopu sustava države, takve institucije nacionalnih manjina doprinose gradnji interkulturalnosti, prezentiranju i promoviranju različitosti u kulturi. Integracija ovdašnjih Hrvata u kulturu, kao i u politički i privredni život, samo može doprinijeti interkulturalnosti, koja je brana pred asimilacijom manjina. ■

Massimo Savić, pjevač

Najvažnije mi je prenijeti emociju

*Sve ono što sam radio u glazbi, napravio sam jer sam se iskreno ponašao na bini * Novi album
»Sunce se ponovno rađa« pojavit će se ovih dana * Imam veliku želju surađivati s drugima,
a spremam i jedan jazz album s Big Bendom Hrvatske televizije*

Razgovarao: Davor Bašić Palković

Glazba ne postoji. Bilo koja moja pjesma, se ne može materijalizirati, ona ne postoji. To je samo titraj u zraku koji pobuđuje određene emocije. Samim time to je jedna magična situacija, tako da sam vrlo svjestan što glazba kao medij jest i što ona može značiti ljudima.

Massimo Savić je poznat mnogim generacijama. Na sceni je prisutan već dva i pol desetljeća, s početka kao frontmen artističke novovalne skupine Dorian Gray, zatim kao solo izvođač, čija karijera, s manjim ili dužim prekidima, traje do danas. Bilo da su u pitanju svezemski hitovi ili, pak, osrednje sladunjave pop pjesmice, ono što im je zajedničko, kada je o Massimu riječ, jesu prepoznatljiva boja glasa i osebujna interpretacija. Sve u svemu, Massimo je bez sumnje jedna od najsofisticiranijih pojava u svijetu pop glazbe na tlu nekadašnje Jugoslavije.

Rođen je 1962. godine. Djetinjstvo je uglavnom proveo u Istri, a životne okolnosti odvele su ga prvo do Italije, pa kasnije i do Australije. Srednju školu završio je u Zagrebu, gdje je početkom osamdesetih godina i počela njegova muzička karijera...

Massimo je nedavno održao koncert u Subotici te smo tom prigodom razgovarali s njime. U intervjuu za naš tjednik poznati pjevač govori o svojoj karijeri, inspiraciji u glazbi, kao i o novom albumu te još ponekim profesionalnim planovima.

HR: U Subotici ste posljednji puta nastupali dosta davno, prije 25 godina. Sjećate li se toga nastupa i kakve Vas uspomene vežu za njega?

Sjećam se da sam s grupom Dorian Gray nastupao u Subotici 1983. u okviru Omladinskog festivala. To je bio poznat festival na kojem je bilo prestižno svirati. Bilo je to u jednoj kino dvorani (Lifka, prim. aut.). Dok smo svirali sjećam se da je iza nas puštana projekcija na platnu. Tada mi je to bilo vrlo napredno. Ako se dobro sjećam nakon toga više nisam nastupao u ovom gradu.

S koncerta na subotičkom Trgu slobode

HR: Posljednje što ste objavili su albumi »Vještina I. i II.«, na kojima se nalaze mahom obrade tuđih pjesama. Kako ste se odlučili na takav potez i možemo li nakon ovoga ciklusa očekivati neki autorski album?

Sve je počelo slučajno. *Arsen Dedić* je bio jako bolestan i Hrvatska televizija je mislila da će Arsen loše završiti. Htjeli su mu se odužiti koncertom i HRT je zamolio nas nekoliko glazbenika da pjevamo njegove pjesme. Mene je dopala njegova pjesma »Ne plači«. Izvedba je naišla na fenomenalne kritike, mediji su to zamijetili.

Poslije je održan jedan koncert u Rijeci na kojem je Gibonni trebao izvesti jednu njegovu pjesmu sa simfonijskim orkestrom. Budući da se razbolio, Gibo me je zamolio da ga odmijenim tu večer, pa sam i tu dobio jako velike pohvale. Pa se potom desila večer glazbe *Zdenka Runjića*, na kojoj sam izveo dvije numere, koje inače izvodi Oliver Dragojević... I tako je to krenulo, te nisam više mogao hodati gradom a da me netko ne pita gdje mogu nabaviti te pjesme. Stizali su mi mejlovi, stvorio se jedan veliki pritisak od strane publike koja je htjela znati gdje se može nabaviti album na kojem izvodim obrade. I tako se desila »Vještina I«, na kojoj nisu stale sve obrade. One su se našle na idućem albumu

Tek kada sviraš uživo možeš pokazati jesi li to stvarno ti ili nisi, odnosno koliko si u stanju prenijeti emociju, bez obzira jesi li napisao određenu pjesmu ili ne.

»Vještina II«, na koji je stalo i nekoliko autorskih pjesama, čime sam najavio povratak njima.

Inače, puno ljudi sada radi obrade, vodeći se principom »meni je upalilo«, pa sad to treba tako. To ne ide programatski, ako je dogovoreno. Drugo, kemija mora postojati, i to se mora desiti ili »brak završava na sudu«. U tom smislu, puštam da stvari teku prirodno.

HR: U jednom ste intervjuu rekli kako ste tek sada, od povratničkom albuma »Massimo« iz 2003., došli na svoje. Što je presudno da biste kao glazbenik dobro funkcionirali?

Kada se baviš glazbom, najveće je bogatstvo imati dobar bend, a ja imam najbolji bend. Nesebično to mogu izjaviti, jer je naša kvaliteta potkrijepljena velikim radom i trudom. Mi ne ležimo na lovorikama nakon koncerta, mi stalno imamo probe, stalno unapređujemo aranžmane i detalje u pjesmama. Osjećamo se sigurno i to se osjeća na pozornici, tako da svaki koncert jedva iščekujemo.

HR: Imali ste više stan-ki u karijeri, prvo

nakon *Doriana Graya*, zatim početkom devedesetih...

Početkom 90-ih je bio rat, kada ljudi jedni drugima oduzimaju živote, i mislio sam da je tada izlišno baviti se umjetnošću. Tada sam se prestao baviti glazbom u tom nekom profesionalnom smislu, radio sam doma sam za sebe, a kad se trebalo opet pokrenuti, pokrenuo sam se.

HR: Što je ono što glazbom želite predati publici?

Emociju i istinu. Sve ono što sam radio u glazbi, napravio sam jer sam se iskreno ponašao na bini. Veliki uspjeh posljednjih pet-šest godina uslijedio je zahvaljujući isključivo živim nastupima. Jer tek kada sviraš uživo možeš pokazati jesi li ti to stvarno ili to nisi, dakle, koliko si u stanju prenijeti emociju, bez obzira jesi li napisao određenu pjesmu ili ne. Frenka Sinatru nitko nikada nije upitao je li je on napisao neku stvar ili ne, *Ivo Pogorelić* ne mora napisati pjesmu da bi je odsvirao. Bitan je transfer emocije. Sad, ako si ti dovoljno dobar medij da preneseš tu emociju publici, onda neće biti

problema. Ja sam iskren. Ponekad to može izgledati malo žestoko, ali to je najvažnije.

HR: Odakle crpate inspiraciju?

Inspiracija? Znaite što, inspiraciju mi daje dubina i slojevitost glazbe, život uopće. Kad pogledate malo, i najveći svjetski glumci bi na kraju htjeli imati neki bendić, ipak bi se oni malo bavili glazbom. Zašto glazbom? Zato jer je glazba potpuno magična. Glazba je »gospodar prstenova«. Zato jer čim gledaš, tu je završena priča. Čim vidiš sliku, vidiš. Glazba ne postoji. Bilo koja moja pjesma, ona se ne može materijalizirati, ne postoji. To je samo titraj u zraku koji pobuđuje određene emocije. Samim time to je jedna vrlo magična situacija, tako da sam vrlo svjestan što glazba kao medij jest i što može biti ljudima. Tako da je to ono što me inspirira...

HR: Recite nam nešto više nešto o albumu koji treba izaći sredinom rujna. Naziv je vrlo simboličan »Sunce se ponovno rađa«...

Album je snimljen u potpunosti i prvi singl će se pojaviti vrlo skoro. Sačekao sam da se završe Europsko nogometno prvenstvo i Olimpijske igre kako bi albumu osigurao medijski prostor.

Što se tiče naslova, *Arsen Dedić* je napisao pjesmu »Sunce se

Kada se baviš glazbom, najveće bogatstvo je imati dobar bend, a ja imam najbolji bend. Nesebično to mogu izjaviti, jer je naša kvaliteta potkrijepljena velikim radom i trudom.

ponovno rađa«. Kada vam kolega napiše pjesmu, obično vam je da na CD-u da je preslušate i vidite sviđa li vam se ili ne. Kod Arsena to nije slučaj. On ti napiše partituru, pa ti to »prevedi«. Radi se ipak o školovanoj osobi, o osobi koja nije tu slučajno. Arsen je moj glazbeni idol jer, bez obzira kako to ljudima zvučalo, Arsen u glazbu ide »parlando«, čovjek bi pomislio da praktički govori. Međutim, samo ako malo bolje »produžiš« note koje on daje, radi se o vrlo bogatim harmonijskim sklopovima. Tako da je Arsen napravio tu pjesmu i rekao – ,ajde dosta je više ozbiljnosti, ,ajmo napraviti pjesmu koja će nositi jedan pozitivitet. Jasno, ona ipak ima svoju težinu.

Jednu pjesmu mi je napisala *Lea Dekleva*, koja je na posljednjem Oliverovom albumu napisala čak pet pjesama. Zove se »Više nema nas«. Napisala ju je prije tri godine, ali ja sam je čuvao baš za ovaj album.

I ja sam napisao jednu pjesmu koja se zove »Iluzionist«. To je moja kritika na plastičnu kirurgiju. Mladi ljudi su lijepi sami po sebi jer su mladi, ali svejedno ipak stanu pod nož, pa da ih netko onako dljetom udara po naslagama i što sve ne. Stravično! Pjesma govori o tome kako se jedna djevojka unakazila operacijama, a bila je toliko lijepa.

Jednu pjesmu mi je napisao Edin Karamazov, koji svira lutnju i radio je sa Stingom.

Napravili smo jednu pjesmu koja govori o odnosu moje kćeri i mene. Prva slika je moja kćer dok je malena, druga slika je moja kćer u pubertetu, a treća je kako ja vodim svoju kćer pred oltar.

HR: Kako ste generalno zadovoljni tim albumom?

Mislim da nikada nisam otpjevao album toliko dobro. Jer, obično bih ušao u studio, otpjevao ga prima vista (prvi puta ga otpjevam kada ga i snimam), a onda odem

na turneju i nakon desetog koncerta shvatim kako sam tek mogao otpjevati neke pjesme. Ovog puta sam ih profilirao kroz sebe, puno puta ih otpjevao prije nego li sam ušao u studio. Definitivno ovaj album ima nešto posebno, a vi ćete vidjeti je li to to!

HR: Najdraža pjesma na novom albumu?

Meni su najdraže dvije: »Indija« i »Traži me«.

HR: Tijekom dosadašnje karijere pjevali ste na albumima drugih izvođača te ostvarili nekoliko zapaženih dueta...

Mnogo me je ljudi zvalo da radim duet, ali u mom slučaju to mora bit samo netko tko mi je prijatelj. Na novom albumu imam duet s *Nenom Belanom*. S tom pjesmom, koja se zove »Sad više nema nas«, nastupili smo na Festivalu šansone u Šibeniku.

HR: Koliko Vam znače glazbene nagrade? Primjerice, za album »Vještina« dobili ste čak četiri »Porina«...

Ima puno nagrada, a Porin je nagrada koja zaista znači. Porin donosi prestiž, i ima poseban status među glazbenicima u Hrvatskoj, poput Oscara u Americi.

HR: U profesionalnom smislu, kako vidite sebe za 10 godina?

Ukoliko me zdravlje posluži, isto kao i danas. Rano sam, kažu ljudi, ostario i onda tako cijelo vrijeme izgledam. Bavim se sportovima i imam puno kondicije. Jer pjevati dva, dva i pol sata, koliko traju moji koncerti, zahtijeva snagu.

Imam veliku želju surađivati s drugima. Sad se sprema jedan jazz album s Big Bendom Hrvatske televizije. Već su četiri pjesme snimljene. Još trebamo snimiti jedno osam pjesama i onda ćemo napraviti jedan veliki koncert u dvorani »Vatroslav Lisinski«. Radit će se i DVD.

Sa *Zoranom Predinom* iz Lačnog Franca spremam nešto za talijansko tržište. Budući da sam potpisao ugovor za Universal Music spremam i jedan album za vani. Uvijek ima više planova i treba dosta vremena da bi ih se sve izrealiziralo. U svakom slučaju, radim onoliko koliko stignem. ■

Diskografija

- Dorian Gray - »Sjaj u tami« (Jugoton 1983.)
- Dorian Gray - »Za tvoje oči« (Jugoton 1985.)
- »Stranac u noći« (Jugoton 1987.)
- »Riječi čarobne« (Jugoton 1988.)
- »Muzika za tebe« (Jugoton 1989.)
- »Zemlja plesa« (Jugoton 1990.)
- »Elements« (Helidon 1992.)
- »Benzina« (Croatia records 1995.)
- »Massimo« (Aquarius Records, 2003.)
- »Vještina« (Aquarius Records 2004.)
- »Apsolutno uživo« (Aquarius Records 2005.)
- »Vještina 2« (Aquarius Records 2006.)

Susret starožedničkih studenata

O uvjetima studiranja nekad i sad

Pod pokroviteljstvom NVO »Ekološki forum žena Staroga Žednika«, i ove je godine, po treći put, organiziran susret starožedničkih studenata. Gosti večeri, koja je održana 5. rujna, bili su članovi obitelji *Alojzija i Gize Miljački* podrijetlom iz Staroga Žednika: farmaceutkinje *Julijana Šarčević* i *Ana Budinčević*, te diplomirani inženjer elektrotehnike *Ivan Miljački*. Njih su troje svojevremeno završili fakultete u Zagrebu i vratili se u Suboticu. Govoreći studentima o načinu i uvjetima studiranja u njihovo vrijeme, istaknuli su i vlastita iskustva ne samo sa studija već i iskustva o počecima i promjenama u vlastitim radnim karijerama. Osobito su bila zanimljiva izlaganja o specifičnostima studentskog života u velikom gradu, koje su studenti pratili s velikom pozornošću. Vjerojatno najveći broj sadašnjih studenata neće moći živjeti i raditi u sredini gdje su rođeni, ali je važno da ne zaborave svoj zavičaj i održe kontakte s njim.

Gost večeri bio je i poznati subotički ekonomist *Ivan Vojnić Tunić*, koji je rođen na jednom žedničkom salašu u uglednoj zemljoradničkoj obitelji. Istaknuo je kako se ključ uspjeha u studiranju krije u velikom radu i nepokolebljivoj upornosti da se istraje do kraja.

Ovom susretu nazočili su i akademski građani Staroga Žednika: *Nikola Tonković*, *Dragan Crnobrnčić*, *Kata Ostrogonac* i *Mirko Ostrogonac*, koji su se nakon službenog dijela skupa s gostima družili sa studentima. Predsjednica Ekološ-

kog foruma *Ljubica Fabijan* ističe zadovoljstvo zanimanjem studenata za ove susrete i odlično raspoloženje koje je ispunjavalo dvoranu Doma kulture do kasno u noć.

Marjan Ostrogonac

Asocijacija poljoprivrednika Vojvodine

Pozdravljaju profesionalizaciju poljoprivrede

Asocijacija poljoprivrednika Vojvodine pozdravlja najavu Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva da će se izvršiti profesionalizacija poljoprivrede, odnosno da će se subvencionirati samo registrirani, profesionalni poljoprivredni proizvođači koji plaćaju porez, mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje kao poljoprivrednici, navodi se u priopćenju ove asocijacije što ga potpisuje predsjednik njihova Upravnog odbora *Miroslav Kiš*.

Asocijacija smatra da takve mjere Ministarstva mogu samo poboljšati položaj poljoprivrednika, jer će se konačno definirati – tko se bavi poljoprivredom, odnosno kome je to osnovna i jedina djelatnost, a komu ne.

Asocijacija također smatra da će se profesionalni poljoprivrednici moći posvetiti jednoj proizvodnji, da je razvijaju i odgovore na sve zahtjeve tržišta i konkurencije, kao i da na kraju svojeg radnog vijeka ostvare mirovinu, koja će

im osigurati materijalnu sigurnost u starosti.

S tim u vezi Asocijacija smatra da se prelaskom na profesionalizaciju treba izvršiti reorganizacija mirovinskog, invalidskog i zdravstvenog osiguranja poljoprivrednika, povezivanje mirovinskog staža u poljoprivredi, kao i otpis dugova poljoprivrednika vezanih za mirovinsko, invalidsko i zdravstveno osiguranje na isti ili sličan način kao što je urađeno u drugim oblastima.

Hitno donijeti Zakon o poljoprivredi

Povodom teške situacije u domaćem agraru, nedostatka propisa koji štite interese primarnih poljoprivrednih proizvođača i čestih protesta poljoprivrednika, koji izražavaju nezadovoljstvo postojećim stanjem, Asocijacija poljoprivrednika Vojvodine apelira na Vladu i Skupštinu Republike Srbije da se po hitnom postupku donesu Zakon o poljoprivredi, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu i podzakonska akta vezana za zakup državnog poljoprivrednog zemljišta, kao i mogućnost da se Republička direkcija za robne rezerve izuzme iz sastava Ministarstva trgovine i usluga i pripoji Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i

šumarstva, te da se izvrši njezina reorganizacija i poveća transparentnost u radu, navodi se u priopćenju Asocijacije poljoprivrednika Vojvodine.

Asocijacija apelira i na Antimonopolsku komisiju da se aktivnije posveti rješavanju postojanja monopola u otkupu poljoprivrednih proizvoda i na taj način razriješi dileme i spekulacije vezane za ovu problematiku.

Asocijacija također apelira na Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva da mjerama koje su u njegovoj nadležnosti pomogne u nadvladavanju problema pri zasnivanju nove proizvodnje pšenice roda 2009., a prije svega misleći na kontrolu kvalitete deklariranog

sjemena, proizvodnju sjemenske pšenice koju tržište zahtijeva, a da se stvaranje povoljne klime zasniva na ugovorenoj proizvodnji pšenice za određene namjene.

»Sa žaljenjem moramo konstatirati da ćemo, ukoliko ne dođe do razumijevanja naših problema i želje da se oni riješe od strane mjero-davnih, morati organizirati masovne proteste i druge oblike pritiska na mjerodavne, kako bi se ova teška situacija u kojoj se nalazimo razriješila i dala mogućnost poljoprivrednicima, koji su trenutačnim stanjem u agraru obespravljeni i poniženi, da ostvare egzistenciju dostojnu čovjeka«, zaključuje se na kraju priopćenja.

Proštenje kod Gabrićevog križa i skup mladeži »Hrvatski Majur 2008.«

Odužiti dug

Svake se godine, od obnavljanja Gabrićevog križa, prve nedjelje u rujnu na livadi na Hrvatskom Majuru pokraj Subotice održava proštenje u čast svetog Marka Križevčanina. Tako se i ove godine mnoštvo ljudi automobilima, autobusima, traktorskim prikolicama, biciklima, karucama uputilo 7. rujna u ovo mjesto. Uputili su se tamo putom na kojem je nekoć bila postavljena pruga za Pačir. Pruge više nema, nema asfaltirane ceste, nema vodovoda, niti telefonskih vodova; salaš još pogdje-koji (njih desetak) živi mir ravnice, okružen još neobranim plodovima kukuruza i suncokreta, zaoranim strnjištima, pritisnut rujanskom omorinom i suncem od kojeg ni hlad bagremova ne pomaže. A nekad je ovdje rasuto bilo preko 250 salaša, prolazila je već spomenuta pačirska pruga, bila je i škola, naravno i đaka je bilo, a bilo je, kažu, i mijane – dvije.

Praši se za automobilima, znoji se, ali oni koji su podrijetlom odavde, koji nisu zaboravili

korijene, koji štiju zaštitnika Hrvatskog Majura svetog Marka Križevčanina, ne žale se, dolaze do Gabrićevog križa. Dolaze i mladi koje je pozvala Mladež Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini na skup »Hrvatski Majur 2008.«. Njih oko 300, iz Vinkovaca, Vukovara, Male Bosne, Ljutova, Tavankuta, Subotice, Bikova, Starog Žednika, Đurđina, Bajmoka, Sombora, Bačkog Brega, Bačkog Monoštora, Sonte i Vajske. Dolaze svjedočiti svoju vjeru, upoznati se, družiti.

Svečana je sveta misa počela u 11 sati a vodili su je preč. *Andrija Anišić* i vlč. *Željko Avgustinov*, župnik iz Male Bosne kojoj pripada i Hrvatski Majur. Vlč. Avgustinov je podsjetio da na mladima svijet ostaje ali mladi moraju dug odužiti; moraju djedovinu i očevinu unaprijediti, sačuvati dom i domovinu. Mladi su dužni ženiti se, školovati svoju djecu, dužni su sačuvati hrvatski duh, katoličku vjeru. Sad su mladi na redu pokazati se, kako bi sutra imali

mirnu starost i Božji blagoslov, istaknuo je vlč. Avgustinov.

Svetoj su misi prisustvovali: generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici *Ljerkica Alajbeg*, konzul i konzulica *Anto Franić* i *Mirela Lucić*, dopredsjednik Grada Subotice *Pero Horvacki*, predsjednik DSHV-a i narodni zastupnik *Petar Kuntić*, savjetnik u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu *Filip Damjanović*, predstavnik Vukovarsko-srijemske županije *Ivan Barbarić*, predsjednik somborske podružnice DSHV-a *Mata Matarić*, dopredsjednik DSHV-a *Josa Gabrić* i predsjednik Mladeži DSHV-a *Siniša Skenderović*.

Poslije svete mise mladi i uzvanici nastavili su druženje tijekom posljednjenog dana na salašu *Martina Gabrića*. Do pred sam polazak na Festival hrvatskih duhovnih pjesama »Hosanafest«, koji je održan u Subotici, zabavljao ih je ansambl »Ravnica«.

M. Kopunović

Siniša Skenderović, predsjednik Mladeži DSHV-a

Mladež DSHV-a želi nastaviti s okupljanjem mladih, želi organizirati ovakve skupove, upoznavati se s drugima, družiti, druženju davati brojne sadržaje, upoznavati mlade s poviješću Hrvata na ovim prostorima, pokazati korijene i svjedočiti pripadnost našoj nacionalnoj zajednici. Mladež se danas ovdje na Hrvatskom Majuru nije slučajno okupila. Ovo je mjesto izabrano zbog toga što jedino ono u Vojvodini ima hrvatski predznak. O zainteresiranosti mladih za ovakve skupove pokazuje njihova brojnost.

Ivan Barbarić, član predsjedništva Mladeži Hrvatske demokratske zajednice

Danas se ovdje na Hrvatskom Majuru nastavlja nedavno uspješno uspostavljena suradnja s Mladež Demokratskog saveza vojvođanskih Hrvata. Drago mi je da smo se uspjeli organizirati i doći na proštenje, vidjeti salaše, upoznati se s težnjom vodstva stranke da se zaustavi propadanje salaša, da se oni sustavnim programima očuvaju. Ovo upoznavanje i druženje govori mi kako se ovdje Hrvati drže zajedno i želim im da ustraju u ostvarivanju svojih nacionalnih prava.

Svetlana Babijanović, predstavnica Mladeži iz Male Bosne

Došli smo ovdje upoznati se i družiti s mladima prispjelim iz mnogih vojvođanskih mjesta. Došli smo prisustvovati svetoj misi i doznati nešto o Hrvatskom Majuru, koliko je salaša bilo, kako se nekada živjelo, a došli smo i proveliti se.

Zlatko Skenderović, kočijaš

Živimo u vremenu koje potiskuje našu vjeru, naše običaje. Okupljanja su rijetka, ožive tek za svršetak žetve, za dužijance, a kad nema okupljanja zaboravljamo na običaje i tako oni odumiru. Mnogo je danas ovdje mladih, puno je i onih koji su odavde, koji potječu sa salaša. Mladi odlaze i često brzo zaboravljaju odakle su pošli.

Martin Gabrić, domaćin na salašu

Drago mi je što se ovakav skup organizira na mojem salašu. Velika je stvar okupiti na jednome mjestu ovoliki broj mladih, pokazati im naše salaše, naše korijene. Vjerujem da će današnje druženje ostati u sjećanju prisutnima i da će pozitivan duh koji su ovdje osjetili prenijeti i svojim prijateljima koji nisu s njima.

U Subotici održan, treći po redu, festival hrvatskih duhovnih pjesama

VIS »Matheus« pobjednik Hosanafesta

Vokalno-instrumentalni sastav »Matheus« iz Bizovca pokraj Osijeka pobjednik je ovogodišnjeg Hosanafesta, koji je pod geslom »Dajmo Bogu ono najbolje od sebe«, održan u nedjelju 7. rujna, u Dvorani sportova u Subotici.

VIS »Matheus« je pjesmom »Slavi Boga našega« – za koju su riječi napisale *Adrijana Baković* i *Barbara Franjić*, glazbu *Adrijana Baković*, a aranžman *Goran Đurković* – osvojio glavnu nagradu (najviše glasova izvođača), te nagradu publike koja je ove godine prvi put glasovala putem radio postaja i interneta. U posjed mladih Slavonaca do iduće godine tako je prešla festivalska statua, rad dizajnerice *Đurđice Orčić* iz Subotice.

Nagrada stručnog povjerenstva pripala je *Mariji Jaramazović* iz Subotice za izvođenje pjesme »Lončareva njiva«, a za koju je riječi napisala *Mirjana Jaramazović*, glazbu *Nikola*

Jaramazović dok aranžman potpisuje *Danijel Davčik*. Nagradu za najbolji tekst dobila je *Ljubica Gurinović* iz Subotice, koja je napisala pjesmu »Kad bih mogao kao Ti«, koju je izveo *Árpád Király* iz Sombora.

Na ovogodišnjem festivalu publika je imala prigodu čuti 15 skladbi, od ukupno 32 autorska ostvarenja koja su pristigla na natječaj. Osim iz Srbije (Subotica, Sombor, Bački Monoštor), nastupili su i izvođači iz Hrvatske (Bizovac, Osijek, Split, Podstrana pokraj Splita, Blato na otoku Korčula, Zagreb, Nuštar, Vinkovci) te Bosne i Hercegovine (Jajce). Objavljen je i CD sa svim skladbama koje su našle na festivalu. Nosač zvuka se može kupiti kod organizatora po cijeni od 200 dinara.

U revijalnom dijelu programa nastupila je muška pjevačka klapa »Panon« iz Novoga Sada, koja je pobrala simpatije publike.

Predsjednik Organizacijskog odbora Hosanafesta vlč. *Marinko Stantić* smatra da je ovo-

godišnji festival bio najjači po organizaciji, ali i po kvaliteti pjesama i scenskih nastupa. »Ipak, imali smo manji broj gledatelja nego prošle godine, čemu mislim da je pridonijela zabuna ljudi jer je Radiotelevizija Vojvodine najavljivala da će izravno prenositi Hosanafest, a na kraju je ipak odustala. Svi oni do kojih nije doprla ova vijest, ipak nisu došli, tako da se s te strane osjetio manjak. Obrazloženje od RTV-a nismo dobili, iako je postojao dogovor s tom medijskom kućom, čak je i ugovor potpisan«, rekao nam je *Marinko Stantić*.

Podsjetimo, prvi Hosanafest održan je 2006. godine. Festival je pokrenut s ciljem promicanja kršćanskih duhovnih vrednota, potičući stvaranje nove autorske duhovne popijevke suvremenog glazbenog izričaja. Organizator festivala je Povjerenstvo za pastoral mladih Subotičke biskupije.

D. B. P.

Adrijana Baković: Konkurencija je bila jaka

O dojmovima nakon ostvarenog uspjeha, pjevačica VIS »Matheus« *Adrijana Baković*, koja je ujedno autorica glazbe i koautorica riječi pobjedničke pjesme, rekla nam je sljedeće: »Osobno

se nisam nadala pobjedi, ipak ona kad dođe, dođe vrlo dobro. Jako sam sretna, zapravo svi smo sretni, jer smo mi jedna zajednica. Konkurencija je bila jaka, budući da su i pjesme drugih izvođača bile kvalitetne«.

Marija Jaramazović: Nisam se nadala nagradi

»Moram priznati da se nisam nadala nagradi, čak sam se malo pribojavala reakcija budući da je pjesma s kojom sam ove godine nastupila pomalo 'teška', rekla nam je *Marija Jaramazović* iz Subotice, kojoj je

pripala nagrada stručnog povjerenstva. »I ovaj Hosanafest je pokazao jedno prijateljsko ozračje, zajedništvo, kao i da imamo puno srca«, dodala je ona.

Ljubica Gurinović: Hosanafest nam je potreban

»Nagrada mi znači puno, jer se tako potvrđujem kao autorica tekstova. Nisam baš osoba koja se voli eksponirati, tako da sam zahvalna vlč. *Marinku Stantiću* koji me je potaknuo da

pišem. Smatram da je Hosanafest jedan novi moment koji je jako potreban u ovo današnje vrijeme«, rekla je u izjavi za HR *Ljubica Gurinović*, koja je dobila nagradu za najbolji tekst.

Poslije četiri godine rada u Subotici, u Osijek se vratila profesorica Miranda Glavaš-Kul

Različitost se razumije samo ako se poznaju korijeni

Radosna sam kada mi moji bivši vođovodanski učenici, sada zagrebački studenti, jave kako su položili ispit ili godinu na fakultetu. Svaka njihova poruka za mene je nagrada i potvrda da sam dobro obavila svoj posao i pravilno ih usmjerila.

Nakon pune četiri godine rada u Subotici, od ove jeseni profesorica hrvatskog jezika i književnosti *Miranda Glavaš-Kul* više nije sa svojim učenicima u ovdašnjim osnovnim školama i gimnaziji, gdje je sudjelovala u izvođenju nastave iz predmeta hrvatski jezik i književnost, te hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. *Miranda Glavaš-Kul* u Suboticu je stigla u rujnu 2004. godine, u organizaciji Ministarstva obrazovanja Republike Hrvatske, kao ispomoć u nastavi hrvatskoga jezika, koja je u Vojvodini tada bila u povoju.

Istekom četverogodišnjeg mandata, vratila se u Osijek, gdje trenutno radi u stambenoj zajednici u Udruzi za rad s mladima Breza. Riječ je o poslu odgojiteljice djece koja su iz različitih razloga izdvojena iz obitelji, što za ovu mladu profesoricu, kako kaže, predstavlja veliki izazov, ali i ogromnu odgovornost.

Razgovor za Hrvatsku riječ vođen je tijekom njezina boravka u Subotici, gdje je pratila Festival hrvatskih duhovnih pjesama Hosanafest.

U KONTAKTU S BIVŠIM UČENICIMA: »Kako sam po prirodi društvena i otvorena osoba nije mi bilo teško priviknuti se na novi grad i ljude«, govori o svom subotičkom iskustvu *Miranda Glavaš-Kul*. »Čini da mi je sada problem odviknuti se od svega. Radila sam u više škola s gotovo svim učenicima viših razreda koji su pohađali nastavu na hrvatskome jeziku te u gimnaziji. Sa sobom sam ponijela uspomene na prekrasne ljude, drage prijatelje, učenike i njihove roditelje. S mnogim sam svojim učenicima u kontaktu. Radosna sam kada mi moji bivši učenici, sada zagrebački studenti, jave kako su položili ispit ili godinu na fakultetu. Svaka njihova poruka za mene je nagrada i potvrda da sam

dobro obavila svoj posao i pravilno ih usmjerila«.

Miranda Glavaš-Kul smatra da je nastava u hrvatskim odjelima u osnovnim školama u Subotici, Maloj Bosni, Đurđinu i Tavankutu dobro organizirana. Ima naravno i problema, no nisu nerješivi.

»U prirodi je čovjekovoj da uvijek želi nešto više i bolje, ali mislim da je nastava dosta dobro organizirana. Naravno da ima problema, prije svega sa stručnim kadrom, udžbenicima, ali i ekskurzijama i nekakvim dodatnim aktivnostima. Mišljenja sam da bi trebalo ozbiljno poraditi na broju učenika jer je taj broj, s obzirom na ukupan broj djece hrvatske nacionalnosti, još uvijek malen. Koliko je meni poznato, jer pitanje udžbenika za sve razrede i predmete nije bilo dio moga posla, učenici rabe udžbenike iz Republike Hrvatske koje je odobrilo srpsko Ministarstvo prosvjete i obrazovanja.«

SPOZNAJA O KORIJENIMA: O tome kakav je profil učenika koji se opredjeljuju za pohađanje nastave na hrvatskome jeziku, *Miranda Glavaš-Kul* kaže kako je riječ o djeci koja dolaze iz nacionalno osviještenih obitelji, pa prihvaćaju i žele učiti materinski jezik.

»U svome sam radu uvijek pokušavala naučiti ih da znaju tko su i da se svojega ne stide jer tek kada budu učili o svojim korijenima moći će rasti, prihvaćati druge, razumjeti različitosti i na neki način postati spremni krenuti u svijet koji im je danas na dlanu. Kada imaju čvrsto usađane temelje, 'korijenje', spremni su dobiti krila i krenuti hrabro naprijed.«

Na pitanje kako izgleda usporedba plana i programa obrazovanja u Hrvatskoj i Srbiji, *Miranda Glavaš-Kul* kaže kako je teško generalizirati. Plan i program je, kaže, sličan, no u Republici se Hrvatskoj radi prema Hrvatskom nacionalnom obrazovnom standardu. Nastava

hrvatskoga jezika za više razrede u Vojvodini prilagođena je tome programu kako bi ju lakše uskladili s udžbenicima i kako bi se bez problema mogao pratiti plan i program. »Pretpostavljam da je tako i s ostalim predmetima«, kaže Glavaš-Kul.

STUDENTI SU KORISNI I KAD OSTANU U HRVATSKOJ: Kada je o studentima riječ, i dalje je relativno malo učenika koji nakon završene srednje škole, svoje visokoškolsko obrazovanje nastavljaju na nekim od fakulteta u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i drugim hrvatskim gradovima. Uvriježeno je mišljenje kako je za razvoj nacionalne svijesti mladih ljudi, ali i za kvalitetu njihova obrazovanja, studiranje u matičnoj domovini od iznimnog značaja. S tim se slaže i Miranda Glavaš Kul:

»Mislim da je za svakoga mladoga čovjeka dobro da ode studirati izvan rodnoga grada. Nadam se da ti mladi ljudi i prije svoje osamnaeste godine donekle razvijaju nacionalnu svijest, ali je u svakome slučaju poticajno otići studirati u domovinu. Iako nismo udaljeni milijama, ipak se običaji razlikuju pa je dobro vidjeti i naučiti više. Mislim da je najveća dobit za mladoga čovjeka to što nauči materinski jezik, školuje se na kvalitetnim fakultetima i osposobi se za život.«

S druge strane, među vojvođanskim Hrvatima uvijek je aktualno pitanje – što učiniti da se studenti koji diplomiraju u Hrvatskoj vrate u sredine u kojima su ponikli, kako bi mogli pridonositi razvoju zajednice kojoj pripadaju. Bilo je različitih prijedloga u prošlosti, no opća situacija u Srbiji velika je prepreka za njihov povratak. Viši životni standard, ali i osjećaj nacionalne punine, većinu ovdašnjih studenata zauvijek zadržava u Hrvatskoj.

»Ne bih se složila da su oni koji ostanu u Hrvatskoj izgubljeni za zajednicu, jer i oni, s nekih drugih pozicija, mogu pomoći ovoj zajednici u bilo kojem segmentu, ustalom to se pokazalo na primjerima nekoliko krasnih ljudi koji žive u Hrvatskoj, a na različite načine pomažu Hrvatima u Vojvodini«, smatra Glavaš-Kul. »Naravno da bi trebalo poticati mlade da se vrate i pomognu stvoriti snažnu, obrazovanu i sposobnu jezgru oko koje bi se zajednica razvijala i jačala, ali nemamo ih pravo ograničavati niti uvjetovati, jer život je nepredvidiv.«

Korisno iskustvo

Miranda Glavaš-Kul rođena je 1975. u Osijeku u kojemu je završila srednju ekonomsku školu i studij hrvatskoga jezika i književnosti. Udana je, majka dviju djevojčica, živi u Osijeku. Ima 10 godina radnoga iskustva u školi, od toga šest u Hrvatskoj i četiri u Vojvodini (od 2004. do 2008). Godine provedene u Subotici ostale su joj, kaže, u najljepšem sjećanju.

»Iskreno, bez pretjerivanja, vjerujem da je ovaj posao jedna od boljih stvari koja mi se dogodila u životu. U svakom slučaju veliko iskustvo koje bih teško stekla u Hrvatskoj.«

SRBIMA U HRVATSKOJ BOLJE NEGOT HRVATIMA U SRBIJI: Četiri godine provedene među Hrvatima u Vojvodini sigurno će ostati u dubokoj uspomeni ove osječke profesorice.

»Meni se čini da nikada nisam baš odveć realno gledala na život Hrvata u Vojvodini, čini mi se da sam sve idealizirala, promatrala kroz ružičaste naočale«, kaže Miranda Glavaš-Kul. »Meni je ovdje bilo prelijepo, stekla sam divne prijatelje, upoznala mnoge prekrasne običaje i živjela dosta izolirano od pripadnika drugih naroda. Osim toga, nisam imala potrebe odlaziti u različite ustanove kao što su sud, policija ili bolnica pa ne mogu reći kako je Hrvatima ovdje, ali mi se čini, s

obzirom na ono što sam vidjela i čula od ljudi, da ipak Srbi imaju veća prava u Republici Hrvatskoj ili ih svojim glasnim nastupom i tužakanjem različitim europskim institucijama bolje znaju ostvariti. Hrvati kao Hrvati, uvijek su prezaposleni međusobnim svađama, igricama i potkopavanjima pa ne vide dok im drugi ispred nosa rade o glavi.«

Što se tiče njezinih iskustava s Hrvatima u drugim državama, Miranda Glavaš-Kul kaže kako je upoznala način funkcioniranja Hrvata u Pečuhu, u Mađarskoj.

»Mislim da njihov model nije loš i da bi se lako mogao primijeniti u Vojvodini. Model je sličan onome koji imaju Mađari ovdje. U Pečuhu, naime, postoji vrtić, osnov-

na i srednja škola s đачkim domom na hrvatskome jeziku. Škola je dobro opremljena, imaju stručan kadar, a đaci su dom izgradili uz potporu dvaju ministarstava, ali najvećim dijelom iz pretpriputnih fondova Europske Unije. Udžbenici se tiskaju u Mađarskoj, a učenici posjećuju domovinu u vidu različitih ekskurzija, zimskih ili ljetnih kampova. Čini mi se da je to dobro ustrojeno i, što je vrlo zanimljivo, u tu školu, zbog jako dobrih uvjeta, ne idu samo Hrvati. Mislim, a i oduvijek sam to tvrdila, da nam imperativ mora biti kvalitetna škola. O nacionalnoj svijesti je teško govoriti, ne postoji nikakva naprava za mjerenje, iako bi nam ponekad dobro došla.«

Na temelju svojih saznanja i svog iskustva, Miranda Glavaš-Kul kaže kako ne može predvidjeti budućnost Hrvata u Vojvodini, ali može reći svoje želje i nadanja. Vjeruje da će Hrvati očuvati svoj identitet, jer su to uspijevali kroz stoljeća unatoč različitim, većim ili manjim, pritiscima, a nada se i da će ulaskom Srbije u Europsku Uniju prava Hrvata biti na najvišoj razini.

Z. Perušić

Hrvatski jezik i bunjevački govor

Smatrate li da će hrvatski jezik biti prihvaćen u svakidašnjoj komunikaciji Hrvata u Vojvodini?

»Iskreno, teško je u to povjerovati, no mislim da na tome i ne treba toliko inzistirati. Bilo bi jako lijepo da ga djeca nauče u školi, a u obiteljima bi se trebao zadržati bunjevački govor jer to je bogatstvo koje ni pod koju cijenu ne smijete izgubiti. I u Republici Hrvatskoj se u različitim krajevima govori različitim govorima hrvatskoga jezika. Različiti govori bogatstvo su našega jezika.«

Alergijska pošast

10.000 Subotičana alergično na polen ambrozije

Koncentracija polena u zraku je 60 puta viša od dozvoljene

Kolovoz i rujan su mjeseci kada cvjeta ambrozija, čiji polen u zraku predstavlja jedan od najjačih alergena. Ambrozija je ove godine počela kasnije cvjetati i idućih se dana i dalje očekuju kritične koncentracije polena u zraku. Iako mjerodavni tvrde kako su pokosili sve zakorovljene površine, gdje se nalazi i ambrozija, na žalost mnogo je površina gde je ovaj korov pronašao svoje utočište. Zastrašujući je podatak da svaki peti čovjek na planetu oboljeva od polenske kihavice, konjuktivitisa, bronhijalne astme, a pedeset posto svih oboljenja izaziva polen ambrozije. Prema neslužbenim podacima, na polen ambrozije alergično je 10.000 Subotičana i to uglavnom djece. Lokalna samouprava nekoliko godina unazad provodi akcije na uništavanju ove korovske biljke.

»Polen ambrozije se prenosi vjetrom, zbog toga su neophodne pojačane akcije na uništavanju ovog korova. Do sada je već bilo nekoliko košenja. Neophodno je da građani skupa s nama rade na uništavanju ambrozije. Do sada nam je

od strane građana prijavljeno preko 200 parcela sa zakorovljenim površinama pod ambrozijom«, pojašnjava članica Gradskog vijeća za zaštitu životnog okoliša i komunalije *Suzana Dulić*. Prije dvije godine lokalni je parlament usvojio općinsku odluku o suzbijanju ambrozije, prema kojoj bi ovlaštene osobe mogle kažnjavati vlasnike zakorovljenih parcela. Međutim, do sada ova odluka nije bila primjenjiva, jer inspekcija nema nikakav mehanizam natjerati Subotičane da održavaju dvorišta i poljoprivredna dobra. Od ove godine inspeksijske će službe posebno nadzirati prostore oko željezničkih pruga, magistralnih cesta, kao i privatnih parcela, i protiv onih koji ne uništavaju ovu korovsku biljku bit će podnesena prekršajna prijava.

»Prema općinskoj odluci građani su dužni sami uništavati ambroziju u svojim dvorištima

Dekoratívni korov

Ambrozija je jednogodišnja biljka, koja može narasti i do visine od dva metra. Cvjetovi ovoga korova proizvedu više milijuna polenovih zrna u zraku, a samo 30 zrna je dovoljno da izazove alergijske reakcije. Ove godine u kolovozu zabilježeno je 600 polenovih zrna po metru prostornom, kažu u Zavodu za javno zdravlje u Subotici.

i okolici. Za sada komunalni inspektori obilaze teren i opominju građane da uništavaju korov na svojim parcelama. Ove smo godine proširili teritorij na kojemu uništavamo ambroziju na 80 hektara i obuhvatili i prigradska naselja Čantavir, Kelebiju, Žednik, Palić i Hajdukovo«, pojašnjava *Suzana Dulić*.

Za ove namjene Grad je izdvojio tri milijuna dinara. Kako bi olakšala dolazeće dane osobama koje su alergične na polen ambrozije, lokalna samouprava je otvorila telefonsku liniju putem koje građani mogu prijaviti javne površine na kojima su uočili ambroziju. Sve površine možete prijaviti na broj 626-927.

A. A.

Iva ksantofilija

Uposljednje tri godine u Subotici, kao i u cijeloj Vojvodini pojavila se nova vrsta biljke čija polenova zrna u zraku izazivaju slične alergijske reakcije kao ambrozija. Nova biljka zove se iva ksantofilija i u Vojvodinu je prenesena iz Sjedinjenih Američkih Država, najvjerojatnije u kukuruzu kao i ambrozija. U Zavodu za javno zdravlje u Subotici kažu kako je teško izdvojiti polenova zrna ambrozije i ive ksantofilije. Alergene reakcije su im slične i cvjetaju u isto vrijeme.

Koncentracija polena ambrozije 60 puta viša od dopuštene

Koncentracija polena u zraku ove godine u Subotici je 60 puta veća od dopuštene. Kod osjetljivih osoba polen ambrozije ne samo da otežava radne sposobnosti već može izazvati gušenje. Poleni svih biljaka imaju po desetak alergena u sebi, a ambrozija čak 52, zbog čega i izaziva najburnije reakcije kod ljudi. U sljedećem razdoblju koncentracija polena ambrozije će iznositi oko 200 zrna polena po metru prostornom.

Potpisivanje ugovora o izdavanju zemljišta

Akcija ministarstva poljoprivrede

Utorak 9. rujna, u plavoj vijećnici Gradske kuće svečano su potpisani ugovori o izdavanju zemljišta starijih osoba (od šezdeset godina) u zakup mladim osobama, a sve prema važećoj uredbi o korišćenju sredstava za izdavanje poljoprivrednog zemljišta u zakup.

»Osobe koje potpišu ovaj ugovor imaju prava na ostvarivanje subvencije u iznosu od 4.000 dinara po hektaru. Subotica je region koji je ostvario najveći postotak tih prijavi i ugovora (oko 300), a konkretno radi se o poticaju za ukupnjavanje poljo-

privrednog zemljišta u veće komplekse koje obrađuju mladi poljoprivredni proizvođači, bez obzira na vlasništvo. S druge strane u pitanju je konkretan oblik pomoći starijim fizičkim licima po pitanju materijalne naknade, obzirom kako oni ne mogu konkurirati za ostala sredstva i subvencije« rekao je u kraćoj izjavi *Mirko Ostrogonač*, šef službe za LER, gospodarstvo, poljoprivredu i turizam u Općini Subotica.

D. P.

Pronaći krivce i osigurati objekt

U povodu uzastopnog razbijanja prozora i vrata na zgradi Filološke gimnazije za školovanje nadarenih učenika na mađarskom jeziku u Subotici »Kosztolányi Dezső«, Pokrajinski pučki pravobranitelj službeno se obratio policiji u Subotici sa zahtjevom da ga mjerodavna tijela obavijeste o mjerama koje su poduzete, kako bi se otkrio počinitelj ovih djela, te što će policija poduzeti da se ovakve pojave ne bi događale u budućnosti.

Kako se navodi u priopćenju, na ulazu u zgradu ove gimnazije postoji sigurnosna kamera, koja je zabilježila počinitelja, ali njegov identitet još nije utvrđen.

S obzirom da je ovo javni objekt, koji većinom pohađaju maloljetne osobe, Pokrajinski pučki pravobranitelj poziva policijsku upravu u Subotici da poduzme spomenute mjere, te da o tome obavijesti javnost i mjerodavne institucije.

Subotički tamburaški orkestar upisuje nove članove

Subotički tamburaški orkestar već više godina unazad gostuje na Vinkovačkim jesenima, te je u ovom povodu prošlog vikenda održan cjelovečernji koncert koji je oduševio publiku, koja je na posljednju točku ustala i zaigrala.

Ove se godine održavaju 43. po redu Vinkovačke jeseni i, kako je rekao ravnatelj ovoga orkestra *Stipan Jaramazović*, Subotički je tamburaški orkestar ove godine dobio dva termina za nastup. »Nastupili smo u nedjelju 7. rujna, kada je orkestar nastupio sa standardnim programom u kojem se nalaze narodne pjesme i igre, nekoliko evergrin melodija, a svakako je na programu bilo i klasičnih skladbi. Kao i obično imali smo i vokalne izvođače, ovoga puta vinkovačkoj su se publici predstavile *Ivana Mulić* i *Antonija Piuković*, koja je nastupila dva puta«, rekao je Jaramazović. Ove godine Subotički tamburaški orkestar dobio je počasno mjesto u priredbi svečanosti otvorenja Vinkovačkih jeseni, te će nastupiti i danas (petak), a svi zainteresirani moći će njihov nastup pratiti putem Hrvatske radiotelevizije. Zanimljivost ovoga nastupa je i to što će svi članovi orkestra biti obučeni u bunjevačku narodnu nošnju.

Kao i prijašnjih godina, u Subotički tamburaški orkestar mogu se upisati djeca koja se žele obučiti za sviranje na tamburi. Dobro su došli svi zainteresirani, a osobito djeca uzrasta oko 10 godina. Zainteresirani se mogu javiti svakog ponedjeljka i četvrtka od 18 sati u dvorani br. 3. u zgradi Nove općine u Subotici. Skupa s djecom trebaju doći i roditelji radi dogovora. Djeca koja nemaju instrumenta mogu ga dobiti na korištenje od Subotičkog tamburaškog orkestra. Svakako, djeci je osigurana i stručna obuka koju vode *Sonja Berta* i *Stipan Jaramazović*, a bitan je i podatak da je kroz ovu školu tambure prošlo preko 1000 polaznika.

Ž.V

Zarazne bolesti srbijanskog društva

Na Paliću je u četvrtak, 11. rujna, završena trodnevna konferencija na kojoj je veliki broj znanstvenika i stručnjaka iz različitih društvenih područja razmijenio mišljenja o dvjema gorućim temama u Srbiji. Prva tema su korupcija, kriminal i kič, kao zarazne bolesti koje su široko i duboko zahvatile kulturno, socio-ekonomsko i političko tkivo ovog društva, dok je druga tema bila razvoj gospodarstva i društva zasnovanih na znanju i nacionalnim kulturnim osobitostima.

Uvodna priopćenja podnijeli su: *Vida Ognjenović*, *Božo Prelević*, *Vlastimir Matejić*, *Dragoljub Mićunović*, *Ratko Božović* i *Srbijanka Turajlić*.

Jedan od zaključaka skupa jest da se bez dekriminalizacije i depolitizacije policije i sigurnosnih službi Srbija neće moći izboriti s korupcijom i kriminalom, te da u tom procesu veliku ulogu treba imati državna administracija.

Konferencija je održana pod nazivom »Tehnologija, kultura i razvoj«, a u organizaciji udruge »Tehnologija i društvo«, Ekonomskog fakulteta u Subotici, Centra za istraživanje razvoja nauke i tehnologije – Institut »Mihajlo Pupin« iz Beograda i Elektrotehničkog fakulteta iz Podgorice.

Berbanski dani na Paliću

Javno komunalno poduzeće »Ludoš« i ove godine organizira »Berbanske dane« na Paliću i ujedno ovim putem poziva sve zainteresirane da sudjeluju i posjete ovu manifestaciju, koja će biti održana 20. i 21. rujna. Glavni ciljeve ove gospodarsko-turističke manifestacije je afirmacija voćarskih proizvoda. Priprema se berbanska parada, izložba voća i povrća, ocjenjivanje, te degustacija voćnih rakija, vinska fešta i Subotičke zlatne ruke, a organizatori najvaljuju i berbanski bal na Majkinom salašu. Bit će također održan i svečani program vitezova vinskog reda »Arena Zabatkensis«, kao i kulturno-zabavni, te sportski program i bogata ugostiteljska ponuda. Stalni suradnik u organizaciji Berbanskih dana, Rotari club Subotica, i ove godine organizira humanitarnu akciju »Plodovi humanosti '08.« Ovim putem ravnatelj JP »Ludoš« *Dragutin Miljković* poziva proizvođače voća, povrća i preradevinu, kako bi svojim sudjelovanjem dali doprinos i obogatili ovu manifestaciju, kao i sve ljubitelje Berbanskih dana. Detaljnije informacije mogu se dobiti na telefon: 753-121, 753-115, 602-780.

Prijava za domove

Prijave za smještaj u subotičkim studentskim domovima primat će se tijekom rujna i listopada. Rok za podnošenje zamolbi za studente prve godine, rekonvalescente i studente ostalih godina, koji ispunjavaju uvjete, počeo je 1. rujna i trajat će do 15. rujna, dok će ostali studenti svoje prijave za smještaj moći podnijeti od 15. rujna do 31. listopada. U subotičkim domovima ima ukupno 689 slobodnih mjesta, a u tijeku je rekonstrukcija koja će biti završena u listopadu. Prijave za smještaj u osam domova Studentskog centra Novi Sad, kao i u beogradske studentske domove, također su se počele primati 1. rujna, a posljednji rok je 31. listopada. U prvoj polovici rujna zahtjeve su mogli podnositi brucosi, a nakon toga studenti ostalih godina, apsolvanti i posljediplomci. Domovi su podijeljeni u tri kategorije, a cijena smještaja u lošijoj iznosi 740, u srednjoj 840, a u najboljoj kategoriji 1.100 dinara mjesečno. Prijave za natječaj i natječajnu dokumentaciju treba dostaviti službi smještaja u Studentskom centru. Ustanova Studentski centar objavit će nacrt rang-liste u roku od 48 sati od zaključenja natječaja, a konačnu rang-listu u roku od 15 dana. Pravo na upis u domove imaju svi državljani i oni čije je prebivalište u Srbiji, kao i stranci koji dobivaju stipendiju iz republičkog proračuna. Uz prijavu je potrebno dostaviti uvjerenje o prosječnoj ocjeni i godini studija, odnosno srednje škole, zatim potvrdu o upisu sljedećeg semestra, uvjerenje o prihodima članova kućanstva od 1. siječnja do 30. lipnja, a prilikom ulaska u dom i zdravstveno uvjerenje.

Preuzeto s Radio Subotice, redakcije na hrvatskom jeziku

DOO »Apo fashion system« iz Sonte uspješno radi

I slavi se radno

Prvog rujna sončansko tekstilno poduzeće DOO »Apo fashion system« zaokružilo godinu dana uspješnoga rada * Direktor Nedeljko Rajačić optimist glede povećanja obujma proizvodnje * Djelatnici u sporu s bivšim poduzećem AD »Novitet« * Predsjednik novoformirane Osnovne organizacije Saveza samostalnog sindikata Srbije očekuje skoro potpisivanje kolektivnog ugovora

Piše: Ivan Andrašić

Trenutačno najjače poduzeće sončanskoga gospodarstva, DOO »Apo fashion system«, 1. je rujna navršilo prvu godinu svojega rada. U teškim vremenima sumraka poljoprivrede, u vremenima propadanja mnogih nekada stabilnih poduzeća, među kojima su bili i ROP Sonta, u okviru kojega je radio nadaleko poznati mlin, zatim RO »Mladi borac«, te pogon apatinske »Užarije«, OOUR »Kudeljara«, na gospodarskoj karti Sonte vodeće mjesto zauzima novoosnovano poduzeće, »nasljednik« novosadskog »Noviteta«. Otkupom dijela vlasništva, odnosno sončanskoga pogona ovoga tekstilnoga poduzeća u posrtanju i preuzimanjem uposlenika, koji su oduvijek sloveli za dobre djelatnike, biznismen *Siniša Božanić*, koji zauzima visoke pozicije u poznatoj francuskoj modnoj kući »Apostrof«, stvara osnovne preduvjete za uspješan rad sončanskih tekstilki. Rješava sve nagonilane probleme imovno-pravne naravi i od 1. rujna 2007. s radom kreće novoregistrirano poduzeće DOO »Apo fashion system«. Kolekcije radene u Sonti putem »Apostrofovih« butika imaju prođu u najvećim europskim gradovima. Plaće su stabilnije nego što su bile u »Novitetu«, ovoga ljeta djelatnici su iskoristili polovicu godišnjega odmora, a isplaćena im je i polovica regresa.

STABILNO POSLOVANJE: Ovo poduzeće danas hrani više od osamdeset sončanskih obitelji. Direktor *Nedeljko Rajačić* i predsjednik OO sindikata *Goran Nemeti* rezimirali su rezultate rada u proteklih godinu dana, najavili više posla, potpisivanje kolektivnog ugovora

Pogon DOO »Apo fashion system«

i veće zarade. »Nije nam bilo lako prebroditi ovih godinu dana. Sami se izdržavamo. Svoje poslove ugovaramo 'po komadu', a sve obveze redovito podmirujemo. Prije odlaska na prvu polovicu godišnjega odmora djelatnicima smo isplatili i regres, što 'Novitet' nije uradio već dulji niz godina. Najveći problem predstavljaju nam tečajne razlike, koje nam donose izravne gubitke. No, ne možemo naricati nad nečim za što je odgovorna državna politika, moramo se prilagoditi uvjetima koji vladaju na tržištu, ili propasti. Sredine više nema. I unutar poduzeća postoje mogućnosti povećanja produktivnosti. Imamo stanovito opuštanje kod jednoga broja djelatnika, koji su krajnje neproduktivni, a u krajnjem slučaju njih ćemo se morati riješiti i uposliti one koji mogu ispuniti zahtjeve proizvodnje. Puno toga ovisi i o opremi. Naši strojevi, naslijeđeni od 'Noviteta' stariji su od 20 godina i razmišljamo o uvođenju suvremenijih. Imamo i malo problema glede same organizacije posla. Ukoliko uspijemo postići boljitak u rješavanju navedenih problema i podići produktivnost, djelatnici će ostvariti veće zarade, a samim tim bit će i zadovoljniji. Staro je pravilo da je najbolji djelatnik zadovoljan djelatnik.

Potražnja naše robe je velika, a vlasnik poduzeća već je najavio iskorak na istočno tržište, poglavito rusko, zbog čega razmišljamo o uvođenju druge smjene. Idealno bi bilo kad bi potrebni radnici postojali na tržištu rada, u protivnom, organizirat ćemo potrebnu obuku«, kazao je za Hrvatsku riječ direktor Rajačić.

PRAVA DJELATNIKA: U »Apo fashion systemu« nedavno je formirana sindikalna organizacija, koja bi trebala znatno olakšati komunikaciju između mene i djelatnika. Direktor u budućnosti očekuje korektan odnos i cjelovitu suradnju sindikata s čelništvom poduzeća. Predsjednik sindikalne organizacije Goran Nemeti izabran je na ovu dužnost i već »pliva« u problemima koji tište djelatnike. »Problema s poslodavcem za sada nemamo. Istina, ova plaća nam kasni, imamo obećanje poslodavca da će biti isplaćena 5. rujna. Djelatnici imaju razumijevanja, tako da odnosi nisu nimalo narušeni. Pred nama je potpisivanje kolektivnog ugovora. Sindikat će, nadam se, imati svoju ulogu glede zaštite prava djelatnika. Većih problema imali smo sa starim poduzećem, 'Novitetom', oko neisplaćivanja višegodišnjeg regresa, oko lanjskog godišnjega odmora, kojega djelatnici nisu iskoristili, a nisu dobili niti bilo kakvu nadoknadu. Pokrenuli smo tužbu, no, kako to već ide u našem pravosuđu, nemamo ni kvalitetnu informaciju o trenutnom stanju u tom sporu. Za sada je jedino izvjesna sramna materijalna satisfakcija u iznosu kojega su djelatnici tužbu i uložili«, rekao je Goran Nemeti. ■

Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata »Šokadija« iz Sonte
U povodu manifestacije »Šokačko veče 2008.«

OBJAVLJUJE

Književni natječaj »Za lipu rič 2008.«

za neobjavljene pjesme pisane neknjiževnim dijalektom hrvatskog jezika, šokačkom ikavicom.

Natječaj je otvoren od 15. rujna do 25. listopada 2008.

Pjesme slati na adresu: KPZH »Šokadija«, Vuka Karadžića 22, 25264 Sonta.

Sudionici dostavljaju do 5 (pet) pjesama u 2 (dva) primjerka pod šifrom.

Rješenje šifre s osobnim podacima, brojem telefona i adresom autora priložiti uz radove u zasebnoj kuverti.

Pjesme moraju biti otiskane ili isprintane.

Pjesme prispjele na natječaj ne vraćaju se autorima.

Odluku o nagradama donijet će neovisni izbornik, imenovan od strane predsjedništva »Šokadije«.

Najbolja pjesma bit će nagrađena i javno pročitana na »Šokačkoj večeri« u Sonti, 22. studenoga.

Za sve informacije nazovite na
telefonski broj: 025 793 218

Sonta, 13. rujna 2008.

Predsjednik, Zvonko Tadijan v. r.

Konkurentno poduzetništvo zasnovano na znanju

Gospodarstvo u prvom planu

Osijek je protekloga vikenda bio domaćin projekta, ili bolje rečeno, međunarodne konferencije pod nazivom »Konkurentno poduzetništvo zasnovano na znanju«, na kojoj je sudjelovalo 170 predstavnika iz 8 zemalja regije, uglavnom gradonačelnici i voditelji odjela za gospodarstvo te potpornih institucija i predstavnici sveučilišta. Nositelji projekta su BIOS-Poduzetnički inkubator i Centar za poduzetništvo u Osijeku, a u tri dana održavanja konferencije, od 4. – 6. rujna iznošeni su referati i gledišta, razmijenjena su iskustva, osvijetljeni rezultati iz svih kutova i naglašene slabosti koje ovakve projekta prate, kako bi se otklonili uočeni nedostaci i došlo do što boljih pokazatelja.

Potporu ovoj značajnoj inicijativi dali su Grad Osijek i Osječko-baranjska županija te Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, a tom prigodom gradonačelnik Osijeka *Gordan Matković* priredio je prijam za predstavnike gradova Zenice i Tuzle iz BiH, Danilovgrada i Bara iz Crne Gore, Subotice, Novog Sada, Indije i Kragujevca iz Srbije, Maribora iz Slovenije te Pakraca, Lipika, Valpova i, naravno, Osijeka iz Hrvatske. Pozdravljajući nazočne, Matković je istaknuo da je Osijek bio i ostat će središte Slavonsko-baranjske regije s gotovo milijun žitelja, a ovako organizirani i udruženi tu brojku lako možemo udvostručiti, a za pravo nam daje činjenica da je Osijek sveučilišni

Prigoda za razmjenu iskustava: konferencija u Osijeku

grad s kvalificiranom radnom snagom, koja je potrebna poduzetništvu. Čitavoj ovoj regiji predstoji traženje izlaza novim iskoracima u poduzetništvu, a samo primjena znanja dovest će do boljitka.

Pero Horvacki, dogradonačelnik Grada Subotice, zadovoljan je ovom inicijativom, tim prije jer prevazilazi okvire protokolarnih susreta u povodu Dana grada ili sličnim prigodama, a po prvi puta se otvoreno razgovara o gospodarstvu i boljoj povezanosti u regiji, o dostignutim rezultatima i poteškoćama na koje se pritom nailazi. »Prigoda je ovo da razmijenimo dosadašnja iskustva, da pomognemo jedni drugima, jer neki bilježe već odlične rezultate,

kao, primjerice, Indija u Srijemu, mada je i Subotica već poodmakla u tome pravcu, no mi u Subotici imamo problem da nam nedostaje slobodnog gradskog zemljišta, i to pokušavamo sada riješiti tako da grad zagospodari prostorom nekadašnjih vojarni i vojnih poligona«, rekao je Horvacki.

Nazočni nisu gajili iluzije da će nekakvi zaključci s ovoga skupa već sutra razriješiti sve uočene probleme, ali led je probijen, kola su se zakotrljala i svi vjeruju da je rješenje u boljem povezivanju, udruživanju i zajedničkom rješavanju uočenih poteškoća.

Slavko Žebić

U posjetu »ZK-Produktu« u Plavni

Uspješna obiteljska tvrtka

Na ulazu u Plavnu s lijeve strane uzdiže se silos okružen poslovnom zgradom i pratećim objektima: vagom, hangarima, garažama i šupama. Nakon nekoliko dana dogovaranja za razgovor uspijevamo doći do vlasnika ove tvrtke *Zorana Miličevića*. On je ovih dana potpuno posvećen vršidbi soje i gotovo da nema slobodnog vremena. Od ovog vrijednog poduzetnika saznajemo kako je »ZK-Produkt« obiteljska tvrtka osnovana 2004. godine, a bavi se poljoprivrednom djelatnošću. Pretežno proizvode soju, a pokraj toga pšenicu, kukuruz i drugo. U tvrtki su, uz članove obitelji, uposlena i dva stalna radnika: *Igor Petrović*, koji obavlja sve administrativne poslove, i *Željko Križan*, koji upravlja poljoprivrednim strojevima i mehanizacijom. »ZK-Produkt« ima dvadesetak ko-

operanata. Zoran je već u djetinjstvu, ugledajući se na oca, zavolio rad na njivi i bavljeno poljoprivrednim radovima. Otac mu je prepustio svu zemlju i imanje i upravljanje poslovima. Njemu već sada zdušno pomaže stariji sin

Goran, koji je odlučio ostati na selu i baviti se poljodjelstvom. Ostalo dvoje djece školuju se u Novom Sadu. Supruga *Irena* nosi veliki teret u kućanstvu i u samoj tvrtki. Ona je podrijetlom iz Bača, a Zoranovi roditelji iz Hercegovine, dok je Zoran rođen u Plavni.

Miličević ove godine obrađuje oko 500 hektara poljoprivrednog zemljišta, ima vlastiti vojni park, a posjeduje suvremene kombajne, traktore, priključne strojeve i svu prateću meha-

nizaciju. Sve ovo je kupio uz pomoć kredita i suradnje s A.D. »Dijamantom«. U sastavu tvrtke izgrađen je protočni silos kapaciteta 500 tona. Dovršena je i benzinska crpka, a u tijeku je njezino registriranje.

Kao jedan od problema u radu, Zoran ističe kako je teško doći do zakupa državnog poljoprivrednog zemljišta i da je neizvjesno koliko će uspjeti svake sljedeće godine zakupiti takvog zemljišta. Plavna, inače, ima malo raspoloživog državnog zemljišta i uglavnom je loše kvalitete.

Na koncu ovog kratkog razgovora Zoran je rekao kako u ovom iako pomalo neizvjesnom poslu, nema osobitih poteškoća niti većih prepreka, ali treba uložiti puno rada i truda i voljeti to što se radi. Iako je bilo kasno nedjeljno popodne, Zorana su čekale još brojne obveze, a njegov sin Goran još je bio na njivi. Kad je sezona vršidbe u tijeku za ovu obitelj i njihove suradnike nema odmora, pa niti nedjeljom.

Z. Pelajić

Silos »ZK-Produkt«

Pečenje rakije u Šidu

Domaće je domaće

Ovaj dio Srijema ima bogatu tradiciju u pečenju rakije. Nekada, gotovo nije bilo kuće u Šidu i okolici koja nije imala svoju domaću rakiju

Ovo je vrijeme kada se po našim selima, ali i gradovima, često mogu vidjeti ljudi koji u kotlovima peku, točnije spravljaју rakiju. Pečenje rakije na ovim prostorima ima dugu tradiciju, te se može slobodno reći kako se rakija u Vojvodini, Hrvatskoj, BiH, Srbiji... spravlja od pamtljivijeka, te je ova radinost duboko ukorijenjena među običnim pukom. Istina je i da se mnogi plaše, da će ova duga tradicija biti zabranjena ulaskom u Europsku Uniju, te da će se ovim moći baviti samo oni koji budu posjedovali odgovarajuće dozvole mjerodavnih službi, no to je druga tema...

PECARE: Vratimo se kotlovima, te pečenju rakije, ovaj put u Srijemu, u Šidu. Kao što je s početka spomenuto, tako i ovaj dio Srijema ima bogatu tradiciju u pečenju rakije. Nekada, gotovo nije bilo kuće u Šidu i okolici koja nije imala svoju »domaću« rakiju. Obično bi svatko pekao rakiju za vlastite potrebe, ali bilo je i onih koji su od toga napravili pravi »biznis«, te od toga živjeli. Tako je između dvaju svjetskih ratova u ovom dijelu Srijema bio poznat Đuro Gluvnja, sa svojom čuvenom »pecarom«. On je ovaj »biznis« naslijedio od svojega oca koji je po tome bio poznat diljem Srijema, Slavonije i Bačke, pa čak i do Češke odakle vodi podrijetlo ova hrvatska obitelj. Đuro je nastavio baviti se ovim i nakon Drugog svjetskog rata, sve do pedesetih godina prošlog stoljeća. Njega je naslijedio sestrin sin

Andrija Sapčak, koji je preminuo prije nekoliko godina. Andriju su Šidani više poznavali kao Batu, te kad Bata ispeče rakiju, to je bila uistinu prava rakija – tako se govorilo u Šidu i okolici. Čika Bata nije imao potomaka, te njegovu »pecaru« nije imao tko naslijediti. Ipak je Batin rođak, a Đurin unuk – Saša Gluvnja, naučio od čika Bate neke male »tajne« u spravljanju rakije, te kada on peče rakiju, uvijek napravi – odličnu rakiju. Saša Gluvnja danas živi u Novom Sadu i ne bavi se ovim poslom, a kada peče rakiju, peče je samo za vlastite potrebe.

NAJBOLJA U ŠIDU: Danas i među mlađom generacijom u Šidu ima puno onih koji redovito peku rakiju, uglavnom za vlastite potrebe, ali nešto se i prodava. Posljednjih je godina svakako najpoznatiji Saša Kušeta, koji s kumom Stjepanom Zelićem peče rakiju od gotovo svih vrsta voća. Poznavatelji kažu kako je posljednjih godina Sašina rakija najbolja u Šidu! Saša se i dokazao na brojnim natjecanjima diljem Srijema, na kojima je obvezno osvajao neke od nagrada za svoju rakiju. Sašu Kušetu smo posjetili potkraj kolovoza u Šidu, gdje je ispred svoje kuće s kumom Stjepanom Zelićem pekao rakiju od šljiva. »Proces pečenja rakije sam naučio još kao dečak u Erdeviku, od pokojnog oca Ilije Kušete. Otac mi je bio poznat po tome što je imao najbolju rakiju u Erdeviku u to vrijeme. Najviše je pekao rakiju od duda, ali i drugog voća. Otac mi je rano umro, te se

Pekla se šljivovica

cijela obitelj 1963. godine preselila u Šid. Posljednjih sam se godina počeo baviti ovim poslom. Sve je krenulo 2000. godine. Tada mi se kćer udavala, te smo sestrčić Saša Gluvnja i ja odlučili ispeći svoju domaću rakiju i popola kupili dvije tone marelice. Rakija je bila više nego dobra, pa su nas svi pitali gdje smo ju kupili? Kada su čuli kako smo ju sami pekli, nitko nije mogao vjerovati. I tako od tada redovito pečem rakiju. Neke mi je savjete odao i pokojni čika Bata Sapčak, a konzultiram se redovito i sa stručnjacima s Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu. Ipak, za kvalitetu rakije koju pečem najviše je zaslužno iskustvo koje sam posljednjih godina stekao. Posljednje tri godine, kum Stjepan

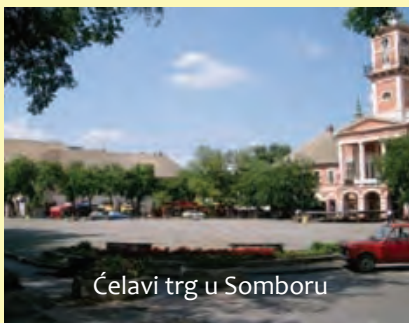
Zelić i ja gotovo uvijek skupa pečemo rakiju. Često dođe i moj brat Nikola, rođaci ili prijatelji, pa je to uvijek dobro druženje, gdje su svi opušteni i raspoloženi, jer se svi lijepo slažemo. Pečem rakiju od svih vrsta voća s ovog područja: grožđa, šljive, jabuke, marelice, kruške, trešnje, višnje, dunje... Kad me pitaju koja je rakija najbolja, kažem uvijek – ona od koje vas sutra ne boli glava. Rakija mora imati i lijep miris voća od kojeg je spravljena, pa i o tome vodim računa. Uglavnom pravim rakiju koja je između 21 i 22 grada na sobnoj temperaturi. Za sada još nemam svoj kotao, ali planiram ga kupiti. U Šidu ima nekoliko osoba koje iznajmljuju svoje kotlove, a ja uvijek iznajmljujem od jednog koji je provjereno dobar, i to kotao od 120 litara. Još da dodam, rakija se pije tijekom cijele godine, ali nikako ne pretjerujte! Kao i druga žestoka pića, rakija je dobra za nazdraviti, čašicu do dvije, ali ukoliko pretjerate, brzo vas 'hvata'!«, kazao je Saša Kušeta.

Nazdravili smo s jednom čašicom »trešnje« i jednom »marelice«, te smo se tako u kvalitetu rakije i sami uvjerali. Za to vrijeme, pekla se šljiva...

I. K.

Fontana ili česma?

SOMBOR – Grupa građana je prošlog tjedna pokrenula inicijativu za izgradnju fontane na glavnoj ulici koja je trenutačno u fazi rekonstrukcije. Cilj ove građanske inicijative je da se po skupštinskom zakonu prikupi 7.900 potpisa, kako bi se moglo ući u proceduru razmatranja same ideje. Odaziv građana je veoma dobar, a mladi koji prikupljaju potpise se nadaju da će za veoma kratko

Čelavi trg u Somboru

vrijeme uspjati prikupiti dovoljan broj. Po sadašnjem projektu u središtu grada bi trebala biti postavljena česma, no ova skupina grupa građana smatra da je to premalo za jedan takav prostor. Kako saznajemo, po sadašnjem projektu jedna mala fontana bit će izgrađena na Trgu Presvetog Trojstva, odnosno Čelavom trgu, a vrijeme će pokazati što će biti na glavnoj ulici.

Z. G.

Još jedna uspjela sajamska manifestacija u Osijeku

Drugi slavonski sajam

Manifestacija je okupila brojne proizvođače šljiva i šljivovice, te brojne pčelare iz Hrvatske i susjednih država iz Bosne i Hercegovine, Mađarske, Vojvodine i Slovenije

U Osijeku je, u nedjelju 7. rujna, održan II. slavonski sajam u organizaciji Clastera »Slavonka« i UPDŠ »Slavonka« iz Osijeka, a uz potporu Grada Osijeka i Osječko-baranjske županije te Ministarstva poljoprivrede. Ova sajamska priredba okupila je čak nekoliko izložbi – VIII. izložbu autohtonih sorti šljiva, IV. sajam tradicionalnih prehrambenih proizvoda i pića Slavonije, Baranje i Srijema, I. međudržavno, III. državno i VIII. regionalno natjecanje u kvaliteti Slavonske šljivovice, III. izložbu meda te I. međunarodno i III. regionalno ocjenjivanje meda u organizaciji Udruge pčelara Slavonije i Baranje »Radilica« Osijek.

Još jedna uspjela sajamska manifestacija u Osijeku, koja je okupila brojne proizvođače šljiva i šljivovice,

predsjednik svjetskog sajma pčelara i svjetske pčelarske burze. »Prije svega, dobro je da su Osječani pozvali na sajam i svoje prijatelje iz čitave regije jer, ja to mogu reći, najbolji pčelari dolaze iz Austrije, Hrvatske, Mađarske, Bačke, Banata i Srijema te Bosne i Hercegovine i Slovenije, što nije ni čudo, jer se na našim iskustvima temelji europsko pčelarstvo. Prve pčelarske knjige tiskane su u Somboru 1879. godine i to na šest europskih jezika, dakle i na hrvatskom, a prvi pčelarski časopis izlazi u Osijeku 1881. godine. Danas sam već pozvao pčelare da se odazovu svjetskom sajmu pčelara, koji se održava na proljeće u Bruxsellesu, i koji nam je zanimljiv kao glavni grad ujedinjene Europe, gdje želimo skrenuti pozornost na Osijek, na Sombor i

Na sajmu

ŠLJIVARI: Ni šljivari nisu bili manje atraktivni. Njihov je predsjednik mr. *Stipa Galović* na pozornicu HKUD-a Željezničar u Osijeku, gdje se Sajam i održavao, doveo ni manje ni više nego jednoga kralja – Belu IV pa smo tako imali četvrtog za belu, kojega je utjelovio prvak drame osječkoga HNK *Milenko Ognjanović*. No, kralj ne bi bio kralj kada ne bi dijelio i titule, pa su mnogi osječki i slavonski proizvođači šljiva i kao dukat žute šljivovice proglašeni plemićima, a oni s manje sreće, proglašeni su podanicima čuvene slavonske šljivovice. I jedni i drugi svoje titule mogu dokazati pergamentom i ta je stvar konačna, mada bi kralj ovu drugu titulu u Slavoniji, Baranji i Srijemu mogao dijeliti danima, pa i tjednima. Podijeljeno je i na desetke diploma

proizvođačima šljivovice, autohtonih sorti šljiva, opreme i uređaja, za održavanje nasada, za očuvanje starinske opreme i starih narodnih običaja, za pekmez i kompot. Naslov najboljeg proizvođača ponio je *Pavo Fadiga* iz Harkanovaca, drugi je *Zvonko Rosandić* iz Brodskog Stupnika, treći *Ivica Kopecki* iz Sovskog Dola, a sva trojica su proglašena šljivarskim plemićima Slavonske ravni.

Priznanja su dodijeljena i proizvođačima rakije iz Bačke i to: *Marinu Kolaru*, *Ivanu Periškiću* i *Stipanu Tucakovu* iz Bačkog Monoštora, te *Mati Matariću* iz Nenađića, a priznanje za organiziranje svojih članova dobili su i Udruga »Urbani Šokci« i HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora.

Slavko Žebić

Nastupio je HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora

vice, a na natjecanje je pristiglo čak 188 uzoraka kvalitetne rakije, te brojne pčelare iz Hrvatske i susjednih država, jer pristiglo je 155 uzoraka meda iz čitave Hrvatske i 24 uzorka meda od proizvođača iz Bosne i Hercegovine, Mađarske, Vojvodine i Slovenije. Mnoštvo posjetitelja moglo je kušati kvalitetnu šljivovu rakiju i koktele na bazi šljivovice, pekmez i kompot od šljiva, brojne sorte kvalitetnog meda. Gošte, sudionike i posjetitelje zabavljali su tamburaši Šokačke duše iz Osijeka, a članove nazočnih dobro su zagrijali članovi HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, koji su nastupili na otvorenju sajma.

PRIJATELJI IZ ČITAVE REGIJE: Dobro to rade Osječani – pohvalio je sajamsku priredbu *Stipan Pekanović* iz Sombora,

Suboticu i druge gradove u regiji, koji su i ranije pripadali srednjoeuropskoj regiji«, rekao je Pekanović.

Kako je bilo natjecanja i ocjenjivanja, sudionicima su podijeljena brojna priznanja, a kod pčelara najboljima su ocijenjeni cvjetni med *Dušana Matahlija* s otoka Raba, bagremov med u saću *Vudy Gabora* iz Katolya (Mađarska), te livadski med s zelenim orasima *Laszla Totha* iz Stare Moravice (Srbija). Uz diplome i medalje dodijeljene su i posebne nagrade za najbolje ocijenjeni med, koju je ponijela *Marica Konopka* iz Slavonskog Broda, najbolje ocijenjeni inozemni med je *Emira Čumurovića* iz Brčkog (BiH), a kao najuspješniji pčelar proglašeno je Obiteljsko pčelarstvo *Knežević* iz Šiškovaca.

Trinaesti Interfer

SOMBOR – Trinaesti internacionalni festival reportaže »Interfer 2008.«, kojeg organizira RTV »Spektar« iz Sombora, bit će održan od 26. do 28. rujna. Festival Interfer je godišnja smotra najboljih novinskih, radio i televizijskih reportaža iz cijeloga svijeta. Do sada je pristigao veliki broj reportaža iz Srbije i iz zemalja u okruženju, a prema najavama očekuje se sudjelovanje novinara i iz mnogih drugih zemalja Euro-

pe i svijeta. Rok za prijave reportaža je 15. rujna. Festivalске nagrade su grand pri »Laza Kostić« u vrijednosti od 80.000 dinara, zlatne povelje u svim medijskim kategorijama (novine, radio, televizija) po 40.000 dinara, srebrne povelje po 30.000 dinara i brončane po 20.000 dinara. Otvorenje je 26. rujna u Narodnom pozorištu u Somboru, u 19 sati.

Z. Gorjanac

Kvalitetnije pružanje pomoći

Župni Caritas u novim prostorijama

U petak 5. rujna u Srijemskoj Mitrovici otvorene su nove prostorije župnog Caritasa »Blažena majka Terezija«. Župni caritas započeo je svoje djelovanje još tijekom 2002. godine kada je počeo primjenjivati program kućne njege za stare i bolesne koji je 2003. godine proširen i dnevnim centrom za stare. U Caritasu u Srijemskoj Mitrovici djeluje 14 stalno uposlenih stručnih osoba, koje su na terenu organizirane u timove kućne njege i prostorijama dnevnog centra pružaju usluge za oko 300 korisnika s područja Srijemske Mitrovice. Jedan tim kućne njege obuhvaća dvije medicinske sestre i jednu geontodomačicu, koje pružaju usluge mjerenja krvnog tlaka, šećera u krvi, kolesterola i ostalih vitalnih parametara, pomažu pri održavanju osobne higijene, obrađuju dekubitalne rane i rade prevenciju njihovog nastajanja, te pomažu u održavanju higijene životnog prostora korisnika, pomažu pri nabavi namirnica i sl. U prostorijama dnevnog centra pruža se mogućnost aktivacije i animacije korisnika boljeg zdravstvenog stanja i očuvanijeg mentalnog stanja.

Otvorenje novih prostorija predstavljalo je i priliku široj stručnoj javnosti predstaviti ovogodišnji rad ove humanitarne udruge. O tome je okupljene izvijestila koordinatorka mitrovač-

kog Caritasa *Kristina Mišćević*, dok je direktor župnog Caritasa preč. *Eduard Španović*, župnik i dekan, pozdravljajući nazočne istakao duhovnu dimanziju Caritasa osobito ističući svijetli primjer Majke Terezije koja je čovječanstvu pokazala kako se ljubi brat čovjek bez obzira na socijalni status, boju kože, jezik koji govori ili običaje koje prihvaća. Prema iznesenim podacima, tijekom 2008. godine učinjeno je preko 6000 posjeta i pruženo preko 30.000 usluga korisnicima na terenu, te oko 8000 usluga korisnicima u dnevnom centru.

Ovom skupu prisustvovao je gradonačelnik Srijemske Mitrovice *Branislav Nedimović*, dogradonačelnik *Srdan Kozlina*, članovi Grads-

kog vijeća: *Ljubomir Kolarov* i *Zlatko Načev*, načelnici Srijemskog i Južnobačkog okruga *Sava Ališić* i *Darija Šajn*, koordinatorka biskupijskog Caritasa za Srijem *Ivka Nađ*, načelnica Sektora za socijalnu zaštitu Grada Srijemska Mitrovice *Nataša Kopčić*, direktor bolnice dr. *Miroslav Kendrić*, direktorka Centra za socijalni rad *Snežana Stanisavljević*, te direktori i koordinatori brojnih partnerskih humanitarnih organizacija koje djeluju na području grada. Tijekom svog petogodišnjeg djelovanja Caritas u cilju što kvalitetnijeg i djelotvornijeg pružanja pomoći starim i nemoćnim osobama koje često predstavljaju populaciju koja zahtijeva puno stručne pomoći te specijalan pristup u rješavanju problema koji zaokupljaju takvu populaciju.

Osnovno načelo Caritasa je pružiti pomoć svakom čovjeku koji je u potrebi, ne pitajući ga pri tom o njegovim vjerskim ili nekim drugim opredjeljenjima. Zahvaljujući stalnom prihvaćanju ovakvog principa, župni Caritas »Blažena majka Terezija« u Srijemskoj Mitrovici stekao je respektabilan položaj i važnu ulogu u rješavanju socijalnih pitanja na području grada.

Ivan Cingeli

Temeljem članka 33. statuta mjesne zajednice »Verušić« broj 19 od 24. ožujka 2004. godine koji je dopunjen Odlukom o dopuni Statuta MZ »Verušić« pod brojem 33 od 7. travnja 2005. godine izmijenjen i dopunjen Odlukom o izmjenama i dopunama Statuta MZ »Verušić« pod brojem 112 od 23. lipnja 2006. godine i izmijenjen i dopunjen Odlukom o izmjenama i dopunama Statuta MZ »Verušić« pod brojem 26 od 30. siječnja 2008., i na osnovu Odluke Skupštine Mjesne zajednice »Verušić« od 26. kolovoza 2008., raspisuje se:

OGLAS

Za izdavanje u zakup poslovnog prostora na kome pravo korištenja ima Mjesna Zajednica »Verušić«.

Poslovni prostor (ured) u zgradi mjesne zajednice Bikovo salaš 18/b, površine od 16,33 m² sa skladišnim prostorom od 2,69 m².

Namjena poslovnog prostora je: svi vidovi administrativnih poslova

Prijave na oglas slati na adresu MZ »Verušić«, bikovo salaš 18b, 24106 Subotica ili na telefon 024/ 552-723; 064/6123253. Oglas ostaje otvoren osam dana od dana objavljivanja u novinama.

Temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»Sl. glasnik RS« br.135/04) i članka 24. Odluke o općinskoj upravi (»Službeni list općine Subotica« br.5/05, 16/06 i 06/07), Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša:

OBAVJEŠTAVA

Da je nositelj projekta, »VIP MOBILE« D.O.O. Novi Beograd, Omladinskih brigada br. 21, podnio zahtjev za davanjem suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na okoliš Projekta »IZGRADNJA RADIO BAZNE POSTAJE MOBILNE TELEFONIJE u ulici MIHAJLA RADNIČA – NS2083 SU SUBOTICA« koja se planira na katastarskoj čestici broj 7233 KO Subotica, grada Subotica.

Suglasno članku 20, stavak 2 i 3, Zakona o procjeni utjecaja na okoliš, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša osigurat će javni uvid u predmetnu Studiju u razdoblju od 12. 9. 2008. do 6. 10. 2008. godine u prostorijama Stare gradske kuće, II. kat - ured 226, svakog radnog dana od 10 do 12 sati.

Javna prezentacija i javna rasprava o predmetnoj Studiji o procjeni utjecaja na okoliš bit će održana 9. listopada 2008. godine u 12 sati u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Stare gradske kuće – ured 226.

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,

telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,

telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Mogućnost odloženog plaćanja

Hrvatski političari i udruge u BiH ogorčeni odlukom Središnjeg izbornog povjerenstva

Hrvati Posavine ostali bez prava glasa

Središnje izborno povjerenstvo BiH donijelo je odluku da se ne može osigurati Hrvatima u Posavini da glasuju na općinskim izborima jer nemaju ispravne dokumente

Piše: Arijana Beus

SARAJEVO – Više od 2000 Hrvata s područja Bosanske Posavine ne može glasovati na predstojećim općinskim izborima u Bosni i Hercegovini jer im vlasti te zemlje ne priznaju potvrde o državljanstvu izdane na temelju matičnih knjiga iz Bosanskog Broda i Dervente.

Središnje izborno povjerenstvo BiH donijelo je odluku da se ne može osigurati Hrvatima u Posavini da glasuju na općinskim izborima jer nemaju ispravne dokumente.

Predsjednik Središnjeg izbornog povjerenstva BiH **Suad Arnautović**, pojasnio je kako uvjerenja iz Hrvatske za ove birače nisu validna, pa ih nisu mogli niti prihvatiti. **DRŽAVA KRŠI TEMELJNA LJUDSKA PRAVA:** Na ovakvu odluku Središnjeg izbornog povjerenstva oštro su reagirale sve hrvatske stranke u BiH, navodeći kako na ovaj način država krši temeljna ljudska prava. »Na žalost svjedoci smo kako se veliki trud i želja Hrvata Posavine želi eliminirati neprihvaćanjem oko dvije tisuće registriranih birača. Ne ulazeći u meritum imaju li te osobe državljanstvo BiH, a nedvojbeno je da ga imaju, pravo glasa im se želi ukinuti iz formalnih razloga zbog neposjedovanja potvrda o državljanstvu iz općina iz kojih su prognani«, stoji u priopćenju koje je objavio HDZ BiH podsjećajući na zajednički izborni nastup s HDZ 1990, HSS-NHI i Hrvatskom

narodnom zajednicom (HNZ) na području RS-a. Uz potporu udruga koje okupljaju prognane Hrvate, podsjećaju iz HDZ BiH, ove se godine uspjelo motivirati za sudjelovanje na izborima još deset tisuća građana hrvatske nacionalnosti. Jedna od tih udruga bila je i ona pod nazivom »Kraljica Katarina«. Njezin banjolučki ogranak oglašio se posebnim priopćenjem u kojemu je optužio Središnje izborno povjerenstvo da se ponaša kao autonomna sila koja sada prisiljava prognane Hrvate da dokumente o državljanstvu pribavljaju od vlasti u općinama iz kojih su prognani.

IZGUBLJENO ČETIRI-PET VIJEĆNIČKIH MJESTA: *Ilija Zirdum*, predsjednik Udruge Hrvata povratnika u Bosansku Posavinu Feniks kaže kako matične knjige koje se nalaze u Slavonskome Brodu ne moraju biti tamo, a tamo su jer nitko nema niti želje niti volje da se te knjige vrate gdje im je mjesto. »Vjerojatno i zato jer taj ilegalni ured po jednoj potvrdi, odnosno uvjerenju dobiva pet maraka. Najžalosnije je što ti papiri, pitaj Boga od kada ne vrijede nigdje«, kaže Zirdum. Dodaje kako je matični ured u Slavonskom Brodu ilegalan, no da radi na temelju stvarnih knjiga, te da bi se po potvrđama tog ureda u BiH mogli napraviti valjani dokumenti, kada bi uistinu bilo volje za to. Zirdum napominje kako je na ovaj način izgubljeno preko dvije tisuće glasača, te najmanje četiri-pet vijeć-

Zgrada Središnjeg izbornog povjerenstva

ničkih mjesta. Iz udruge Feniks kažu kako je žalosno što se veliki trud i želja Hrvata Posavine da glasuju i izađu na izbore želi eliminirati neprihvaćanjem oko 2000 registriranih glasača. Naime, podsjećaju kako u samom Izbornom zakonu BiH stoji da se pravo glasa odnosi na sve punoljetne državljane BiH.

UPUĆENA ŽALBA NA ODLUKU: Stranka HSS-NHI-a i udruga Feniks su u povodu izbacivanja više od 2000 Hrvata s biračkog popisa uputile žalbe Središnjem izbornom povjerenstvu. Oni navode kako su priložili dovoljno argumenata koji dokazuju da su uvjerenja o državljanstvu, koja su prognani posavski Hrvati izvadili u prognaničkim uredima, ranije bila uvažavana. Oni su zatražili da Središnje izborno povjerenstvo

»Ne ulazeći u meritum imaju li te osobe državljanstvo BiH, a nedvojbeno je da ga imaju, pravo glasa im se želi ukinuti iz formalnih razloga zbog neposjedovanja potvrda o državljanstvu iz općina iz kojih su prognani«, stoji u priopćenju HDZ-a BiH.

poništi svoju odluku i omogućiti državljanima BiH da izađu na lokalne izbore.

Preslike žalbe su uputili i veleposlanstvima zemalja članica Vijeća za implementaciju mira u BiH i očekuju da se u rješavanje ovoga problema uključi i visoki predstavnik *Miroslav Lajčak*, jer on ima instrumente za pomoć ovim ljudima.

Zajednička koalijska lista za RS

Na predstojećim lokalnim listopadskim izborima u BiH, stranke s hrvatskim predznakom nastupit će na zajedničkim koalijskim listama u Republici Srpskoj za općinska vijeća i za načelnike u općinama Bosanski Brod i Derventa (HDZ BiH, HSS-NHI, HDZ 1990 i HNZ).

Prvi veliki rezultat zajedničkog nastupa vidio se u procesu registriranja birača u koji se uključilo više nevladinih organizacija (Zajednica povratnika Bosanski Brod, Fenix, Prsten, Kraljica Katarina i dr.). Radeći u vrlo teškim uvjetima uspjelo se s registracijom oko 10.000 prognanih osoba s pravom glasa.

Plemkinja Kvarnera

Opatija

S mještena u podnožju planine i parka prirode Učka, Opatija, zahvaljujući svojoj specifičnoj klimi, pruža izvrsne uvjete za odmor i ljeti i zimi. Ne samo prekrasna priroda, ne samo čudesan spoj mora, kopna i ljudskih ruku djela, nego i vile koje odišu patinom Austro-Ugarske, kilometarska šetališta i mnogobrojne plaže koje putnika namjernika jednostavno mame i ne dopuštaju mu da makar za kratko ne zaroni u svježinu njihovoga krila. Tijekom cijele godine ovdje se mogu naći sadržaji vrijedni pažnje, bilo u oblasti kulture ili sporta.

Opatija je i vodeće mjesto u Republici Hrvatskoj po kapacitetima za organizaciju kongresa, seminara i savjetovanja. Pisati o povijesti Opatije, kojoj je staro ime bilo Abbazia, bilo bi slično pisanju o povijesti bilo kojega gradića na sjevernom Jadranu. Zanimljivije je osvrnuti se 160 godina unatrag, na začetke razvoja turizma u ribarskoj naseobini od 120 kuća, koja bi se danas s pravom mogla nazvati plemkinjom Kvarnera.

Početak turističke epohe u povijesti Opatije zasigurno je obilježila izgradnja Ville Angioline, odnosno pregradnje jednoga starijega objekta u vlasništvu baruna *Hallera von Hallersteina* 1844. godine. Danas park oko ove vile s parkom sv. Jakova tvori jednu prekrasnu cjelinu u kojoj obitava više od 150 biljnih vrsta, podrijetlom iz svih krajeva svijeta i nisu tipične za ovo podneblje. Izlaskom iz parka na šetalište – Lungomare ugledat ćete jedan od simbola današnje Opatije – stijenu iz koje kao da izrasta Djevojka s galebom, djelo kipara *Cara*, ovdje postavljeno 1956.

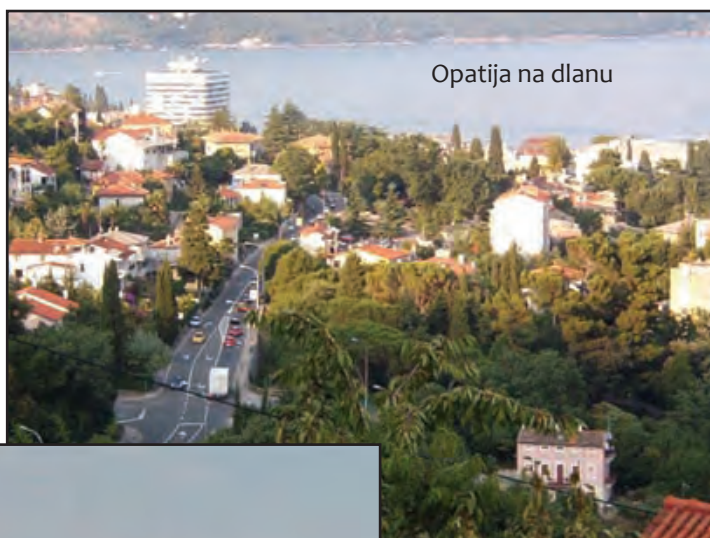

Hotel Bristol

Dječji dio plaže Slatina

Opatija na dlanu

Zlatna Madonna

Djevojka s galebom čuva Opatiju

Park svetog Jakova

Zvijezde na šetalištu Slatina

Središnja ulica Opatije

godine. Na njezinu mjestu do tada, dok ga nevrijeme nije srušilo, stajao je kip Madonne del mare autora *Rathauskog* iz Graza. Madonna je postavljena kako bi bdjela nad dušom grofa *Arthura Kesselstadta*, nestalog u valovima na jednom preduskršnjem izletu 1891. godine. U tom izletu život je izgubila i njegova supruga *Fries* a njezin sin *Georg* spasen je. Pozlaćena inačica Madonne danas je postavljena u parku sv. Jakova. Ukoliko iz parka krenete suprotno od mora, izaći ćete na glavnu ulicu i tu će vas zabljesnuti raskoš starih zdanja, odjevenih u novo ruho. Oko vam se neće moći oteti od hotela »Bristol«, za kojega u prolazu neznana gospođa objašnjava svojemu partneru u šetnji kako je ovo zdanje podsjeća na veliku tortu od vanile sa šlagom. I tu, opet, ostajete zatečeni. Pune oči i puno srce teško da će vas odvesti nekuda gdje opet nećete uočiti nešto novo, nešto nedoživljeno i nevideno. I na koncu, samo ćete ustanoviti kako je odmor bio prekratak i uspjeli ste vidjeti samo djelić željenoga. Jedino vas može utješiti uzrečica »Tko jednom dođe i vidi Opatiju, uvijek će joj se vraćati«.

I. Andrašić

Književna večer Vojislava Sekelja održana u Subotici

Budućnost se mora graditi na lijepome

Govoreći o književnom djelu Vojislava Sekelja, Tomislav Žigmanov je ocijenio kako je ovaj autor izgradio »visoko humanistički i moralno utemeljen svijet«

Književna večer na otvorenom

Prošloga petka, 7. rujna, u dvorištu Doma Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini održana je književna večer *Vojislava Sekelja*, subotičkog književnika, publicista i novinara. O njegovu radu na više navedenih područja govorili su njegovi bliski suradnici i kolege: književnik i publicist *Tomislav Žigmanov*, novinar *Zlatko Romić* i pjesnik *Mirko Kopunović*.

Tomislav Žigmanov je istaknuo kako je Sekelj jedan od najautentičnijih hrvatskih pjesnika u Vojvodini, koji je kada je trebalo bio na braniku dostojanstva hrvatske pisane riječi. Prema Žigmanovljevim riječima, Sekelj je »institucija« koja je naslijeđe hrvatske pisane riječi prenosila »s onih koji su bili, na one koji dolaze«.

Govoreći o književnom djelu Vojislava Sekelja, Žigmanov je ocijenio kako je ovaj

»Bili smo više hrabri, nego inteligentni«

Na pitanje publike bi li danas ponovno pokrenuo »Žig«, Vojislav Sekelj je odgovorio: »Ja ne. To se ne ponavlja. Nema više te energije, jedino možda kod mladih ljudi. Što je i gospodin Romić rekao, mi smo više bili hrabri nego inteligentni«.

autor izgradio »visoko humanistički i moralno utemeljen svijet«. »Poruka Sekeljeve poezije je da se budućnost mora graditi na lijepome, dobrome i korisnome«, zaključio je Žigmanov. Kao njegovo najveće književno djelo više puta tijekom večeri istaknuta je knjiga pjesama »Rič fali« iz 1991., pisana na ikavskom dijalektu, doživjela je tri izdanja (drugo 1993, i treće 2003.). Prema riječima Tomislava Žigmanova, tom je knjigom Sekelj pokazao kako ikavica može biti vrhunsko umjetničko sredstvo. »On je pokazao svu raskošnost stvaranja na tom dijalektu, koji je u to vrijeme bio zatumljen, što je kasnije ohrabrilo i druge autore«, rekao je Žigmanov.

U okviru književne večeri bilo je riječi i o dvotjedniku »Žig« kojega je Vojislav Sekelj pokrenuo 1994. i koji je izlazio pet godina. Kako je ovom prigodom istaknuo novinar Zlatko Romić, »Žig« je bio zamišljen kao liberalno glasilo, u kojem nije bilo bitno na kojem jeziku ljudi pišu, već što pišu. »Bez obzira kojim je jezikom i narječjem pisano 'Žig' je bio prepoznatljivo subotičko, vojvodansko i hrvatsko glasilo«, rekao je Romić dodavši i kako »Žig« nije dovoljno vrednovan u ovom gradu, iako »može biti udžbenik moralnog novinarstva i jezika«.

Stihove Vojislava Sekelja kazivale su *Josipa Vojnić Tunić*, *Marina Kolar*, *Ivana Bošnjak* i *Marica Stantić*. Organizator književne večeri bila je Hrvatska udruga žena »Cro-femina«, čija

Ukratko o Voji

Vojislav Sekelj je rođen 1946. godine u Subotici. Objavljivao je pjesme, romane, eseje, poetske drame i kritike. Član je Društva hrvatskih književ-

nika i Društva književnika Vojvodine. Trenutačno je urednik »Glasa ravnice«, glasila DSHV-a.

je predsjednica *Lozika Jaramazović* ovom prigodom najavila i druge programe u organizaciji ove udruge.

D. B. P.

Novo izdanje knjige »U izmučenim riječima«

U okviru nakladničke djelatnosti NIU »Hrvatska riječ« uskoro će biti tiskano novo, drugo izdanje knjige pjesama »U izmučenim riječima« Vojislava Sekelja. Ugovor o tiskanju ove knjige Sekelj je prigodom književne večeri potpisao s Ivanom Karanom, direktorom ove novinsko-izdavačke kuće.

Izišao osmi svezak Leksikona podunavskih Hrvata

Koncem prošloga tjedna, u izdanju Hrvatskog akademskog društva iz Subotice, iz tiska je izašao 8. svezak »Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«, u kojem su obuhvaćene natuknice koje počinju na slovo G. Na 76 stranica obrađeno je ukupno 115 pojmova, od naselja Gabrić, pa do franjevačkog provincijala *Emerika Gyulanskog*.

Tekst prati 40 ilustracija te četiri uputnice, a dizajn korica je promijenjen po ugledu na drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje prvoga sveska, koje je izašlo u svibnju ove godine.

Među natuknicama su i životopisi 11 članova obitelji Gabrić (pjevači narodnih pjesama *Antuš* i *Nestor*, kulturni djelatnik *Bela*, glazbenik *Emil*, stolnotenisač i politički djelatnik Josip i dr.), natuknice o nekoliko naselja (Gabrić, Gara, Gyöngyös), desetak publikacija (Gerardov narod, Glas, Glas naroda, Glas ravnice, Glasilo subotičkih rimokatoličkih crkvenih općina, Glasnik Pučke kasine 1878, Glasnik sv. Franje, Godišnjak KUD »Bunjevačko kolo«, Gupčeva lipa i drugi), dvije plemićke obitelji (*Grašković*, *Guganović*), više sportaša (atletičarka *Julija Gašparović*, nogometni vratar *Miloš Glončak*, nogometaš *Dejan Godar*, motonautičar *Marin Golub*, motociklist *Stipan Golub*, atletičar i dizač utega *Stevan Gromilović*, atletičarka *Vera Gromilović* itd.), zatim pjesnici (*Vita Grunčić*, *Katarina Gubinski Takač*...) itd.

Potporu izlasku ovoga sveska pružili su Ministarstvo kulture Republike Srbije, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu, Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine, Grad Subotica, Vlada Republike Hrvatske te JKP »Suboticaaplin« iz Subotice.

Kao i do sada, svezak je tiskao subotički »Printex«, naklada je 1000 primjeraka, a svezak se može kupiti u subotičkim knjižarama.

Predstavljanje knjige dr. Ivana Poljakovića

U organizaciji Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, u utorak 16. rujna u Gradskoj knjižnici u Subotici bit će predstavljena knjiga dr. *Ivana Poljakovića* »Istina – uvod u apologetiku«. Početak je u 19 sati.

Dr. Ivan Poljaković je rodom iz Subotice a sada je voditelj Centra za strane jezike pri Sveučilištu u Zadru. Posljednjih deset godina bavi se i apologetikom; piše članke i drži apologetska predavanja u hrvatskim katoličkim misijama diljem svijeta.

Dani europske baštine u Baču

Središnja manifestacija Dana europske baštine u Srbiji bit će održana od 12. do 14. rujna u Baču, na temu »Kulturna baština – izraz kulturne raznolikosti«, koja se nadovezuje na moto europske manifestacije »Europa – zajedničko naslijeđe«. Manifestaciju u Baču, čiji je moto »Djeca – naši čuvari baštine« otvorit će 13. rujna ministar kulture Srbije *Nebojša Bradić*, u prisustvu predsjednika vojvođanske vlade *Bojana Pajića* i predstavnika lokalnih vlasti, najavilo je Ministarstvo kulture, a prenosi portal SeeCult.org. Bač je izabran za mjesto središnjeg obilježavanja Dana europske baštine zato što je Ministarstvo

kulture prepoznalo značaj projekta »Stoljeća Bača« kao uspješan projekt integrativne zaštite naslijeđa u Srbiji, kao i zato što se Dani europske baštine, šesti put u kontinuitetu, uspješno obilježavaju u toj općini i imaju kulturnu i gospodarsku misiju. Također, aktivnosti se u potpunosti uklapaju u temu interkulturalnog dijaloga, kojom se Europa bavi u 2008., s obzirom da je Bač multikulturalna, multietnička i multi-konfesionalna zajednica u kojoj postoji interkulturalni dijalog, priopćilo je Ministarstvo kulture. Bač je izabran i zato što je projekt integrativne zaštite naslijeđa »Stoljeća Bača« dobio verifikaciju Vijeća Europe i Europske komisije, a aktivnosti na obnovi franjevačkog samostana u Baču i manastiru Bođani našli su se među 26 najbolje ocijenjenih na prostoru jugoistočne Europe.

Dani europske baštine (European Heritage Days) zajednički su program Vijeća Europe i Europske komisije, čiji je cilj širokoj javnosti u svim europskim državama približiti i učiniti dostupnim kulturno naslijeđe i tom prilikom istaknuti jedinstvo raznolikosti zajedničkog europskog naslijeđa, kao jednog od najkarakterističnijih činitelja europskog identiteta.

Organizatori manifestacije u Srbiji su Ministarstvo kulture, Fond za očuvanje kulturno-povijesne baštine »Stoljeća Bača« i Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture u Petrovaradinu, a pokrovitelji Pokrajinsko tajništvo za kulturu i Općina Bač.

Večer klapa u Petrovaradinu

Donji grad, ispod Petrovaradinske tvrđave, bit će u subotu 13. rujna pozornica posve jedinstvenog kulturnog događanja za vojvođansku glazbenu scenu. Revijalna večer pod nazivom »Klape bez mora« bit će održana na platou ispred crkve svetog Jurja u Petrovaradinu. Nastupit će vojvođanske, bokeljske i hrvatske klape.

Organizator večeri je Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Jelačić«, a generalni pokrovitelj je Grad Novi Sad.

Početak je u 20 sati, a ulaz je slobodan.

D. J.

Predstavljanje knjige »Graal« Lazara Franciškovića

U organizaciji Hrvatskog akademskog društva, u petak 19. rujna bit će održano predstavljanje knjige pjesama *Lazara Franciškovića* »Graal«. Predstavljanje će biti upriličeno u Gradskoj knjižnici u Subotici, a početak je najavljen za 19 sati. O knjizi će, uz autora, govoriti *Judit Plankos* i *Tomislav Žigmanov*, a stihove će recitirati *Ivana Rudić*.

Pozivnica

Likovni odjel HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice poziva sve zainteresirane učenike osnovnoškolskog uzrasta da se učlane u Dječju sekciju Likovnog odjela. Zainteresirani se mogu javiti svakog radnog dana u prostorijama Centra (Preradovićeva 4.) ili na telefone: 555-589, 600-188, 063/518-218.

Nastava će se održavati subotom u prostorijama Hrvatske čitaonice (Ulica Bele Gabrića 22.), a početak je zakazan za subotu 4. listopada u 9 sati.

U Galeriji Klovićevi dvori u Zagrebu predstavljeni rijetki nadgrobni spomenici

Prva izložba stećaka

Na izložbi koja traje do 2. studenoga, srednjovjekovni stećci predstavljeni su u originalu, u odljevu, na fotografijama i nakitom iz grobova

Autorica izložbe Jasminka Poklečki Stošić, gradonačelnik Milan Bandić, ravnateljica Vesna Kusin i državni tajnik ministarstva kulture Jasen Mesić na otvorenju izložbe »Stećci«

Državni tajnik ministarstva kulture Republike Hrvatske *Jasen Mesić* otvorio je 4. rujna u Klovićevim dvorima u Zagrebu dosad najtežu izložbu u povijesti te galerije – »Stećci«. Naime, radi se o prvoj izložbi autohtonih srednjovjekovnih masivnih nadgrobni spomenika, koji niti jedan nije lakši od 3 tone, a cijela izložba teška je oko 20 tona.

Stećci su se kao nadgrobni spomenici koristili tijekom cijelog srednjeg vijeka u zaleđu jadranske obale, na prostoru današnje Hrvatske, Bosne i Hercegovine, zapadne Srbije i Crne Gore i na tim lokalitetima sačuvano ih je oko 370 tisuća. Na prostoru Bosne i Hercegovine, ponajviše njezina južna dijela, postoji 60 tisuća stećaka, u Srbiji i Crnoj Gori oko 300 tisuća, a u Hrvatskoj ih je oko 6 tisuća.

Neprocjenjivo kulturno blago

»Ovom izložbom željela sam skrenuti pozornost javnosti na jedinstveni kulturno povijesni značaj stećaka, neprocjenjivo kulturno blago koje nema niti jedna zemlja svijeta osim Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore, a još uvijek su nedovoljno istraženi«, rekla nam je autorica izložbe Jasminka Poklečki Stošić, viša kustosica u Galeriji Klovićevi dvori, i dodala kako je sigurna da bi stećci, zbog svoje umjetničke i kulturološke specifičnosti vezane isključivo uz ova geografska područja mogli biti prava turistička atrakcija, naš Stonehenge.

KAMENI GOROSTASI: Riječ »stećak« dolazi od riječi »stojećak«, a značenje joj je »nešto što stoji«, »nešto što je uspravno, što se vidi«, i razlikuju se od običnih nadgrobni spomenika ne samo po tipologiji, nego i po prekrasnim ukrasima, odnosno reljefima koje imaju po sebi. Bogatstvo ukrasa i natpisi koji su ispisani na bosančici, ovisili su o imovinskom stanju naručitelja, a svojom su veličinom, rustikalnošću, pa čak i primitivnošću, ti neobični kameni gorostasi prkosili pomodnoj zapadnoj romantici i gotici što se proširila Jadranom. Ta golema »autoritativnost« vjerojatno im je omogućila da prežive brojna stoljeća i ponovno zabljesnu svojom ljepotom i na zagrebačkom Gornjem gradu, u atriju na travnatom tepihu Klovićevih dvora. Premda se glas o njima pronio i prije, stećci se počinju sustavno proučavati od austro-ugarske aneksije Bosne i Hercegovine i od tada svako vrijeme njihovu pripadnost tumači u svoju političku korist. Tako i danas postoje dvije dominantne teorije o njihovoj pripadnosti. Jedna kaže kako je riječ o bogumilskim spomenicima, odnosno nadgrobni spomenicima pripadnika Crkve bosanske, a druga da su ih radili Vlasi, originalna nomadska skupina ovih prostora. Ono što je sigurno jest da su ispod stećaka pokopavani pripadnici svih triju konfesija: Crkve bosanske, Rimokatoličke i Pravoslavne.

SEDAM ORIGINALA: Za izložbu koju je njezina autorica *Jasminka Poklečki-Stošić* uz pomoć kolega iz BiH, Srbije i Crne Gore pripremala četiri godine, izmješteno je sedam originalnih stećaka s lokaliteta u Dalmaciji (izmještatati se mogu samo oni stećci ispod kojih se ne nalaze grobovi), i to s lokaliteta Sinj, Proložac, Brela, Budimiri između Trilja i Sinja,

općina Cista Provo, te iz Muzeja Cetinske krajine u Sinju. Osim originala na izložbi je postavljeno i 14 gipsanih odljeva iz Gliptoteke HAZU, među kojima i odljev najvećeg i najbogatije ukrašenog do sada pronađenog stećka iz Donje Zgošće kod Kaknja, čiji se original nalazi u Zemaljskom muzeju u Sarajevu. Taj je stećak po tipologiji sljemenjak jer ima krov, napravljen je iz jednog komada kamena, a težak je između 20 i 30 tona.

Treću cjelinu izložbe čine crno-bijele fotografije koje je krajem pedesetih godina prošlog stoljeća u Bosni snimio legendarni fotograf *Tošo Dabac*, kao i velike fotografije koje je *Damir Fabijanić* snimio za potrebe izložbe.

Osim samih stećaka, četvrti segment izložbe čine nalazi u grobovima ispod njih: nakit, oružje, dijelove konjske opreme, tekstil i druge predmete koje su ustupili Zemaljski muzej Sarajevo i Muzej hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu. Raritet tih nalaza je onaj iz groba za kojeg se pretpostavlja da je pripadao kralju Tvrtku I., a koji je za potrebe izložbe prvi put iznesen izvan granice susjedne države. Nažalost, stećci koje sarajevski muzej čuva nisu mogli biti dostavljeni u glavni grad Hrvatske, jer su u tako lošem stanju da bi ih transport ugrozio, a porazna je i činjenica da je 95 posto sačuvanih stećaka u katastrofalnom stanju te da im je potrebna neophodna zaštita. Zato je ova izložba ne samo veliki događaj za istraživače i pasionirane poklonike baštine, već je i

Odljev do sada najvećeg i najbogatije ukrašenog pronađenog stećka iz Donje Zgošće kod Kaknja, čiji se original nalazi u Zemaljskom muzeju u Sarajevu

vapaj za očuvanje stećaka koji su nedvojbeno prvorazredna kulturna senzacija ovih prostora, i za koje su se svi sudionici svečanog otvorenja izložbe (ravnateljica Klovićevih dvora *Vesna Kusin*, autorica Jasminka Poklečki Stošić, te gradonačelnik Zagreba *Milan Bandić*) složili da zaslužuju kandidaturu za Listu svjetske baštine UNESCO-a.

Zlatko Žužić

Posljednji vikend u rujnu

Festival bunjevački pisama

Kraj rujna rezerviran je za tamburaše i pjesmu, te će i ove godine u Subotici biti održan osmi po redu Festival bunjevački pisama. Kao i posljednjih godina, bit će održana i Smotra dječjih pjevača i zborova, koja će okupiti veliki broj djece koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku.

Organizacijski odbor Festivala bunjevački pisama na svojoj je sjednici utvrdio program VIII. Festivala bunjevački pisama, koji će biti održan od 24. do 26. rujna. Kako su organizatori najavili, svečana sveta misa uz zaziv Duha svetoga bit će održana 24. rujna u 11 sati u katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske. Na svetu misu i blagoslov očekuju se svi učenici osnovnih i srednjih škola koji pohađaju katolički vjeronauk, nastavu na hrvatskom nastavnom jeziku i djeca iz dječjeg vrtića »Marija Petković«. Za djecu vangradskih naselja organizatori će osigurati prijevoz autobusima. Nakon svete mise, djeca će imati stanku za ručak i odmor u prostorijama Katoličkog kruga i HKC »Bunjevačko kolo«, kao

i druženje sve do 13 sati kada će početi program generalne probe Smotre dječjih pjevača i zborova za sve učenike. Jedna od ovogodišnjih novina je da će ova proba biti održana u katedrali, jer se očekuje oko 1000 djece. Isti program će se moći vidjeti u četvrtak 25. rujna kada će biti održana četvrta po redu Smotra dječjih pjevača i zborova, u svečanoj dvorani HKC »Bunjevačko kolo«. Na ovogodišnjoj smotri bit će šesnaest točaka,

a nastupit će djeca od vrtića, pa sve do osmog razreda. Djeca i zborovi koji će nastupiti dolaze iz Subotice i okolnih mjesta, iz OŠ »Ivan Milutinović«, OŠ »Matko Vuković«, iz Žednika, Tavankuta, Đurđina, iz župe Marija Majka Crkve iz Aleksandrova, te iz Male Bosne. Smotru će pratiti dječji tamburaški orkestar kojim će ravnavati prof. Mira Temunović.

Osmi po redu Festival bunjevački pisama bit će održan u petak 26.

rujna, također u velikoj dvorani HKC-a, te će biti i organiziran prijenos preko video bima u restoranu »Dukat«. Prema riječima člana Organizacijskog odbora festivala prof. Vojislava Temunovića, ove će godine nastupiti šesnaest izvođača, među kojima će biti i gosti iz Hrvatske i Mađarske. »Što se tiče samog festivalskog dijela, moram reći kako ove godine imamo novih izvođača koji se do sada nisu predstavljali subotičkoj publici, a imamo i izvođača koji su se nakon kraćeg izbjivanja vratili na ovaj festival. U revijalnom dijelu programa ove ćemo godine ugostiti tamburaški orkestar 'Vizin', koji dolazi iz Pečuha, Republika Mađarska. I u samom programu će biti nekoliko, nadam se, zanimljivih novina, koje će svakako naša publika moći vidjeti na samom Festivalu«, kazao je Temunović.

Ulaznice se mogu nabaviti od 15. rujna po cijeni od 300 dinara, dok će cijena za restoran biti 250 dinara. Početak i jedne i druge festivalske manifestacije je u 20 sati.

Ž. Vukov

Književna kolonija u Kanjiži

Hrvatski književnici uvršteni u antologiju

Prošloga tjedna, od 3. do 6. rujna, u Kanjiži je održana 56. po redu Književna kolonija, koja je okupila književnike iz Srbije, Mađarske, Rumunjske, Slovačke, Ukrajine i Slovenije. Ovogodišnja kolonija bila je posvećena dvojici znamenitih književnika: Károlyu Ácsu (1928.-2007.), pjesniku, prevoditelju, uredniku, dobitniku Híd-ove nagrade i Ferencu Fehéru (1928.-1989.) pjesniku, pripovjedaču, romanopiscu, dječjem piscu, dramskom piscu, prevoditelju, publicistu, novinaru.

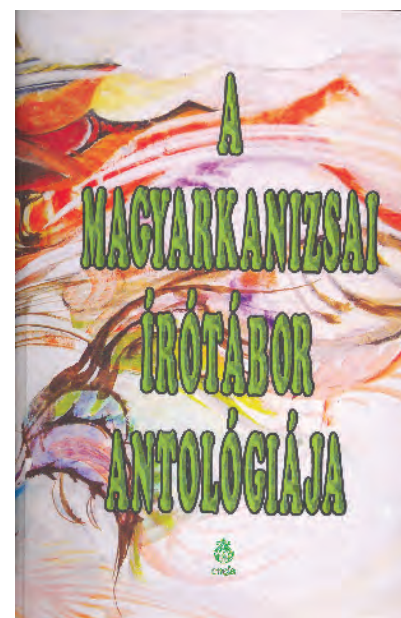
Predstavljena je i za ovu prigodu tiskana »Antologija književne kolonije u Kanjiži« (A Magyarokantizsai író-tábor antológiája), u kojoj je objavljen izbor radova (poezija, proza, kritika, eseji) autora koji su sudjelovali na proteklih pet saziva

kolonije (2002.-2007.) Antologiju je pripremio i uredio na 464 stranice István Tari, predsjednik Programskog odbora Kolonije. U njegov su izbor, među ostalim, uvršteni i radovi hrvatskih književnika iz Vojvodine u prijevodu na mađarski jezik: Jasne Malvinger, Milovana Mikovića, Petka Vojnića Purčara i Zvonka Sarića.

A upravo jedan od njih, Milovan Miković, inače, urednik nakladničke djelatnosti NIU »Hrvatska riječ«, imao je čast otvoriti 56. saziv kolonije. »Antologija će svjedočiti ne samo o boravku književnika ovdje u Kanjiži, već zacijelo i poticati čitatelja na razmišljanje o ljudima ovog podneblja, i to ne samo danas, već i o tome kakvi smo bili jučer, o čemu smo mogli razmišljati, a čemu smo smjeli i htjeli, razmišljati i

govoriti, snivati i smijati se tijekom svih onih poratnih prošlosti koje smo ovdje živjeli. Ili smo ih tek samo odživjeli. Radi kojih se, osobno, nerijetko pitam: U što mogu vjerovati svi oni koji su Mađare, Hrvate i da ne nabrajam koga sve još u ovom podneblju učinili toliko drugačijim od Mađara u Mađarskoj, Hrvata u Hrvatskoj, i sve druge od njihovih matičnih naroda i domovina? Odgovor do sada nisam našao, ali što sam i sam bliže smrti, sve više počinjem vjerovati u smijeh, baš kao i prije četrdesetak godina«, rekao je Milovan Miković, koji je sudjelujući na ovoj koloniji održao također i predavanje o časopisu kao mediju, s posebnim osvrtom na povijest i razvoj vojvodanskih časopisa.

D. B. P.

Sanja Bilić, »Koji film sad vrtiš u glavi«, V.B.Z., Zagreb, 2008.

Ljubav, ljeto i lubenice

Bez obzira na neka neuvjerljiva mjesta, naglo premetanje nemogućeg u stvarno te odustajanje od onog što joj se odjednom učini nebitnim, autorica daje zanimljivu sliku zagrebačke i bosanske stvarnosti, nudeći ljubav, ljeto i lubenice kao moguće spojnice

Piše: Đurđica Stuhlreiter

Nakladnička kuća V.B.Z. iz Zagreba pokrenula je biblioteku »Regina« u kojoj ćemo, za pretpostaviti je, čitati djela suvremenih autorica. Led je probijen romanom »Blato« Milane Vlaović, a nastavilo se djelima spisateljica koje do sada nismo imali prilike upoznati. Da bismo saznali tko je *Sanja Bilić*, autorica romana »Koji film sad vrtiš u glavi«, valjalo je odmah pogledati u biografiju. Knjigu prati bilješka o autorici u kojoj stoji da je ona »inače filmska i TV redateljica«. Režirala je i sudjelovala u kazališnim projektima HNK Split i Gavella, režirala i napisala scenarije većeg broja dokumentarnih i igranih filmova za HRT. Priprema prvi dugometražni igrani film. Urednica biblioteke, *Julijana Matanović*, dodala je kako je riječ o »duhovitom, žalosnom, lepršavom i mramornom romanu koji obiluje ljubavlju, a zahtijeva da se čitatelj istodobno 'sabere i opusti' kako bi mogao uživati.«

Sanja Bilić o sebi zapisuje i sljedeće: »Rođena. U Sarajevu 1973. Završila školu. U Splitu. Diplomirala, živi i radi u Zagrebu.«

Prvijenac je, dakako, morao biti i dostojno predstavljen. Učinjeno je to uz dijeljenje zrelih lubenica i sunčanih naočala a »uz trubača i fanfare predstavljanje knjige obilježio je i nastup slavonskih tamburaša«.

DOKUMENTARCI ZA GROBOVE: Nakon toga knjigu je trebalo i pročitati. Već pri prvom listanju pozornost privlači njezina oprema – snimljene scene u kojima prepoznamo neke glumce, te plakati filmova koje će autorica često citirati i povezivati s radnjom. Roman počinje scenom sprovoda gdje upoznajemo glavnu junakinju Rozu Herceg, a potom i ono čime ista zarađuje za kruh svoj nasušni. Riječ je o »vidstoneu«, a sama autorica pojašnjava: »U prijevodu s engleskog vidstone je 'videokamen', a misli se ustvari na videoekran, to jest spravicu koja se na groblju fiksira na nadgrobnu

ploču i na kojoj možete odgledati deset minuta filma, tj. spomena na dragu vam osobu koja je umrla.«

Roza Herceg ima 27 godina i iste je profesije kao i autorica romana. Privremeno je zaposlena u pogrebnom poduzeću gdje prima narudžbe za bizarne dokumentarce za grobove, sama je i u potrazi je za onim »Pravim«. No, jednog vrućeg dana, negdje »s pijace u Bosni«, javlja joj se Ivan Bucu Andrić. Iako je još uvijek živ, želi naručiti posmrtni dokumentarac. Autorici to pruža mogućnost da uz svoju priču ispriča i Bucinu, stvarajući roman u romanu. Postupno povezuje obje priče, isprepliće detalje koji će na kraju morati dovesti do sretnog, iako neuvjerljivog kraja. Put od groblja do romantičnog raspleta kakav priželjkuje svaki ljubić ne čini se, međutim, dugim niti zamornim. Obrnuto putovanje, od konačnog kraja prema početku,

nudi elemente koji ovaj roman pretvaraju u pitko i ležerno štivo.

POČETNIČKE GREŠKE: Sanja Bilić, međutim, dogodilo se ono što se događa većini početnika. Kao da se boje da više neće dobiti šansu, ovu koju su dobili žele iskoristiti maksimalno. Misleći da moraju na papir staviti baš sve, upliću mnogo toga što bi bio bolje ostaviti za neki drugi roman. Uostalom, ako je točna autoričina izjava o lakoći s kojom piše, od nje možemo očekivati još podosta stranica. Naime, o nastanku romana ona ovako zbori:

»Roman 'Koji film sad vrtiš u glavi' pisan je baš za VBZ-ov natječaj. Natječaj je izašao u dnevnom tisku početkom srpnja 2007. U to vrijeme završilo je snimanje 'Sudnice' koju sam radila za Ring Multimediju, počelo je ljeto, bilo je jako vruće... Pomislila sam, zašto ne bih pokušala, smislila sam priču, sjela pred laptop i za mjesec dana napisala

roman. I pritom uživala iako skoro nisam izlazila iz kuće.«

U pogovoru romana stoji zabilješka *Zorana Ferića* da je knjiga »Koji film sad vrtiš u glavi« »vrlo duhovit roman koji podsjeća na neku otkvaćenu mješavinu 'Enciklopedije mrtvih' i 'Štefice Cvek u raljama života'. Oni koji vole ovakvu vrstu literature doći će na svoje.« Zamjerajući autorici neka neuvjerljiva mjesta, naglo premetanje nemogućeg u stvarno te odustajanje od onog što joj se odjednom učini nebitnim, autorica daje zanimljivu sliku zagrebačke i bosanske stvarnosti, nudeći ljubav, ljeto i lubenice kao moguće spojnice. Njezine likove prepoznamo sa simpatijom te podržavamo intimne potrage za onim što se pretvara u predmet žudnje, mračan i sladak kao srce lubenice u kolovozu.

Ovaj će roman čitatelj moći zapamtiti i po rečenici koja je, kao i sve istine, vrlo jednostavna. Ivan Bucu Andrić poručuje nam: »Najvažnije je biti na putu«. A poneki će čitatelj možda i dodati: »Ili uz dobru knjigu.«

Jezični savjetnik

Tiraža ili naklada?

Piše: Miranda Glavaš-Kul

Kada govorimo o novinama ili knjigama često čujemo da je nakladnik neka od nakladničkih kuća, jednako tako čujemo da je izdavač neka od izdavačkih kuća. Jesu li obje riječi hrvatskoga podrijetla, kojoj dati prednost i zašto uopće imamo dvije riječi u uporabi možete pročitati u ovom jezičnom savjetu.

Riječi *naklada* i *nakladnik* u hrvatski je leksik unio najveći tvorac riječi u devetnaestom stoljeću *Bogoslav Šulek*. Ovaj je vrijedni jezikoslovac, iako nije bio Hrvat, nego Slovak, poput mnogih istaknutih književnika svoga vremena (*Šenoe*, kojemu je otac bio Nijemac iz Češke, a majka Slovačkinja iz Budimpešte, ili *Vraza* koji je Slovenac), zadužio Hrvate marljivim radom i bogaćenjem hrvatskoga jezika. Vodeći se hrvatskom tvorbenom tradicijom Šulek na dva načina bogati hrvatsko rječničko blago. Tudiće koje tvorbeno, morfološki, fonološki ili grafijski nisu bile prilagođene hrvatskome jeziku zamjenjivao je tražeći rješenja u hrvatskim narječjima ili posuđujući riječi iz slavenskih jezika (najčešće iz slovačkoga i češkoga, ali i

iz ruskoga i slovenskoga) te oblikovanjem novotvorenica. Neke od bohemizama kao što su npr. *kisik* i *vodik* danas držimo hrvatskima i ne znajući da ih je u hrvatski leksik uveo znameniti jezikoslovac. Šulek iz češkoga jezika posuđuje riječi *naklada* i *nakladnik* i one tako postaju izraz hrvatske leksičke posebnosti u odnosu na riječi izdavač, izdanje, izdavaštvo. Ove su riječi motivirane glagolom

izdati (u starim knjigama možemo vidjeti natpis: *Izdala naklada...*). *Broz-Ivekovićev* »Rječnik« objavljn 1901. svjesno potiskuje Šulekove izraze karakterizirajući ih kao »knjiške« i nepotvrđene u narodnom govoru ili u »Zapisima« *Vuka Stefanovića Karađića* i *Đure Daničića* na kojima se temelji njihov rad.

Riječi izdanje, izdavaštvo i izdavački nisu nehrvatske ili manje

hrvatske zato što su ih, na štetu riječi *naklada*, *nakladništvo* i *nakladnik*, nametali *Broz* i *Iveković*, ali su zbog tog zapostavljanja ove druge postale dijelom hrvatske jezične posebnosti.

Značenja riječi *naklada* možemo pronaći u *Anićevu* »Rječniku hrvatskoga jezika«. Pronalazimo dva značenja: 1. poduzeće koje izdaje knjige, izdavač, nakladnik; 2. broj primjeraka tiskanih u jednom izdanju. U ovom drugom značenju vrlo često se upotrebljava francuska posuđenica tiraža. U srpskome je jeziku ona drugoga roda i glasi *tiraž*, stoga se često rabi u krivome obliku. U lokativu jednine u hrvatskome jeziku ova imenica glasi: u *tiraži*, dok je u srpskome: u *tiražu*. Primjera razlike u rodu u dvama jezicima ima više, na primjer: *majonez-majoneza*, *grip-gripa*, *metod-metoda*... Lik u ženskome rodu je u hrvatskome jeziku, a u muškome u srpskom. Tudiću *tiraža* valja zamijeniti našom riječju *naklada*. Pa stoga primjerice treba reći:

Tjednik »Hrvatska riječ« izlazi u *nakladi* od (...) primjeraka.

Temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (»S1. glasnik RS« br. 135/04) i članka 24. Odluke o općinskoj upravi (»Službeni list općine Subotica« br.5/05,16/06 i 06/07), Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša:

OBAVJEŠTAVA

Da je nositelj projekta, DOO »VUMARTOX« Stari Žednik, Salaš br.190, podnio zahtjev za davanjem suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na okoliš Projekta »PROIZVODNJA I PROMET DDB SREDSTAVA« koji se planira na katastarskoj čestici broj 5399 KO Žednik, grada Subotica.

Suglasno članku 20, stavak 2 i 3, Zakona o procjeni utjecaja na okoliš, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša osigurat će javni uvid u predmetnu studij u razdoblju od 12. 9. 2008. do 3. 10. 2008. godine u prostorijama Stare gradske kuće, II. kat – ured 226, svakog radnog dana od 10 do 12 sati.

Javna prezentacija i javna rasprava o predmetnoj Studiji o procjeni utjecaja na okoliš bit će održana 10. listopada 2008. godine u 12 sati u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu okoliša, II. kat Stare gradske kuće – ured 226.

Katolički martirologij u Vojvodini (6.)

Smaknuća bez suda i presude

Donosimo popis, nakon Drugog svjetskog rata ubijenih biskupijskih i redovničkih svećenika, redovničke časne braće, te po jednog bogoslova i redovnice, koji su rođeni u Vojvodini ili su djelovali u njoj. Popis je rađen prema knjizi don Ante Bakovića »Hrvatski martirologij u XX. stoljeću« s određenim nadopunama i ispravkama.

Piše: Tomislav Vuković

Adalbert Neipperg

28. Adalbert Neipperg – Zrenjaninska biskupija. Gruber ga spominje: »Benediktinerabt Adalbert Graf von Neipperg, im Lager zu Werschetz erschlagen«, što znači da potječe iz grofovske obitelji. Rođen je 31. ožujka 1890. u Meranu u Južnom Tirolu u Austriji, stupio je u benediktinski red u samostanu u Beuronu u Njemačkoj. Zaređen je za svećenika 1920., nakon čega je obavljao dužnost odgojitelja redovničkih kandidata, a kasnije je imenovan samostanskim poglavarom-opatom. Budući da je otvoreno kritizirao nadolazeću nacional-socijalističku ideologiju morao je otići iz Njemačke i vratiti se u Austriju u samostan Seckau. Poslije pripojenja Austrije Njemačkoj 1938. pobjegao je u Sloveniju, gdje je preuzeo pastoralnu skrb u dvije župe iz kojih su njemačke vlasti protjerale slovenske svećenike. Tamo je ostao sve do svibnja 1945. kada su ga partizani uhitili i prebacili u logor u Vršču. Tamo je i ubijen 23. prosinca 1948., a njegovi

su posmrtni ostaci 1990. prebačeni na groblje u opatiju Neuburg kod Heidelberga.

29. Josip Novotny – Subotička biskupija. Rođen je 30. travnja 1908. u Varešu u Bosni, gimnaziju je polazio u Rumi i Travniku, a teološki studij u Đakovu i Zagrebu. Za svećenika Subotičke biskupije zaređen je 1. srpnja 1943. Bio je kratko vrijeme kapelan u Subotici, Baču, Bajmoku i Plavni, gdje je imenovan župnikom. U Plavni je i dočekaio dolazak partizana i ruske vojske, koji su ga uhitili i bez ikakvog razloga ubili u jesen 1944. nepoznatog datuma.

30. Stjepan Ognjanov – Subotička biskupija. Rođen je 30. srpnja u Bačkoj, gdje je završio osnovnu školu. Gimnaziju je završio u isusovačkoj gimnaziji u Travniku, a teološki studij u Sarajevu. Za svećenika je zaređen 9. kolovoza 1936. u Subotici, gdje je imenovan kapelanom u župi sv. Roka. Bio je i duhovnik u križarskoj organizaciji, a zbog njegova utjecaja na mladež komunisti su ga jednostav-

Stjepan Ognjanov

Šaljite podatke

Mole se svi zainteresirani da nove podatke, dokumente, sjećanja, slike, ispravke, dopune, prijedloge i dr. u vezi feljtona pošalju na e-mail adresu: tvukovic@glas-koncila.hr. Autor se javno obvezuje sav sredi materijal, koji će biti zajedničko djelo svih katoličkih vjernika, poslati u hrvatsko-me i mađarskom katoličkom izdavaču u Vojvodini.

Protjerali ga nacisti, ubili partizani

Budući da je otvoreno kritizirao nadolazeću nacional-socijalističku ideologiju benediktinski opat Adalbert Neipperg morao je otići iz Njemačke u Austriju. Poslije pripojenja Austrije Njemačkoj 1938. pobjegao je u Sloveniju, gdje je preuzeo pastoralnu skrb u dvije župe iz kojih su njemačke vlasti protjerale slovenske svećenike. Tamo je ostao sve do svibnja 1945. kada su ga partizani uhitili i prebacili u logor u Vršču. Tamo je i ubijen 23. prosinca 1948.

no oti i nepoznatog datuma na nepoznatom mjestu, negdje u jesen 1945. ubili.

31. Ferenc Petrányi – Subotička biskupija. Rođen je 24. listopada 1879. u Baji u današnjoj Mađarskoj, a za svećenika je zaređen 25. veljače 1902. Imenovan je župnikom u Bečeju, a uhićen je u ranim jutarnjim satima 9. listopada 1944. Partizani su ga strašno tukli i mučili tako da je od zadobivenih ozljeda umro 14. listopada 1944. Pokopan je na mjesnom groblju uz partizansku pratnju, koja je branila da se lijes otvori.

32. Franz Plank – Subotička biskupija. Baković ga spominje: »Franjo Plank, župnik u Starom Svcu«. Matuska je o njemu zabilježio: »Plank Ferenc, Szivác, plebános«, a Gruber ga, čini se, krivo povezuje s Čonopljom: »Franz Plank, Pfarrer in Tschanopl«. Iz svih se tih zapisa nazire već spomenuta poteškoća određivanja nacionalne pripadnosti, tj. je li Plank bio Mađar ili Nijemac i kako se on osobno osjećao i potpisivao. Jedino je sigurno da nije bio Hrvat, bez obzira na Bakovićevu hrvatsku transkripciju u pisanju njegova imena. Rođen je 24. lipnja 1885. u Tolni, nedaleko od Szekszárda, a za svećenika je zaređen 24. lipnja 1910. Bio je kapelan u Bačkom Brestovcu, Bikiću (Bácsbokodu u Mađarskoj), Bačkoj Topoli i Kuli. Imenovan je župnikom u Svcu, gdje je i uhićen, te nepoznatog datuma i na nepoznatom mjestu bez suda i presude ubijen pri kraju 1944.

33. Michael Rothen – Zrenjaninska biskupija. Rođen je 2. veljače 1895. u Zrenjaninu, a za svećenika je zaređen 7. srpnja 1929. Bio je kapelan u Beloj Crkvi i u Vršču, ali je 1934. psihički obolio i morao se liječiti, te nije više obavljao svećeničke dužnosti. No, to nije smetalo partizane da ga uhite i s tridesetak njemačkih sunarodnjaka ubiju 8. listopada 1944. u logoru u Kikindi.

34. Wilhelm Schäfer – Zrenjaninska biskupija. Rođen je 8. lipnja 1884. u Kikindi, a za svećenika je zaređen 29. lipnja 1909. Bio je kapelan u Nakovu, Gertijanošu (?), Glogovcu i Tobu, te Deti i Anini u Rumunjskoj. Od 1928. bio je župnik u Česteregu, gdje su ga partizani ubili samo zato

Wilhelm Schäfer

što je, čini se, bio katolički svećenik i Volksdeutscher, jer su ubrzo nakon ubojstva do temelja srušili staru župnu crkvu.

(Nastavlja se)

Jezik je velik Božji dar

Blažena šutnja

Piše:

mons. dr. Andrija Kopilović

Proveo sam tjedan dana na jednom katehetskom simpoziju na Fruškoj Gori. Okupilo se trideset i četiri katehete iz Njemačke i naših krajeva oko zajedničke katehetske teme »Vjeroučitelj – svjedok vjere«. Bilo je i zanimljivo i ugodno raditi odgovorno oko tako važne teme. U jednom popodnevnom radu kolega iz Njemačke počeo je svoje izlaganje ovom pričom:

Neki mladi monah koji se je borio sa svojim strastima i napastima posustaje. Sjeti se svoga starca koji je već poodmakao u dobi ali i u savršenstvu života. Ode k njemu i zapita: Oče, što mi je činiti da dosegнем stupanj vašega savršenstva? Na to mu starac ispriča još jednu priču.

Negdje je živjelo jedno pleme vrlo dobrih ljudi. Živjeli su složno, mirno i sretno. Živjeli su dugo. Vjerovali su da je razlog tog dugog života, a napose mirnog i sretnog u tome što su po cijeli dan žvakali neku biljku za koju su vjerovali da im pomaže u mudrosti. To je ta priča. A mladom monahu je starac preporučio da svaki dan na početku dana pročita jedan odlomak iz Svetoga pisma ili barem koji redak i da ga »žvače« cijeli dan. Ako tako bude činio ustrajno i dugo, bit će savršen. Nakon tog uvoda kolega Nijemac je svakom sudioniku podijelio po jednu suvremenu žvakaću gumu. Za razliku od onih koje naši mlade koriste, na omotu ove gume bio je jedan citat iz Svetoga pisma. Meni je dopala rečenica iz Matejeva evanđelja: »Vi ste sol zemlje, ako sol obljutavi, čime će se ona osoliti?« Na prvi pogled izgledalo je naivno, ali kada sam stvarno počeo žvakati ne samo gumu, nego i rečenicu, ta me je misao držala ne samo taj dan, nego me još uvijek nadahnjuje i potiče. Počeo sam razmišljati što je ono »izmišljeno pleme« žvakalo cijeli dan, a da su bili mudriji? Jasno, ako čovjek nešto ima u ustima, onda ne odgovara odmah na riječ, ne reagira odmah na izazov, niti reagira na sud ili mišljenje. Barem neko vrijeme razmišlja pa se dogodi ono što je davno izrekla naša poznata poslovica »ispeci pa reci«.

NAJOŠTRIJI DVOSJEKLI MAČ: Želio bih se zaustaviti kod ove činjenice. Što bi bilo kad bismo tako svaki dan duhovnu misao ili neku plemenitu nakanu »žvakali«? Jasno, ne bismo bili sposobni odmah »reagirati na prvu loptu«. Dakle, time bi se znatno smanjila opasnost naših svađa. U tom slučaju kada čovjek malco promisli i tek onda reagira, svađa je skoro isključena. Jednako tako bi se smanjila mogućnost ogovaranja.

U životu se, dakle, miješaju relativno dobro i apsolutno dobro, relativno zlo i krajnje zlo. Miješaju se, također, materijalno i tjelesno zlo s duhovnim zlom, materijalno dobro i duhovno dobro. Biti samo bolestan nije nikada toliko zlo kao biti zao. Ako smo bolesni, vole nas, njeguju i cijene. Ako smo zli, svi se okreću od nas, bježe i boje se. Govorom mnoge spomenute situacije mogu biti promijenjene, ali još više šutnjom. Odricanje je prema tome sposobnost biranja života. Odricati se znači uvijek pronalaziti pravi put. Odrći se znači uvijek iznova stupati na Božju stranu, na stranu dobra, na stranu pravde

Ogovaranje je zlo koje se munjevito širi, jer neku negativnost umnaža u nebrojenom broju primjeraka. Zlo se je dogodilo, ali ogovaranjem ono postaje »kolektivno zlo«. A tek kleveta. Zlo koje se nije dogodilo, a ipak se izmišlja i širi kao opasnost po druge. Prisjećam se teksta Svetoga pisma iz knjige Propovjednika koji kaže da je jezik najoštriji dvosjekli mač koji reže, teše, čini, ali i ubija. Kada bi ta duhovna misao u nama zrela, boravila, nadahnjivala, naš bi jezik bio pod kontrolom. Sada shvaćam tajnu onoga plemena. Govorili su mudro i pozitivno. Stoga su mogli živjeti sretno i dugo.

ŠUTJETI U PRAVO VRIJEME: Želimo li poći ususret sretnom, zadovoljnom, smislenom životu, ne možemo mimoći odricanje. Odricati se, znači napustiti ono što nam se sviđa, što nam godi, ostaviti ono što nas privlači, prerezati užu koje nas vuče uz nešto ugodno, ali nas upropaštava. Odricanje nema smisla samo u sebi. Jer sve što postoji, ako je to egzistencija, znači stvoreno je od Boga, dobro je. No, budući da se u to dobro stvorenje darovano od Boga umiješalo zlo, mrak, mržnja, razaranje toga dobra, neprijateljstvo s Bogom i protiv čovjeka, nije više sve što je u svijetu jednoznačno dobro. Jezik je veliki Božji dar, ali tko ne zna odrći se mnogih mogućnosti što je jezikom ostvarivo, neće postići puninu.

U životu se, dakle, miješaju relativno dobro i apsolutno dobro, relativno zlo i krajnje zlo. Miješaju se, također, materijalno i tjelesno zlo s duhovnim zlom, materijalno dobro i duhovno dobro. Biti samo bolestan nije nikada toliko zlo kao biti zao. Ako smo bolesni, vole nas, njeguju i cijene. Ako smo zli, svi se okreću od nas, bježe i boje se. Govorom mnoge spomenute situacije mogu biti promijenjene, ali još više šutnjom. Odricanje je prema tome sposobnost biranja života. Odricati se znači uvijek pronalaziti pravi put. Odrći se znači uvijek iznova stupati na Božju stranu, na stranu dobra, na stranu pravde. Odricati se znači predati svoj život i budućnost u Božje ruke.

Tako je ovaj susret obogatio mene, a ja bih želio obogatiti i vas. Ovaj put ne mnoštvom riječi, nego više pozivom da znamo šutjeti u pravo vrijeme. Šutnja je privilegirano vrijeme sabranosti za korist nama i za spas drugima. Zauzdati svoj jezik nije nimalo lako, ali vrlo važno. O, blažena li govora i još blaženije šutnje.

Moleri su davali posljednji »glanc« prije useljenja

Posljednja šminka

U starijoj fazi gradnje prostorije u kojima se živjelo ličile su se samo u bijelo * Podovi su bili zemljani i premazivani su smješom zemlje, vode i kravlje balege * U novijoj fazi gradnje sobe se nisu mogle zamisliti bez moleraja, a umjesto zemljanih, podovi se izrađuju od dasaka

Piše: Ivan Andrašić

U starijoj fazi gradnje kuća nabijača nisu se rabile usluge molera. Njihovo ukrašavanje zidova za nadničarsku sirotinju bio je bespotreban luksuz. Kad bi zidar uz pomoć svojih alatki »omazo« zidove, daljnji postupak bi prelazio u nadležnost žena. Najveća sirotinja nije sebi mogla priuštiti ni usluge zidara, pa bi zi-

nama, dovoženo je u vidu kamena i »parilo se« u kući, postupak je opisan u ranijim nastavcima. »Iz prve ruke išlo je malterisanje« u svrhu zatvaranja sitnih neravnina koje su bile neminovne zbog strukture blata. U vapno razmučeno na potrebnu gustinu dodavala se i određena količina pijeska, smješa bi se dobro umutila i »perajicama« se nanosila

zao bi se zemljani pod i kad bi se premaz osušio, djelovao bi poput laka. No, zbog hodanja puno čeljadi po prednjoj sobi brzo bi se oštetio, tako da su podovi premazivani obično jedanput na tjedan. U sobici je pod obično prekrivan krpama, tako da se nije mazao često, nego najviše »prid kaki veliki svetac«.

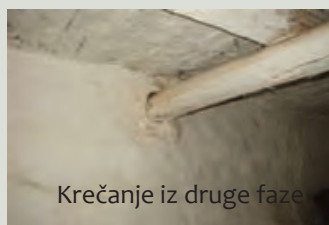
MOLERI: Moleri u prvoj fazi gradnje baš i nisu imali puno posla, njihove usluge tražili su uglavnom bogatiji vlasnici švapskih kuća. U kasnijoj fazi gradnje, mijenjanjem izgleda i gabarita nabijača, žene su osjetile i potrebu za modernijim dizajnom sobnih zidova. Moleri dolaze na dobru cijenu. U novoizgrađenim nabijačama grede i tetive su »nevidljive«, strop postaje ravna ploha. Sobni zidovi više nisu mazani blatom. Postavljena je žičana mreža i žbukani su, tako da su bili idealno ravna podloga za »majstoršag« žena i molera. Postupak žbukanja i krečanja bio je sličan onom iz ranije faze gradnje, jedino se u »drugu i treću ruku« dodavala boja. Najčešće su se rabile nijanse zelene i plave, rjeđe »rozna i lilavska«. Tako okrečani zidovi bili su spremni za dolazak molera. I podovi mijenjaju izgled. Umjesto zemljanih u početku novije faze gradnje izrađuju se podovi od dasaka. Pod sobe prekrivio bi se slojem debljine 10 – 12 cm. U pijesak bi

Molera iz druge faze

dove mazali sami, ravčaju ih rukama. Razumljivo, ovako omazane plohe zidova nisu bile ravne poput zidarski obrađenih. Zidovi i strop mazani su »blatom«, koje se radilo od »žute zemlje, plive i vode«. Majstor bi naložio domaćinu koju gustinu blata treba napraviti. Blato bi domaćin pravio dva-tri dana prije mazanja, kako bi se više puta premijesilo. Na taj način rastvorio bi se svaki i najmanji busenčić u smješi i majstoru bi blato bilo pogodnije za rad.

LIČENJE ZIDOVA: Sljedeća, završna faza, bilo je ličenje zidova, za koje je domaćinu jedini trošak bila nabavka »živoga kreča«, »majstoršag« je poznavala svaka žena. Vapno je nabavljano u kreča-

Krečanje iz druge faze

na zidove, a obično bi se poslije sušenja nanosio još jedan sloj. Grede i tetive se nisu mazale blatom, malterisalo bi se izravno na drvo. Kad bi se i drugi sloj osušio, žene bi pristupale »krečanju«. Po potrebi, nanosilo bi se dva ili tri sloja vapna. Prvi sloj bio bi najgušći, drugi rjeđi, a ukoliko bi se nanosio i treći, bio bi najrjeđi. Za ovaj dio posla rabilo se vapno razrijeđeno potrebnom količinom vode, bez ikakvih drugih dodataka, jedino su žene u smješu za drugi sloj ponekad znale dodati neznatnu količinu »vešplava«, kako bi »istirale najbiliju« boju. Podovi u kući u prvoj fazi bili su zemljani, poravnati i dobro nabijeni. I njih je trebalo održavati. Čistili bi se sirkovim metlama, problem je bio u podizanju veće količine prašine. Žene su se dosjetile rješenju i za taj jadać. Nepoznato je tko i kada, jedna od njih je »izumjela« smješu koja je priječila podizanje prašine. Dobro bi se »razradila« žuta zemlja, voda i kravlja balega. Takovom smješom prema-

Na zidu je obično bio i »lampoš«

se na razmaku od metra uglavile štafle, a na njih bi se prikucavale daske »colarice«. Takav pod bio bi znatno topliji od zemljanog, ali su muške glave gundale, jer se sad već moralo i izuvati prigodom ulaska u kuću. U početku se ovaj pod premazivao »patrijolum«, a kasnije firnazjom i uljanom bojom. Na njega su se stavljale krpice, a kasnije i sagovi. U još kasnijoj fazi, podovi su izrađivani od raznih panela, a ponegdje su postavljeni i parketi. Kuće su postale udobnije, sobe svjetlije, s obvezatnim molerajem i to ljepšim od susjedinog i prijateljičinog, jedino su nostalgici znali čantrati. »Eeeee, nije to ko što kadgod bilo...«.

Stative na sagu, sag na parketu

Zlouporaba droga i lijekova (IV. dio)

- bolesti ovisnosti -

Piše: dr. Marija Mandić

Zlouporaba predstavlja uzimanje droga ili lijekova u dovoljnoj količini da onome tko ih rabi naškode tjelesno, mentalno, emocionalno ili društveno. Dok nam slika »zlouporebe droge« dočarava nasilne slike nezakonite trgovine drogom, zlouporaba zakonom dopuštenih droga, odnosno lijekova, još je veći zdravstveni problem. Velik broj ljudi ovisan je o propisanim lijekovima, a mnoge bolnice u svijetu i kod nas navode skoro podjednak broj hitnih slučajeva nastalih zbog zlouporebe lijekova i droga.

Do sada je u medijima bilo puno riječi o drogama, štetnosti droga, fizičkoj i psihičkoj ovisnosti koje one izazivaju te o njihovoj podjeli. Na početku bitno je shvatiti i naglasiti kako ne postoje teške i lake droge, da je droga – droga, i da svaki lijek može postati droga, ukoliko se koristi bez kontrole liječnika i u količinama koje su daleko više od terapijskih. Stoga ćemo u daljnjem tekstu skrenuti pozornost na nekoliko konkretnih stvari, na osnovnu podjelu droga te na simptome, koje ovisnost o njima izaziva. Tako ćemo lakše prepoznati ovaj oblik zlouporebe u svojoj okolini i na vrijeme se obratiti za stručnu pomoć.

Lijekovi i droge koje se često zlorabe svrstavaju se u nekoliko velikih skupina:

1. **DEPRESORI SREDIŠNJEG SUSTAVA** – Pilule za spavanje i antidepresivi.
2. **BENZODIJAZEPINI** – Najčešće propisivani lijekovi kod nas po-

znati kao diazepam, bromazepam, bensedin. Uzimaju se najčešće radi smirivanja tjeskobe ili radi spavanja, ali poslije dugotrajne uporabe izazivaju ovisnost, koja postoji kod mnogih pacijenata. Ova ovisnost, tj. prekomerno uzimanje i zloupore-

raba, ispoljava se kao pospanost, nerazgovijetan govor i nedostatak koordinacije ukoliko je osoba bez lijeka. Ovi simptomi kasnije mogu prerasti u oštećenje pamćenja, drhtavicu i paranoju.

3. **OPIJATI** – Oko pola milijuna ljudi u SAD-u ovisno je o opiju, morfiju ili heroinu. Ova ovisnost u pravilu izaziva depresiju, nisku razinu samopoštovanja i smanjenu sposobnost rješavanja problema.

4. **KANABIS ILI MARIHUANA** – Pušenje marihuane može oslabiti kratkoročno pamćenje, motivaciju, dok kronična uporaba izaziva

poremećaj vida, ubrzano lupanje srca, oslabljenu funkciju pluća te promjenu u spolnim hormonima. Ustaljeno je mišljenje, koje se u mnogim slučajevima pokazalo i kao točno, da uporaba marihuane predstavlja uvod za kasnije uzimanje opijata.

Svakako, zlouporaba naprijed navedenih supstancija osim zdravstvenih tjeskoba dovodi i do promjena u izgledu i ponašanju osobe, te utječe na međuljudske odnose i na poslovne rezultate osobe. Kod djece izaziva nagle promjene raspoloženja ili stavova, slab uspjeh u školi. Izljevi bijesa i izrazita tajanstvenost mogu ukazati na moguću zlouporabu supstancija od strane djeteta. Svakako, osim ovih općih postoje i specifični simptomi, koji se razlikuju ovisno o vrsti droge, odnosno lijeka.

Tako prevelika energija, gubitak težine, raširene zjenice, nesanica, drhtanje mogu ukazivati na zlouporabu **STIMULANSA** (LSD i sl.) ili sredstava za podizanje raspoloženja.

Letargija, nerazgovijetan ili smušen govor, gubitak ravnoteže, sužene zjenice ili previše spavanja mogu ukazati na zlouporabu **SEDATIVA**.

Promjene raspoloženja, crvenilo očiju, raširene zjenice, usporen osjećaj protjecanja vremena i usporeni refleksi, vrtoglavica i letargija mogu ukazivati na uporabu **MARIHUANE**.

Kraste na nosnicama i crvenilo nosnica tipična su pojava kod

ušmrkavanja **KOKAINA**, a curenje nosa ili šmrncanje kod pušenja **CRACK** kokaina. Svakako, tragovi uboda iglom na rukama, u predjelu pregiba lakta, podlaktici, ali i na vratu i na nogama ukazat će na intravensku uporabu kokaina.

Gubitak težine, letargija, promjene raspoloženja, prekomjerno znojenje, nerazgovijetan govor, sužene zjenice i slab apetit ukazuju na zlouporabu **OPIJATA**.

Halucinacije, proširene zjenice, drhtanje i znojenje ukazuju na uzimanje **PSIHODELIČNIH DROGA**.

LIJEČENJE od ovisnosti se sastoji od dva koraka. Apstinencija ili prestanak uzimanja droge može trajati svega nekoliko dana ili tjedana, no može biti neugodna ili čak i opasna bez stručnog nadzora. Oporavak je dugačka faza u kojoj organizam ovisnika ostaje slobodan od droge. Ova faza je često jako teška zato što zahtijeva od ovisnika da mijenja navike i način života te da kontrolira uporabu svih ostalih stvari s kojima se sreće, a koje mogu izazvati ovisnost tijekom daljnjeg života.

Iako naporima da se droga iskorijeni nije postignut skoro nikakav uspjeh, liječenje i poučavanje javnosti ipak nešto znače. Skupine roditelja, naponi društvene zajednice, programi javne edukacije i prevencije mogu odigrati važnu ulogu u odvrćanju od uporabe droge. Roditelji možda nisu u stanju spriječiti da njihova djeca dođu u kontakt s drogom i možda je i isprobaju, ali im mogu pružiti dovoljno argumenata i kulture te kućnog obrazovanja i samokontrole kako bi djeca znala reći **NE DROGI**. Svakako, najbolje je pružiti pravi primjer i ne zlorabiti ništa, ni alkohol niti cigarete.

Poštovani čitatelji,
U želji unapređivanja medicinske strane u našem tjedniku, možete slati svoja pitanja na koja će odgovarati naši liječnici-suradnici. Pisma možete slati poštom na adresu redakcije ili mailom na:
hrvatskarijec@tippnet.rs

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

Bicikl – prijevoz za

Draga djeco!

U prošlom broju »Hrvatske riječi« govorili smo o prometu i prometnim znacima, a ovoga puta ćemo malo поближе upoznati bicikl. Kako vi ne možete voziti aute, motore, kamione, avione niti išla slično, prijevozno sredstvo koje vam ostaje je bicikl. Vjerujem kako mnogi od vas imaju bicikl, neki na dva kotača, neki na tri (tricikl), a neki imaju bicikl s pomoćnim kotačima. No, koliko god vaš bicikl ima kotača – ako se krećete u prometu važno je znati osnove ponašanja i pravila.

Kako je taj bicikl nastao, kako se razvijao, kako je postao ovakvim kakvim danas jest?

Prvi bicikl, koji nije bio niti nalik ovom današnjem biciklu, kako tvrde u nekim povijesnim knjigama, izumili su Francuzi *Pierre Lallementom* i *Ernest Michaux* još davne 1860. No, neki stručnjaci tvrde kako je 1839. godine izumljen prvi bicikl na pedale i kako ga je osmislio *Kirkparick MacMillan*, ali i ta tvrdnja se dovodi u sumnju. Vrijeme drvenih bicikla je završeno 1869. godine u Engleskoj i tada je bicikl dobio metalni okvir. Od tada su se bicikli mijenjali po obliku, ali je konstrukcija zadržana. Bicikli su napredovali i postajali sve lakši, pojavio se i tricikl i ljudi su ga voljeli, jer ga je bilo lako voziti. Kasnije je proizveden bicikl kojeg je pokretao lanac.

John Kempt Starley dizajnirao je nešto sigurniji bicikl, s jednakom veličinom prednjeg i zadnjeg kotača. Sjedalo, upravljač i pedale bile su logički smještene i bicikl je tada poprimio oblik današnjeg

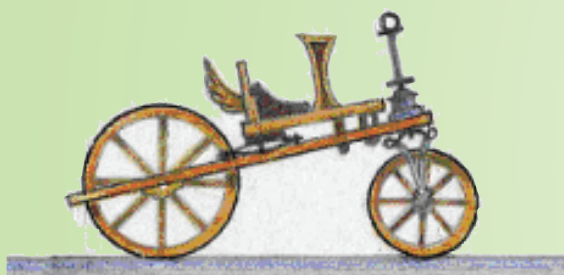

bicikla. Iz godine u godinu bicikl se razvijao i sada imamo lako prijevozno sredstvo s kojim se svi možemo služiti i prijeći put do odredišta.

Izumitelji su otkrili bicikl, a na nama je naučiti kako se služiti biciklom i kako na pravi način sudjelovati u prometu.

Savjeti roditeljima

Ako su u pitanju mlađa djeca najbolje je biciklom ići uz pratnju starije osobe i svakako voziti ispred pratnje. Isto tako je važno pravilno se zaštititi, osobito ako je mlađe dijete u pitanju, te savjetujemo obvezno nošenje zaštitne kacige. Osigurajte djetetu košaru na biciklu, kako ne bi nosilo školsku torbu ili neki teret na leđima ili na upravljaču, jer može izgubiti ravnotežu.

svaku dob

S obzirom kako danas u prometu ima puno sudionika, važno je da znate osnovna pravila i kuda se smije voziti bicikl.

Neki od vas su baš bicikl izabrali za prijevozno sredstvo do škole, što zna biti i jako opasno.

Bicikl uvijek morate voziti uz sam rub desnog ivičnjaka, ako ne postoji biciklistička staza, ali ako na vašem putu do škole ili nekog drugog mjesta postoji biciklistička staza onda obavezno morate voziti stazom, koja je namijenjena biciklistima. Na toj stazi se kreću samo biciklisti i tamo ste sigurniji.

Postoje staze koje dijele biciklisti i pješaci, te tamo morate biti posebice oprezni. Nikad se na putu do škole nemojte igrati vozeći bicikl, pa makar vozite i biciklističkom stazom, jer ipak niste vi jedini biciklisti. Najbolje je da svatko ima bicikl prilagođen svom uzrastu, te tako nemojte uzimati bicikl od roditelja ili starijeg brata ili sestre. Zamolite tatu ili neku stariju osobu da vam podesi sjedalo na odgovarajuću visinu, tako da možete bez problema okretati pedale.

Suvremeni bicikli sadrže brojne elemente koji vožnju mogu učiniti udobnijom i sigurnijom.

Neki se biciklizmom bave rekreativno, a neki i biciklizmom kao sportom. Bilo kako i na koji način vozili bicikl, njime ne zagađujete okoliš.

Ž. Vukov

12. rujna 2008.

HRCKOVE VIJESTI

Novine iz vrtićke sredine

»Kad će doći mama? Doći će tata? Ja ne bi »Kspavala!!! Vodi me kući!!!« ove i slične riječi čuju se ovih dana ako prođete ulicom Skerlićeva 4-6 iz vrtića »Marija Petković« Sunéica. To su naši novi mališani koji se privikavaju na vrtić pa »pate« i plaču

za mamom i tatom, majkom i drugim tetama koji su ih do sada čuvali. Ima ih 12 novoupisanih, pa su svi došli u skupinu »Pačića« kojih ima 17, dok su stari pačići porasli u »Cvjetice« kojih sada ima 34. Braća i sestre imaju posebnu privilegiju obiteljske podrške jer kad su sestra ili brat rame za utjehu, onda se to mnogo brže zaliječi. Prednost je uzrasno mješovite skupine koja se prepliće u četiri generacije djece koja ovdje žive i rastu. Život u vrtiću je uvijek interesantan i zanimljiv, pa se i pjesma čuje: »...od vrtića do vrtića svuda slatka mala bića...«, ako je prolazeći slučajno čujete, svratite da vas slatka mala bića svojom životnom vedrinom oplemene i raznježe.

Odgoviteljica Marina

Sigurnost prvašića u prometu

SOMBOR – U ponedjeljak, 1. rujna, JKP »Parking servis« je u suradnji s lokalnom samoupravom i policijskom upravom iz Sombora započeo jednodnevnu akciju pod motom »Rezervirano za đake prvake«. Riječ je o prvoj u nizu akcija koju planira organizirati ovo gradsko poduzeće. Naime, ispred tri osnovne škole u krugu Vijenca: »Nikola Vukićević«, »Bratstvo Jedinstvo« i »21. oktobar«, kontrolori pomažu u organizaciji parkiranja na rezerviranim parking mjestima za roditelje prvašića.

Cilj ove akcije je sigurnost najmlađih sudionika u prometu u prvim danima privikavanja na novo okruženje na početku osnovnoškolskog školovanja.

Z. G.

Vjekoslav Čović, Albert i Piter Boache, motoristi

Zaljubljenici u vožnju

Trenutke slobodnog vremena najradije provodimo u »sedlu« naših motorkotača

Piše: Dražen Prčić

Piter i Albert Boache

Prije nekoliko godina Vjekoslav Čović je skupa s braćom Boache, Albertom i Piterom, svojim prijateljima i poslovnim kolegama odlučio kupiti motorkotače iz verzije Enduro. Osobno je odabrao model Suzukija od 650 kubičnih centimetara, Albert se odlučio za Yamahu iste snage, dok je Piter za sebe uzeo Hondu. I od tada, gotovo svaki trenutak slobodnog vremena, nakon napornog posla u njihovoj Royal špediciji, koriste za vožnju njihovih motornih ljubimaca.

»Preciznije govoreći, naša moto avantura započela je točno prije tri godine (2005.), kada smo se odlučili kupiti motore i konkretnije ući u moto svijet«, započinje priču Vjekoslav Čović. »U biti, cijeli naš život, ponajprije vrijeme djetinjstva bilo je vezano uz motore, ali tada su to bili najslabiji Tomosovi motorkotači, modela automatic. Poslije smo se intenzivno družili s našim drugovima, koji su već prije počeli voziti ozbiljnije modele jače snage i bili, na svoj način, svih proteklih godina dio tog svijeta«.

Vjekoslavov prijatelj i poslovni kolega Albert Boache nešto je duže u moto svijetu i predstavlja svojevrsnog lidera ovog obiteljsko-prijateljskog

moto trija.

»Oduvijek su me privlačili motori i vožnja cestama. I prije sam vozio neke motorkotače, ali sam tek s mojom Enduro verzijom Yamahe spoznao pravi užitak moto sporta. Osobno se najviše vozim kroz susjednu Mađarsku. Prošlog tjedna sam, primjerice, bio na vožnji od 700 km do najvišeg mađarskog vrha u Matrama, neda-leko od Egera«, pojašnjava Albert..

Treći član ove moto momčadi je Albertov mlađi brat Piter, koji je također nepovratno »zaljubljen« u cestovnu vožnju na solidno jakim moto strojevima sposobnim prolaziti i kroz nepristupačnije predjele nedirnute prirode.

»Uživam vozeći se u prirodi, a ne samo po urednim cestama. Inače, gotovo uvijek kada idemo na neke skupne vožnje, po pravilu izbjegavamo vožnju autocestom, već biramo obične ceste koje se nalaze u neposrednoj blizini

Motorkotač

Uprosjeku solidan motorkotač Enduro verzije može se kupiti za oko 3.000 eura, pri optimalnoj brzini troši oko 5 litara goriva i može se voziti po vrlo nepristupačnim terenima. Glede dodatne opreme (kaciga, odjeća...), sve ovisi o dubini džepa i osobnim afinitetima.

prirode«, uključuje se u razgovor i Piter Boache dodajući, kako se vještina vožnje motorkotača upravo »brusi« tijekom svladavanja težih staza«.

Vjekoslav, Albert i Piter napravili su prošle godine zanimljivu vozačku avanturu, upriličivši tzv. Vojvodina ride (vožnju) tijekom koje su prokrstarili cijelu Pokrajinu, vozeći se cestama Bačke, Banata i Srijema. Kako sami naglašavaju, vodi ih ljubav prema nesputanoj vožnji i doza adrenalina, koju osjete kada »dodaju gas« na nepoznatom terenu neke šume ili prirodnoj pješčanoj podlozi pustare kroz koju jure. Tijekom organiziranih tura u »sedlu« svojih motorkotača provode minimalno 5-6 sati, uživajući u svom hobi. Nažalost, u kontinentalnoj sredini kakva je Subotica, vožnja motorkotačima je ograničena na najviše šest mjeseci, od travnja do listopada, iako, ukoliko vrijeme dozvoljava, posebice ako nema kiše, voze se i za hladnijeg vremena u drugim mjesecima. Ljubav prema vožnji često prevlada »razum«, a na hladnoću se, jednostavno, zaboravi. Jer vožnja je na prvom mjestu – zaključuju na koncu Vjekoslav, Albert i Piter, istinski zaljubljenici amaterskog moto sporta. ■

Vožnja

Kada se ne vozimo nekim dužim turama, najčešće smo u okoli- ci Subotice na cestama po Kelebiji, Makovoj sedmici, Tresetu, Selebejskoj šumi...

Vjekoslav Čović

In memoriam

Dino Dvornik (1964.-2008.)

U nedjelju 7. rujna prestalo je kucati srce *Dine Dvornika*, legendarnog hrvatskog glazbenika i rođonačelnika funky zvuka na hrvatskim prostorima. Glazbenika, koji je svojim besmrtnim hitovima poput »Ti si mi u mislima« i »Zašto praviš slona od mene«, postavio prve smjernice u približavanju svjetskom trendu popularne zabavne glazbe, a spot pjesme »Afrika« dugo se »vrtio« na planetarno poznatim glazbenim postajama MTV i VIVA. Neizbrisiv trag koji je ostavio svojim velikim umjetničkim doprinosom hrvatskom »zvuku«, zauvijek će ostati inspiracijom budućim naraštajima funky i house glazbe na hrvatskim prostorima. Riječi ostaju na papiru, a njegova glazba ostat će u srcima svima koji su ga voljeli. I sada kada se opraštamo od Tebe, Dino, »Ti si nam u mislima«...

Diskografija

- 1989. Dino Dvornik
- 1990. Kreativni nered
- 1993. Priroda i društvo
- 1994. Live in Muenchen
- 1997. Enfant terrible
- 1998. The best of, Vidi ove pjesme
- 1999. Big mamma
- 2002. Sucky

Prvi ekskluzivni intervju na stranicama zabave za »Hrvatsku riječ« (broj 2, 7. veljače 2003. godine, autor *Dražen Prčić*), dao je upravo Dino Dvornik, ljubazno se odazvavši na naš upit za razgovor. U znak sjećanja na njega, objavljujemo dio iz teksta pod naslovom »Još uvijek imam energije«.

Prokomentirajte Vaš najnoviji album »Sucky«...

»Sucky« je zamišljen više kao pop ostvarenje; napravio sam ga, baš ono, iz duše, sviđa mi se i vrlo mi je drag. Cijela ekipa koja je radila na albumu uradila ga je dosta profesionalno, tako da sam uistinu zadovoljan. Morao

sam prijeći malo na kompjutore i sve te nove stvari, malo sam tu izgubio vremena, ali dobro... Mislim da će to ubuduće biti mnogo lakše, s obzirom da sam uzeo jedan mali studio, za doma, u kojem ću raditi osnovu, dok bih tek kasnije ulazio u veliki studio.

Koju biste pjesmu izdvojili?

Ne bih mogao izdvojiti samo jednu. Od komercijalnih bih istaknuo »Karambu«, »Mala je avion«, ali, ako baš moram, meni se najviše sviđa »Ljubav osjećam«.

Čini se da je nešto dulja stanka pozitivno utjecala na Vašu kreativnu energiju?

Je. Puno sam svirao, iz sedmice u sedmicu. Bilo mi je potrebno da se odmorim od putovanja i »ludarenja«. Malo su i godine došle...

Gdje nalazite izvor inspiracije na pragu četrdesetih?

Još uvijek me žena ne može razumjeti. Puno izlazim van, s mnogo mladom ekipom, idem po house klubovima, klinici iz moje zgrade mi ne persiraju nego me zovu *Dino*. Istina, često više pitaju za moju kćer *Elu*. Mislim da imam još energije.

Vidite li među njima budućnost CRO funkeya, budući je Split oduvijek prednjačio kvalitetnom glazbom?

Mlada generacija se danas potpuno prebacila na kompjutore; skidaju s ploča, CD-a i sepliraju doma, nitko viš ne svira. Nema novih bendova, samo techno...

Svojedobno ste postavili visoke standarde, pojavljujući se na ekranima MTV-a i VIVA-e, koji se još uvijek ostalim hrvatskim glazbenicima čine nedostupnima.

Kada se »Afrika« vrtjela na MTV-u, nisam niti bio svjestan ostvarene vrijednosti, činilo mi se nekako normalnim da je to tako, ali danas, gledajući ovim očima, vidim koliko smo daleko od svjetskih standarda. Izdvojio bih, možda, »Song killerse«, jedine koji bi mogli nešto napraviti...

Dražen Prčić

Novi uspjeh mladog Somborca

Polufinale US Opena za Krajinovića

Šesnaestogodišnji tenisač Filip Krajinović, koji živi i trenira u SAD, ponovno je načinio golemi sportski uspjeh plasiravši se u polufinale juniorskog US Opena. Nakon istovetnog rezultata kao i u Wimbledonu, Krajinović je potvrdio svoje mjesto u vrhu svjetskog juniorskog tenisa, ali sada ga je na putu do finala spriječio Amerikanac Devin Britton (1-6, 6-4, 6-2). Pobjednik juniorskog US Opena je Bugarin Grigor Dimitrov, koji je u Wimbledonu bio bolji od Filipa.

Kvalifikacije za SP 2010

Pobjeda Hrvatske

U prvom susretu 6. kvalifikacijske skupine za plasman na SP 2010. u Južnoj Africi, hrvatska nogometna reprezentacija pobijedila je Kazahstan rezultatom 3-0. Strijelci su bili: N. Kovač, Modrić i Petrić

Kup UEFA

Sparta – Dinamo CSKA – Slaven

Jedina dva preostala hrvatska predstavnika na europskoj klupskoj sceni, zagrebački Dinamo i Slaven Belupo iz Koprivnice, borit će se u 1. kolu kupa UEFA za plasman u Ligu UEFA. Dinamo očekuje dvomeč sa Spartom iz Praga, dok će koprivnički prvoligaš Slaven igrati protiv moskovskog CSKA, nekadašnjeg osvajača ovoga natjecanja. Prve susrete hrvatske momčadi igraju u gostima (četvrtak, 18. rujna), a uzvrat su za dva tjedna. Predstavnicu Srbije, beogradski Partizan i čačanski Borac, igrat će protiv rumunjske Politehnice, odnosno nizozemskog Ajaxa.

Paraolimpijada

U borbi za olimpijska odličja

U ponedjeljak, 6. rujna, svečano su u Pekingu otvorene Paraolimpijske igre na kojima će sudjelovati i za olimpijske naslove se boriti 4000 natjecatelja iz 148 zemalja svijeta. Hrvatsku delegaciju broji 39 osoba, a zastavu je na otvorenju nosila atletičarka Marija Iveković.

Njihovo vrijeme dolazi

Mladi

Razgovarao: Dražen Prčić

Sredinom kolovoza na terenima TK »Spartak« iz Subotice odigran je profesionalni teniski turnir na kojemu su, zahvaljujući wild cardu (pozivnica) nastupila tri mlada igrača iz triju različitih teniskih sredina. Vojvođanski tenis predstavljao je šesnaestogodišnji Somborac *Filip Krajinović*, polufinalist juniorskog Wimbledonu i US Opena, dok su hrvatski i srbijanski mladi naraštaj reprezentirali osamnaestogodišnji Splitsanin *Silvio Dadić* i sedamnaestogodišnji Beograđanin *Marko Đoković*, mladi brat trećeg svjetskog reketa *Novaka*. U kraćem razgovoru sa svom trojicom nastojali smo doznati nešto više o njihovom dosadašnjem teniskom razvoju i planovima u daljnjoj profesionalnoj karijeri.

Filip Krajinović

Već gotovo godinu dana živite i trenirate u SAD, u kampu glasovitog Nicka Bolletierija. Kakvi su dojmovi?

Dobro je. Tamo sam već godinu dana, puno treniram i igram turnire, u biti tamo je i cijeli moj tim, koji se brine o mojoj igračkoj karijeri.

Opišite nam jedan »radni dan«.

Ustajem u sedam sati, od pola osam je zagrijavanje, potom slijede dva sata treninga do deset sati, od jedanaest do dvanaest je kondicijski trening, i od pola jedan do tri je ponovno tenis. Potom slijedi istezanje i to bi bio radni dio dana.

Što radite u rijetkim trenucima slobodnog vremena?

Poput mnogih mojih vršnjaka najčešće sam *online* na internetu, a volim pogledati i poneki dobar film. Sobi dijelim s cimerom Amerikancem i često znamo razgovarati o svemu i svačemu.

Kako ste primljeni od strane ostalih teniskih kolega na akademiji?

U početku je to bilo sve rezerviranije, ali se s vremenom normaliziralo i

moгу reći da sam odlično prihvaćen. Istina, sve je to u jednom strogo profesionalnom odnosu.

S obzirom da trenirate na glasovitoj Bolletierijevoj akademiji, jamačno ste imali prilike biti na terenu s mnogim poznatim imenima svjetskog tenisa.

Imao sam priliku i veliku čast trenirati s najboljim svjetskim igračem današnjice Švicarcem *Federerom*, a vrlo često treniram skupa s poznatim ATP igračima *Haasom*, *Stepanekom*, *Mirnyiem*...

Je li bilo treme?

U početku mi se ruka malo »tresla«, ali poslije nije bilo problema.

lavovi

Filip Krajnović, Marko Đoković i Silvio Dadić nedavno su, s pozivnicom organizatora, nastupili na ITF Futuresu (10.000\$) u Subotici

Nakon godinu dana u SAD koliko ste uspjeli vidjeti od Amerike?

Vrlo malo, jer je sve uvijek i jedino vezano uz tenis. Igrao sam nekoliko turnira u središnjoj SAD, juniorski Grand slam u New Yorku i to bi za sada bilo sve.

Usporedba između juniorskog i seniorskog tenisa?

Ima velike razlike, juniorski tenis je znatno drugačiji od seniorskog, ali u mom slučaju za sada nije tako loše. Za buduće seniorske nastupe moram raditi znatno više na tjelesnoj kondiciji i snazi, a ostalo će već doći samo po sebi.

Planovi za ostali dio sezone?

Juniorski US Open (razgovor je vođen tjedan dana prije, op. a.), potom slijedi Davis cup, nekoliko turnira i pripreme za sljedeću godinu.

Silvio Dadić

Kratko predstavljanje za početak.

Zovem se Silvio Dadić, rođen sam 1990. godine i dolazim iz Splita, gdje sam počeo igrati tenis u svojoj sedmoj godini, a danas treniram s Ivicom Tolićem u Njemačkoj. Tijekom juniorskog staža bio sam prvak Hrvatske do 14 i 16 godina, a igrao sam i na svim juniorskim Grand slamovima. Na svjetskoj juniorskoj listi zauzimao sam 35. mjesto, uz činjenicu da nisam igrao veći dio sezone zbog ozljede. Nakon Australian Opena odlučio sam prijeći na seniorski tenis.

Jeste li ofenzivni ili defenzivni igrač, i što krase Vašu igru?

U biti sam ofenzivac, ne znam se baš braniti. Imam jak početni udarac, kao i oba osnovna udarca.

Teniski uzor?

Definitivno Mario Ančić, s kojim sam puno trenirao u Splitu i koji mi puno pomaže u mom sadašnjem razvoju.

Što biste trebali popraviti u svojoj igri na putu do boljih seniorskih rezultata?

Ponajprije kretanje na terenu i defenzivnu igru, s druge strane konstantno unapređivati ofenzivnu igru.

S kojim biste rezultatom bili zadovoljni na koncu ove sezone?

Bio bih izuzetno zadovoljan ukoliko bih »uhvatio« 15-20 poena na sljedećih 7-8 turnira, koji se igraju za svjetsku ranking ljestvicu. Kako sam veći dio sezone bio ozlijeđen, želio bih biti posve zdrav i fit, a to mi je u ovom trenutku i najvažnije.

Dojmovi o Subotici?

Prvi sam puta ovdje i vrlo je lijepo.

Marko Đoković

Je li dolazak u na subotički Futures bio u redovitom planu za ovu godinu?

Pa i nije, jer sam planirao igrati isključivo juniorske ITF turnire tijekom ove godine. Ipak, uz konzultaciju sa svojim trenerom i na sugestiju Nikole Pilića da bih trebao što više igrati na Futuresima, igrao sam u Subotici.

Ostala je zabilježena odlična igra u kvalifikacijama za ovogodišnji ATP Umag.

Zbilja sam dobro odigrao cijeli taj meč protiv Španjolca, koji je poslije izbio i prolaz u glavni turnir, na koncu nisam imao dovoljno »sreće« proći, ali je ostala potvrda da mogu igrati sa znatno jačim tenisačima. S obzirom da je on stariji čak deset godina od mene, presudilo je iskustvo.

Imate priliku često trenirati s poznatim svjetskim igračima. Kako vidite svoju trenutačnu igru u usporedbi s njihovom?

U određenim segmentima igre nalazim kako sam igrački često ravnopravan, ali budući da sam još uvijek mlad, moram još puno raditi na učvršćivanju psihe i temperamenta. Često bespotrebno žurim, opada mi koncentracija i činim neke stvari koje nikako ne bih trebao činiti u određenim trenucima igre.

Što biste istaknuli kao Vašu najveću igračku kvalitetu, a na čemu biste trebali raditi na putu poboljšanja tehnike?

Mislim kako bih najviše trebao unaprijediti forhand udarac, dok mi je bekhend odličan, baš kao i volej udarci. Igračko-tehnički rad i napredak je očevidan, ali bih, ponavljam, ponajviše morao raditi na unapređenju svoje koncentracije.

Dio Vaše obitelji s majčine strane živi u Vinkovcima. Odeti li ponekad u posjet?

Zbog brojnih obveza, na žalost, rijetko imam priliku otići u posjet prabaki, ali se zato tijekom ATP turnira u Umagu, redovito na okupu nadamo s dijelom obitelji koji živi u Hrvatskoj.

Čime biste bili zadovoljni u ostalom dijelu natjecateljske godine?

Isključivo nastavkom kontinuiranog treniranja i igranja, a sve u svezi s napredovanjem u teniskoj igri. Bodovi mi u ovom trenutku uopće nisu važni...

Na koncu, kako ste doživjeli bratov poraz u polufinalu Olimpijade (protiv Nadala) i njegovo osvajanje bronce?

Bilo mi je vrlo teško nakon njegova poraza, ponajviše zbog njegovog ogromnog truda i osobnog saznanja koliko je to njemu teško palo. Ipak, osvajanjem olimpijskog odličja dokazao je svoju igračku veličinu i zaslužio mjesto u samom vrhu svjetskog tenisa.

KRIŽALJKA

www.kvistikoteka.hr

[illegible]

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

Šarena cvjetača

HRVATSKARIJEČ

GASTRONOMSKI KUTAK

Potrebno:
1 veća glavica cvjetače
1 pileća prsa
1 veća tikvica
2 mrkve
1 peršin
vegeta
sol
bosiljak
2 jaja
1/5 kiselog vrhnja
jogurt
200 g trapista

Cvjetaču oprati i skuhati u slanoj vodi, u međuvremenu odvojiti meso od kosti i izrezati na kockice. Isto uraditi i s tikvicom, mrkvom i peršinom. Pirjati mrkvu i peršin, te dodati meso i na kraju tikvice. Začiniti po okusu. Cvjetaču ovlaž izgnječiti i pomiješati s pirjanim mesom i povrćem. Umutiti jaja, te dodati kiselo vrhnje, jogurt i 100 g rendanog trapista, sve pomiješati s cvjetačom i staviti u vatrostalnu posudu. Gore narendati ostatak trapista. Peći u rerni oko 30 minuta.

Savjet za uposlene: Možete sve napraviti i večer ranije, te pokriti alu folijom i staviti u hladnjak. Prije pečenja otkriti.

FOTO KUTAK

Što je sigurno, sigurno je!

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine, tvrtke, kasko osiguranja motornih vozila i radnih strojeva plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje transporta
- Osiguranje nezgoda, obvezna i sva imovinska osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike obitelji "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vrijeme: od 8 do 16 sati

**PETAK
12.9.2008.**

06.40 - Najava programa
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Čarolija 9., serija
10.00 - Vijesti
10.15 - Oceanske dubine, dokumentarna serija
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.30 - Opijeni ljubavlj
13.20 - Domaća dramska serija - antologija
14.15 - Vijesti
14.30 - Ubojstvo, napisala je - serija
15.20 - Slike krajolika: U zemlji Kaschuba, dokumentarna serija
16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
16.15 - Hrvatska uživo
17.30 - Iza ekrana
18.05 - Luda kuća 3., serija
18.50 - Moja Indija: Madras, dokumentarna serija
19.30 - Dnevnik
20.10 - Heroji Vukovara: Groblje tenkova 1., dokumentarni serijal
21.10 - Grimizna plima, američki film
23.10 - Lica nacije
23.55 - Dnevnik 3
00.25 - Filmski maraton: Scene zločina, američko-njemački film
01.55 - Filmski maraton: Everyday People, film
03.25 - Serija
04.10 - Domaći dokumentarni serijal
04.35 - Opijeni ljubavlj
05.20 - McLeodove kćeri 6.
06.05 - Oprah show
06.50 - Iza ekrana

07.00 - Najava programa
07.05 - Crtana serija
07.30 - Tarzan, crtana serija
07.55 - Žutokljunac
08.20 - Crtana serija
08.45 - Ranč kod Pikove sedmice, serija
09.10 - Veliki odmor
10.00 - Antologija hrvatskoga glumišta: Kiklop
11.00 - Stari Žučko, film
12.35 - O.C. 3., serija
13.20 - Serija za mlade
14.05 - Popuna

14.20 - Na rubu znanosti: Smrt
15.25 - Prijatelji 8., serija
15.45 - Nove avanture stare Christine 1., serija
16.15 - Zvezdane staze: Nova generacija 7., serija
17.00 - McLeodove kćeri 6.
17.50 - Županijske panorame
18.15 - Vijesti na Drugom
18.35 - Protestanti: Matija Vlačić Ilirik, dokumentarna serija
19.10 - Beverly Hills 4., serija
19.55 - Crtani film
20.00 - Eureka 2., serija
20.50 - Vijesti na Drugom
21.05 - 43. Vinkovačke jeseni, prijenos otvorenja
22.35 - Sedam razdoblja rocka, dokumentarna serija
23.35 - Nabrijani, serija
00.25 - Colditz, mini-serija
01.35 - TV raspored

05:30 Ružna ljepotica, serija
06:20 Iggy Arbuckle
06:45 Power rangers, serija
07:10 Pepa prašćić
07:25 Roary, crtana serija
07:35 Beba Felix
08:00 Nova lova
10:00 Naši najbolji dani, serija
11:00 Bumerang, serija
11:50 Zauvijek susjedi, serija
12:30 Kralj Queensa, serija
13:00 Cosby show, serija
13:30 Svi vole Raymonda
13:55 Vijesti
14:10 Opsada, igrani film
15:40 Slučajni junak, film
17:35 Vijesti

17:50 Bumerang, serija
18:40 Zauvijek susjedi, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
19:50 10 do 8, informativna emisija
20:00 Moj tata je bolji od tvog tate, obiteljski show
21:20 Tata u akciji, film
23:00 Vijesti
23:15 Specijalni agent, film
00:45 Slučajni junak, film
02:35 Umijeće prekidanja, igrani film
03:50 Kraj programa

07.10 Magnum, serija (R)
08.00 SpužvaBob Skockani
08.45 Sam svoj majstor, humoristična serija
09.30 Kunolovac, kviz
10.15 Korak po korak, humoristična serija (R)
10.40 Puna kuća, humoristična serija (R)

11.05 Malcolm u sredini, humoristična serija (R)
11.30 Dadilja, serija (R)
11.55 Reba, serija (R)
12.25 Vijesti
12.30 Exploziv, magazin
12.45 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
13.15 Punom parom, kulinarski izazov (R)
13.40 Za istim stolom, dramska serija
14.30 Magnum, serija
15.20 Cobra 11, serija
16.15 Korak po korak, humoristična serija
16.40 Puna kuća, humoristična serija
17.05 Malcolm u sredini, humoristična serija

17.35 Dadilja, serija
18.00 Reba, serija
18.30 Vijesti
18.55 Ekluziv, magazin
19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
19.35 Punom parom, kulinarski izazov
20.00 Big Brother, show
22.05 Tommy Boy, igrani film, komedija
23.45 Smrtonosna bitka: Istrebljenje, igrani film, fantastični/akcijski
01.20 Vijesti
01.30 Kunolovac, kviz
03.30 Kućanice, serija (R)
05.00 Big Brother, show

**SUBOTA
13.9.2008.**

07.15 - Najava programa
07.35 - Vijesti
07.50 - Kinoteka - ciklus Johna Forda: Plodovi gnjeva, američki film
10.00 - Vijesti
10.20 - Kućni ljubimci
11.05 - Superhuman Giants, dokumentarni film
12.00 - Dnevnik
12.30 - Opijeni ljubavlj
13.20 - Svirci moji, zabavno-glazbena emisija
13.50 - Prizma, multinacionalni magazin
14.35 - Duhovni izazovi
14.55 - Znanstvene vijesti
15.05 - Reporter: Second hand - globalni posao
16.10 - Alpe-Dunav-Jadran
16.45 - Vijesti
17.00 - Što god ljubav značila, mini-serija
18.35 - TV Bingo show
19.15 - Loto 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tamburaši, serija

21.15 - Festival Krapina 08.
23.05 - Dnevnik 3
23.20 - Vijesti iz kulture
23.30 - Filmski klub: Millerovo raskrižje, američki film
01.20 - Festival Krapina 08., proglašenje pobjednika
01.50 - Filmski maraton: Granica, američki film
03.35 - Filmski maraton: Štemer, američki film
05.10 - Opijeni ljubavlj
05.55 - Reporter: Second hand - globalni posao
06.55 - Alpe-Dunav-Jadran

07.00 - TV vodič
08.00 - Najava programa
08.05 - Christinin vrt 2., dokumentarna serija
08.35 - Žutokljunac
09.05 - Disneyjevi crtići: Miki i prijatelji
09.25 - Disneyjevi crtići: Kuzco - careva nova škola
09.55 - Doctor Who 2., serija
10.40 - Sportske igre mladih (8/12)
11.00 - Udbina: Dan hrvatskih mučenika - misa, prijenos
13.00 - Bezdan Tihog oceana, dokumentarna serija
13.55 - Imola: Formula 1, VN San Marina - prijenos kvalifikacijske utrke
15.15 - KS automagazin
15.45 - Filmski klasici: Julia, američki film
17.45 - Športski program
18.40 - Humoristična serija
19.10 - Beverly Hills 4., serija
19.55 - Crtani film
20.00 - 43. vinkovačke jeseni - smotra folklora
21.20 - Vjerni Danny, američko-francusko-britanski film
23.05 - Sportske vijesti
23.15 - Opera pod zvijezdama
00.30 - Zvezdane staze: Nova generacija 7., serija
01.15 - Zvezdane staze: Nova generacija 7., serija
02.00 - Zvezdane staze: Nova generacija 7., serija
02.45 - Zvezdane staze: Nova generacija 7., serija
03.30 - Zvezdane staze: Nova generacija 7., serija
04.15 - TV raspored

06:05 Tomica i prijatelji
06:25 Yu-Gi-Oh GX
06:50 Iron Kid, crtana serija
07:10 Bratz, crtana serija

07:35 Dora istražuje
08:00 Nova lova
10:00 Večernja škola - EU
11:00 Opsada, igrani film
12:35 Još 48 sati, igrani film
14:15 Tata u akciji, film
15:50 Nad lipom 35, show
17:00 Vijesti
17:10 Hitna 94, serija
18:10 Trenutak istine, game show
19:15 Dnevnik Nove TV
20:00 Pčele ubojice, film
21:45 Plavi demon, film
23:30 Još 48 sati, igrani film
01:10 Pčele ubojice, film
02:50 Tko je ubio djecu Atlante?, igrani film
04:30 Kraj programa

07.30 Exploziv (R)
07.55 Look, zabavna emisija (R)
08.20 Moderni dečki, humoristična serija
08.45 Bikeri s Mars
09.10 Ulica Sezame
10.05 Di-gata, crtana serija
10.30 Bijeg, dramska serija
11.20 Otočna ekipa, reality drama
12.10 Mighty Morphin Power Rangers, film, akcijski
13.50 Vijesti uz ručak
13.55 Bebin odlazak u grad, igrani film, komedija
15.40 Big Brother, show (R)
17.35 Zvijezde Ekstra: Whitney i Bobby (2. dio), zabavna emisija
18.30 Vijesti
19.05 Exploziv, magazin
19.30 Look, zabavna emisija
20.00 Policajac s Beverly Hills 2, igrani film, akcijska komedija
21.45 Big Brother, show
22.50 Uljezova odmazda, igrani film, ratni
00.45 Vatrema oluja, igrani film, triler
02.15 Kunolovac, kviz
04.15 Smrtonosna bitka: Istrebljenje, igrani film, fantastični/akcijski (R)

**NEDJELJA
14.9.2008.**

07.40 - Najava programa
08.00 - Vijesti
08.10 - Koncert - ciklus Gustava Mahlera: Claudio Abbado dirigira Mahlera i Schönberga

09.45 - Vijesti
 10.00 - Svečani mimohod 43. vinkovačkih jeseni
 11.30 - Jelovnici izgubljenog vremena
 12.00 - Dnevnik
 12.27 - Mali savjeti za poljoprivrednike
 12.30 - Plodovi zemlje
 13.25 - Split: More
 14.00 - Najčudesniji prirodoslovni muzeji, strani dokumentarni film
 14.45 - Popuna
 15.10 - Mir i dobro
 15.45 - Lijepom našom: Vukovar (1/2)
 16.35 - Vijesti
 16.50 - Otkad si otišla 2.
 17.30 - Iz džungle u džunglu, američko-francuski film
 19.15 - Loto 6/45
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Tamburaši, dramska serija
 21.20 - Hrvatski igrani film
 23.20 - Dnevnik 3
 23.35 - Vijesti iz kulture
 23.45 - Ciklus europskog filma: Prstenjak, francuski film
 01.30 - Zakon i red: Odjel za žrtve 7., serija
 02.15 - Zakon i red: Odjel za žrtve 7., serija
 03.00 - Mini-serija
 04.35 - Lijepom našom: Vukovar (1/2)
 05.20 - Plodovi zemlje
 06.10 - Split: More

08.15 - Mala sirena
 08.40 - Mala sirena
 09.10 - Dinosapiens, serija
 09.40 - Na prvi pogled, serija
 10.15 - Dječje filmsko jutro: Mlakarova ljubav, serija
 10.50 - Biblija
 11.00 - Starigrad-Paklenica: Misa - izravni prijenos
 12.00 - Parlaonica
 12.55 - Slikovnica
 13.25 - Studio F1
 13.50 - Monte Carlo: Formula 1, VN Monaka - prijenos
 15.50 - Studio F1
 16.20 - Filmski klasici - fantastika
 17.55 - Nestali gradovi starog vijeka: Tajanstveni vladari Hatushe, dok. serija
 18.45 - Humoristična serija
 19.10 - Beverly Hills 4., serija
 19.55 - Crtani film
 20.10 - Hrvatska nogometna liga - prijenos
 22.10 - Hrvatska nogometna liga - emisija

22.40 - Sportske vijesti
 22.50 - Statisti 2., serija
 23.25 - Urednica tabloida
 00.10 - Kineska plaža 4.

06:35 Tomica i prijatelji
 06:55 Yu-Gi-Oh GX
 07:20 Iron Kid, crtana serija
 07:45 Bratz, crtana serija
 08:10 Dora istražuje
 09:00 Automotiv, auto moto magazin
 09:30 Novac, business magazin
 10:00 U sedmom nebu, serija
 10:55 Frikovi, serija
 11:45 Kućanice iz visokog društva, serija
 12:40 Ponovni susret, film
 14:20 Lud, zbunjen, normalan
 15:00 Bračne vođe, serija
 15:40 Moj tata je bolji od tvog tate, obiteljski show
 17:00 Vijesti
 17:10 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
 18:10 Pazi zid!, game show
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:00 Nad lipom 35, show
 21:10 Prvi vitez, igrani film
 23:30 Red carpet, showbiz magazin
 00:40 Svi mrže Chrisa, serija
 01:30 Plavi demon, film
 03:10 Red carpet, showbiz magazin
 04:00 Kraj programa

06.40 Otočna ekipa, reality drama (R)
 07.25 Blizanke, serija
 07.45 Bikeri s Marsa
 08.10 Ulica Sezam
 09.05 Di-gata, (R)
 09.30 Lijepe žene, serija
 10.20 Grand Canyon, film, kriminalistički
 12.40 Volim te do smrti, igrani film, komedija
 14.25 Vijesti
 14.30 Policajac s Beverly Hillsa 2, igrani film, akcijska komedija (R)
 16.15 Odred za čistoću, zabavna emisija
 16.50 Discovery: Luksuzne jahte, dok. serija
 17.40 Ekkluziv, magazin
 18.30 Vijesti
 19.05 Kraljevi leda, dokumentarna serija
 20.00 Big Brother, show
 21.05 Bijeli prah, igrani film
 23.10 Bez povratka, film, horor
 00.50 Kunolovac, kviz

02.50 Uljezova odmazda, igrani film, ratni (R)
 04.40 Vatrena oluja, igrani film, triler (R)

**PONEDJELJAK
15.9.2008.**

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 09.05 - Domaći dok. film
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Oceanske dubine, dokumentarni film
 11.10 - Treća dob, emisija za umirovljenike
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.25 - Vijesti
 14.35 - Ubojstvo, napisala je - serija
 15.20 - Normalan život - emisija o osobama s invaliditetom
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.35 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.40 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.50 - Luda kuća 3., serija
 18.30 - Čarolija 9., serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Latinica: Dvojno državljanstvo: Posljedice

21.55 - Potrošački kod
 22.35 - Otvoreno
 23.40 - Dnevnik 3
 23.55 - Vijesti iz kulture
 00.00 - Poslovne vijesti
 00.10 - 24 (6.), serija
 00.55 - Zakon i red: Odjel za žrtve 7., serija
 01.40 - Zakon i red: Odjel za žrtve 7., serija
 02.25 - Južnjačka dinastija, serija
 03.10 - Potrošački kod
 03.40 - Latinica: Dvojno državljanstvo: Posljedice
 05.10 - Opijeni ljubavlju
 05.55 - McLeodove kćeri 7.

07.00 - Crtana serija
 07.25 - Tarzan, crtana serija
 07.50 - Žutokljunac
 08.20 - Crtana serija
 08.45 - Ranč kod Pikove sedmice, serija za djecu
 09.10 - Veliki odmor
 10.00 - Snimka kazališne predstave - antologija
 11.05 - Fletch, američki film

12.45 - O.C. 3., serija
 13.30 - O.C. 3., serija
 14.20 - Na rubu znanosti: Kozmička zmija, 1. dio
 15.25 - Prijatelji 8., serija
 15.45 - Nove avanture stare Christine 1., serija
 16.15 - Zvezdane staze: Nova generacija 7., serija
 17.00 - McLeodove kćeri 7.
 17.50 - Županijska panorama - Split
 17.50 - Županijska panorama - Osijek
 17.50 - Županijska panorama - Bjelovar
 17.50 - Županijska panorama - Rijeka
 17.50 - Županijska panorama - Zadar/Sibenik
 17.50 - Županijska panorama - Varaždin/Čakovec
 17.50 - Zagrebačka panorama
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Protestanti: Matija Vlačić Ilirik
 19.10 - Beverly Hills 4., serija
 20.00 - Bitange i princeze 3.
 20.40 - Južnjačka dinastija
 21.30 - Vijesti
 21.50 - Hotel Babylon 2.
 22.45 - Film - hrvatski ili europski
 00.25 - Paraolimpijske igre - sažeci dana
 00.45 - Kineska plaža 4.

05.10 Ružna ljepotica, serija
 06.00 Iggy Arbuckle
 06.25 Power rangers, serija
 06.50 Pepa prašćić
 07.05 Roary, crtana serija
 07.15 Beba Felix
 07.40 Nova lova
 09.40 Naši najbolji dani
 10.30 Bumerang, serija
 11.20 Zauvijek susjedi, serija
 12.00 Kralj Queensa, serija
 12.30 Cosby show, serija
 13.00 Svi vole Raymonda
 13.30 Vijesti
 13.45 Ponovni susret, film
 15.20 Prvi vitez, igrani film
 17.35 Vijesti
 17.50 Bumerang, serija
 18.40 Zauvijek susjedi, serija
 19.15 Dnevnik Nove TV
 19.50 10 do 8, informativna emisija
 20.00 Ne zaboravi stihove, glazbeni kviz
 21.00 Krajnja granica, film
 22.35 Mr. Bean, serija
 23.10 Vijesti
 23.35 Život na sjeveru, serija
 00.25 Will i Grace, serija
 01.15 Savršeni učinak, film
 02.40 Forenzičari u potrazi za istinom, serija

03:30 Život na sjeveru, serija
 04:20 Will i Grace, serija
 05:05 Kraj programa

05.35 Big Brother, show
 07.10 Magnum, serija (R)
 08.00 SpužvaBob Skockani
 08.45 Sam svoj majstor, serija
 09.30 Kunolovac, kviz
 10.15 Korak po korak, (R)
 10.40 Puna kuća, serija (R)
 11.05 Malcolm u sredini, serija (R)
 11.30 Dadija, serija (R)
 11.55 Reba, serija (R)
 12.25 Vijesti
 12.30 Ekkluziv, magazin (R)
 12.45 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.15 K.T.2 - Pravda na zadatku, serija (R)
 13.40 Za istim stolom, serija
 14.30 Magnum, serija
 15.20 Cobra 11, serija
 16.15 Korak po korak, serija
 16.40 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini
 17.35 Dadija, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 21.00 CSI, serija
 21.55 Najtraženiji, igrani film, akcijski triler (12)
 23.35 CSI: New York, serija
 00.30 Vijesti
 00.40 Kunolovac, kviz
 02.40 CSI, serija (R)
 03.25 CSI: New York, (R)
 04.10 Big Brother, show

**UTORAK
16.9.2008.**

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.00 - Čarolija 9., serija
 09.50 - Vijesti
 10.00 - Jesenski zagrebački velsajam, prijenos otvorenja
 11.05 - Istanbul - Zapadno-istočna diva, dok. film
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, mozaično-zabavna emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Ubojstvo, napisala je - serija
 15.35 - Dokumentarna serija

16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 17.40 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.50 - Luda kuća 3., serija
 18.30 - Čarolija 9., serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Globalno sijelo
 20.50 - Boje turizma
 21.55 - Poslovni klub
 22.35 - Otvoreno
 23.40 - Dnevnik 3
 23.55 - Vijesti iz kulture
 00.00 - Poslovne vijesti
 00.10 - 24 (6.), serija
 00.55 - Zakon i red: Odjel za žrtve 7., serija
 01.40 - Zakon i red: Odjel za žrtve 7., serija
 02.25 - CSI: Las Vegas 8.
 03.10 - Kineska plaža 4.
 03.55 - Reprizni program
 04.10 - Globalno sijelo
 04.40 - Poslovni klub
 05.10 - Opijeni ljubavlju
 05.55 - McLeodove kćeri 7.

07.00 - Crtana serija
 07.25 - Tarzan, crtana serija
 07.50 - Žutokljunac
 08.20 - Crtana serija
 08.45 - Ranč kod Pikove sedmice, serija za djecu
 09.10 - Veliki odmor
 10.00 - Snimka kazališne predstave - antologija
 11.00 - Fletch živi, film
 12.45 - O.C. 3., serija
 13.30 - O.C. 3., serija
 14.20 - Na rubu znanosti: Kozmička zmija, 2. dio
 15.25 - Prijatelji 8., serija
 15.45 - Nove avanture stare Christine 1., serija
 16.15 - Zvezdane staze: Nova generacija 7., serija
 17.00 - McLeodove kćeri 7.
 17.50 - Županijska panorama - Split
 17.50 - Županijska panorama - Osijek
 17.50 - Županijska panorama - Bjelovar
 17.50 - Županijska panorama - Rijeka
 17.50 - Županijska panorama - Zadar/Šibenik
 17.50 - Županijska panorama - Varaždin/Čakovec
 17.50 - Zagrebačka panorama
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Dokumentarni serijal
 19.05 - Beverly Hills 4., serija
 19.55 - Bitange i princeze 3.
 20.35 - Nogometna Liga prvaka: Chelsea - Girondins Bordeaux, 1. poluvrijeme
 21.30 - Vijesti
 21.40 - Nogometna Liga

prvaka: Chelsea - Girondins Bordeaux, 2. poluvrijeme
 22.40 - Nogometna Liga prvaka - emisija
 23.10 - CSI: Las Vegas 8.
 23.55 - Paraolimpijske igre - sažeci dana
 00.10 - Nogometna Liga prvaka - sažeci
 00.35 - Kineska plaža 4.

05:30 Ružna ljepotica, serija
 06:20 Iggy Arbuckle
 06:45 Power rangers, serija
 07:10 Pepa prašćić
 07:25 Roary, crtana serija
 07:35 Beba Felix
 08:00 Nova lova
 10:00 Naši najbolji dani
 10:55 Bumerang, serija
 11:50 Zauvijek susjedi, serija
 12:30 Kralj Queensa, serija
 13:00 Cosby show, serija
 13:30 Svi vole Raymonda
 14:00 Vijesti
 14:15 Savršeni učinak, film
 15:50 Prva liga, igrani film
 17:35 Vijesti
 17:50 Bumerang, serija
 18:40 Zauvijek susjedi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 19:50 10 do 8, informativna emisija
 20:00 Trenutak istine, game show
 21:00 Ženi me, igrani film
 22:35 Pod nož, serija (12)
 23:35 Vijesti
 23:50 Život na sjeveru, serija
 00:40 Will i Grace, serija
 01:30 Prva liga, igrani film
 03:10 Forenzičari u potrazi za istinom, serija
 04:00 Život na sjeveru, serija
 04:50 Will i Grace, serija
 05:15 Kraj programa

07.10 Magnum, serija (R)
 08.00 SpužvaBob Skockani
 08.45 Sam svoj majstor, serija
 09.30 Kunolovac, kviz
 10.15 Korak po korak, (R)
 10.40 Puna kuća, serija (R)
 11.05 Malcolm u sredini, (R)
 11.30 Dadilja, serija (R)
 11.55 Reba, serija (R)
 12.25 Vijesti
 12.30 Eksploziv, magazin
 12.45 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.15 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 13.40 Za istim stolom, serija
 14.30 Magnum, serija
 15.20 Cobra 11, serija

16.15 Korak po korak, serija
 16.40 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Kako dati nogu, film
 22.35 CSI: New York, serija
 23.30 Vijesti
 23.40 Kunolovac, kviz
 01.45 Najtrazeniji, igrani film, akcijski triler (R)
 03.15 CSI: New York, kriminalistička serija (R)
 04.15 Big Brother, show

**SRIJEDA
17.9.2008.**

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 - Čarolija 9., serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Namibija, zemlja crvene tišine - dok. film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Ubojstvo, napisala je - serija
 15.35 - Dokumentarna serija
 16.10 - Hrvatska uživo - Vijesti
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.35 - Danas na Zagrebačkoj burzi
 17.45 - Luda kuća 3., serija
 18.30 - Domaći dok.film
 19.15 - Loto 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - Film
 21.55 - Emisija o pravosuđu
 22.35 - Otvoreno
 23.40 - Dnevnik 3
 23.55 - Vijesti iz kulture
 00.00 - Poslovne vijesti
 00.10 - 24 (6.), serija
 00.55 - Zakon i red: Odjel za žrtve 7., serija
 01.40 - E-Ring, serija
 02.25 - Kineska plaža 4.
 03.10 - Reprizni program
 03.50 - Emisija o pravosuđu
 04.25 - Oprah show
 05.10 - Opijeni ljubavlju
 05.55 - McLeodove kćeri 7.

08.20 - Crtana serija
 08.45 - Ranč kod Pikove sedmice, serija za djecu
 09.10 - Veliki odmor
 10.00 - Prijenos sjednice Hrvatskog sabora / reprizni program
 13.35 - O.C. 3., serija
 14.20 - O.C. 3., serija
 15.25 - Prijatelji 8., serija
 15.45 - Nove avanture stare Christine 1., serija
 16.15 - Zvezdane staze: Nova generacija 7., serija
 17.00 - McLeodove kćeri 7.
 17.50 - Županijska panorama - Split
 17.50 - Županijska panorama - Osijek
 17.50 - Županijska panorama - Bjelovar
 17.50 - Županijska panorama - Rijeka
 17.50 - Županijska panorama - Zadar/Šibenik
 17.50 - Županijska panorama - Varaždin/Čakovec
 17.50 - Zagrebačka panorama
 18.15 - Vijesti na Drugom
 18.35 - Dokumentarni serijal
 19.05 - Beverly Hills 4., serija
 19.55 - Bitange i princeze 3.
 20.35 - Nogometna Liga prvaka: Juventus - Zenit, 1. poluvrijeme
 21.30 - Vijesti
 21.40 - Nogometna Liga prvaka: Juventus - Zenit, 2. poluvrijeme
 22.40 - Nogometna Liga prvaka - emisija
 23.10 - E-Ring, serija
 23.55 - Nogometna Liga prvaka - sažeci
 00.20 - Kineska plaža 4.

05:30 Ružna ljepotica, serija
 06:20 Iggy Arbuckle
 06:45 Power rangers
 07:10 Pepa prašćić
 07:25 Roary, crtana serija
 07:35 Beba Felix
 08:00 Nova lova
 10:00 Naši najbolji dani
 11:00 Bumerang, serija
 11:55 Zauvijek susjedi, serija
 12:35 Kralj Queensa, serija
 13:00 Cosby show, serija
 13:30 Svi vole Raymonda
 14:00 Vijesti
 14:15 Prva liga 2, igrani film
 16:00 Ženi me, igrani film
 17:35 Vijesti
 17:50 Bumerang, serija
 18:40 Zauvijek susjedi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 19:50 10 do 8, informativna emisija
 20:00 Pazi zid!, game show

21:00 Bračne vode, serija
 21:45 Lud, zbunjen, normalan
 22:20 Vratit će se rode, serija
 23:20 Vijesti
 23:35 Život na sjeveru, serija
 00:30 Will i Grace, serija
 01:20 Prva liga 2, igrani film
 03:00 Forenzičari u potrazi za istinom, serija
 03:50 Život na sjeveru, serija
 04:40 Will i Grace, serija
 05:20 Kraj programa

07.10 Magnum, serija (R)
 08.00 SpužvaBob Skockani
 08.45 Sam svoj majstor, serija
 09.30 Kunolovac, kviz
 10.15 Korak po korak, (R)
 10.40 Puna kuća, serija (R)
 11.05 Malcolm u sredini, (R)
 11.30 Dadilja, serija (R)
 11.55 Reba, serija (R)
 12.25 Vijesti
 12.30 Eksploziv, magazin
 12.45 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.15 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 13.40 Za istim stolom, serija
 14.30 Magnum, serija
 15.20 Cobra 11, serija
 16.15 Korak po korak, serija
 16.40 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini, serija
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 19.35 Punom parom, kulinarski izazov
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Kosti, serija
 21.55 Putnik, znanstveno-fantastična dramska serija
 22.45 Vatrene dečki, serija
 23.45 Vijesti
 23.55 Zaboravljeni slučaj, serija
 00.45 Kunolovac, kviz
 02.45 Kako dati nogu, film, komedija (R)
 04.05 Big Brother, show

**ČETVRTAK
18.9.2008.**

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 09.10 - Domaći dok.film
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Jug Tunisa - Kod berberskih žena i sinova pustinja, dok. film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik

12.30 - Opijeni ljubavlju
 13.20 - Dan za danom, emisija
 14.30 - Vijesti
 14.45 - Ubojstvo, napisala je
 15.35 - Banska planina, dokumentarni film
 17.50 - Luda kuća 3., serija
 18.30 - Domaći do.film
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.15 - Dossier.Hr
 21.55 - 500.g.Marina Držića
 22.35 - Otvoreno
 23.40 - Dnevnik 3
 23.55 - Vijesti iz kulture
 00.00 - Poslovne vijesti
 00.10 - 24 (6.), serija
 00.55 - Kineska plaža 4.
 01.40 - Oprah show
 02.25 - Reprizni program
 03.20 - Banska planina
 03.50 - 500.g.Marina Držića
 04.20 - Dossier.Hr
 05.10 - Opijeni ljubavlju
 05.55 - McLeodove kćeri 7.

07.25 - Tarzan, crtana serija
 07.50 - Žutokljunac
 08.20 - Crtana serija
 08.45 - Ranč kod Pikove sedmice, serija za djecu
 09.10 - Veliki odmor
 10.00 - Prijenos sjednice Hrvatskog sabora / reprizni program
 13.35 - O.C. 3., serija
 14.20 - O.C. 3., serija
 15.25 - Prijatelji 8., serija
 15.45 - Nove avanture stare Christine 1., serija
 16.15 - Zvezdane staze: Nova generacija 7., serija
 17.00 - McLeodove kćeri 7.
 17.50 - Županijska panorama - Split
 17.50 - Županijska panorama - Osijek
 17.50 - Županijska panorama - Bjelovar
 17.50 - Županijska panorama - Rijeka
 17.50 - Županijska panorama - Zadar/Šibenik
 17.50 - Županijska panorama - Varaždin/Čakovec
 17.50 - Zagrebačka panorama
 18.15 - Vijesti na Drugom
 20.40 - Nogometni Kup UEFA: Dinamo - Sparta, 1. poluvrijeme
 21.45 - Nogometni Kup UEFA: Dinamo - Sparta, 2. poluvrijeme
 22.40 - Strani igrani film
 00.35 - Bottom 1., serija
 01.05 - Kineska plaža 4.

05:30 Ružna ljepotica, serija
 06:20 Iggy Arbuckle
 06:45 Power rangers, serija

07:10 Pepa praščić
 07:25 Roary, crtana serija
 07:35 Beba Felix, crtana serija
 08:00 Nova lova
 10:00 Naši najbolji dani, serija
 11:00 Bumerang, serija
 11:55 Zauvijek susjedi, serija
 12:35 Kralj Queensa, serija
 13:05 Cosby show, serija
 13:35 Svi vole Raymonda
 14:05 Vijesti
 14:20 Dežurni otac, film
 15:50 Prva liga 3, igrani film
 17:35 Vijesti
 17:50 Bumerang, serija
 18:40 Zauvijek susjedi, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 19:50 10 do 8, informativna emisija
 20:00 Hitna 94, serija
 21:00 Istraga, magazin
 22:35 Provjereno, informativni magazin
 23:35 Vijesti
 23:50 Život na sjeveru, serija
 00:40 Will i Grace, serija
 01:30 Prva liga 3, igrani film
 03:10 Forenzičari u potrazi za istinom, serija
 04:00 Život na sjeveru, serija
 04:50 Will i Grace, serija

07.10 Magnum, serija (R)
 08.00 SpužvaBob Skockani
 08.45 Sam svoj majstor, serija
 09.30 Kunolovac, kviz
 10.15 Korak po korak, (R)
 10.40 Puna kuća, serija (R)
 11.05 Malcolm u sredini, (R)
 11.30 Dadilja, serija (R)
 11.55 Reba, serija (R)
 12.25 Vijesti
 12.30 Eksploziv, magazin
 12.45 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 13.15 Punom parom, kulinarski izazov (R)
 13.40 Za istim stolom, serija
 14.30 Magnum, akcijska serija
 15.20 Cobra 11, serija
 16.15 Korak po korak, serija
 16.40 Puna kuća, serija
 17.05 Malcolm u sredini, serija
 17.35 Dadilja, serija
 18.00 Reba, serija
 18.30 Vijesti
 18.55 Ekkluziv, magazin
 19.05 Večera za 5, emisija
 19.35 Punom parom
 20.00 Big Brother, show
 21.00 Uvod u anatomiju, serija
 21.55 Kućanice, serija
 23.45 Vijesti
 23.55 Zaboravljeni slučaj
 00.40 Kunolovac, kviz
 02.40 Kosti, serija (R)
 03.25 Putnik, serija (R)
 04.10 Vatrene dečki, (R)
 04.55 Big Brother, show

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKA KRONIKA

Program o hrvatskoj nacionalnoj manjini u Mađarskoj na hrvatskom jeziku uz mađarski prijevod emitira se srijedom s početkom u 12 i 30 sati na programu MTV 1.

PRIZMA

Emisija na hrvatskom jeziku »Prizma« emitira se subotom u 16.30 na RTV2 a repriza utorkom u 12.10 sati. E-mail emisije je: prizma@rtv.co.yu

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

LJETNA PROGRAMSKA SHEMA UREDNIŠTVA NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE OD 30. LIPNJA DO 31. KOLOVOZA 2008.

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 – 19,00

- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH
- 'Dogodilo se na današnji dan' - kronologija
- Jezični savjetnik 'Govorimo hrvatski'

19,00 - 19,30

- Poetski predah
- 'Popularne melodije' – zabavna glazba (ponedjeljkom)
- 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' – narodna glazba (utorkom)
- 'Veliki majstori glazbe' – ozbiljna glazba (srijedom)
- 'Rock vremeplov' (četvrtkom)
- 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 – 20,00

- 'Europa magazin' – magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom)
- 'Kulturna povijest' (utorkom)
- 'Putokazi' (srijedom)
- 'Iz hrvatske književne baštine' (četvrtkom)
- 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 – 21,00

- 'Na proputovanju s nama' – (ponedjeljkom)
- 'DW puls' (utorkom)
- Dramski program – repriza (srijedom)
- 'Kultur-Café' – kulturni magazin Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
- 'Vodič za moderna vremena' – emisija Hrvatskog radija (petkom)
- Narodna glazba, izvanredne emisije (specijali, reportaže)
- Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

- 18,00 Najava programa, vijesti dana, 'Dogodilo se na današnji dan' - kronologija, glazba
- 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
- 20,00 Dramski program Uredništva na hrvatskom jeziku Radio Subotice
- 20,55 Odjava programa

Nedjelja

- 18,00 Najava programa, vijesti dana
- 18,10 'Nedjeljni mozaik' ('Dogodilo se na današnji dan' - kronologija, reportaža, zanimljivosti, glazba)
- 19,30 'Putnici kroz vrijeme' – emisija za djecu Hrvatskog radija
- 20,00 'Ljudi nizine'
- 20,30 Narodna glazba
- 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

Prodajem kuću u Rovinju 160 m², P+1, plac 660 m², 50 m od obale, sva infrastruktura.
Tel.: +381/24/527-213

Tražim u Zagrebu praznu garsonijeru ili jednosoban stan u novogradnji.
Tel.: +381/24/527-213

Izdajem apartmane na najljepšem dijelu Čiova, Trogir, Hrvatska.
Tel.: 063/7161-760 ili +385/91/5823-775

Izdajem namještenu sobu s kuhinjom i kupaoicom za učenicu ili radnicu, isključivo nepušača, blizu Medicinske škole, KTC-a i IDEA-e. Centralno grijanje i kablovska TV.
Tel.: 024/566-898

Prodajem crpku – dvoklipnu 30 atm i prikolicu za moto-kultivator »IMT-506-DELUXE« i peč »KREKA VESO« 12T. Informacije od 17 sati. Tel.: 022/591-264.

Prodajem staru kuću u Cabuni kod Virovitice (Hrvatska), zemlju za malu industriju i šumu.
Tel.: +385/33/673-076 i 063/766-8808. Boris

Izdajem uhodan poslovni prostor od 110 m² u središtu Subotice, pogodan za sve namjene.
Tel.: 024/555-072 ili 063/518-218.

Prodaje se očuvana ležea kada, umivaonik sa slavnom, toalet školjka s poklopcem, velika plafonjeka i tegle za med.
Cijena po dogovoru. Zvati na 064/587-9790

Prodajem 3s stan, stara gradnja, ekstra lokacija, pogodan i za uredske prostorije, 115 m².
Tel.: 024/526-243
Anica Lulić, Subotica, Aleja M. Tita 26/V.

Izdajem namještenu sobu na Radijalcu učenici/ku ili studentici/u, s CG, s korištenjem kuhinje i kupaoice, za nepušače.

Tel.: 024/558-227 ili 063/597-021

Profesor elektrotehnike daje sate fizike i matematike učenicima osnovnih i srednjih škola.

Tel.: 064/292-1043 ili 024/524-701

Izdajem objekt, skladište na Čantavirskom putu, idealna lokacija oko 100 m².

Tel.: 024/530-107 ili 064/261-8022

Hitno potrebno 10 konobara na otoku Cresu. Potrebno je imati hrvatsku putovnicu. Starosna granica je do 35 godina.

Tel.: 063/110-7751.

Prodajem staru kuću u Čačincima kod Slavonske Orahovice, pet jutara zemlje i jedno jutro šume kod Voćina (sve u Hrvatskoj), ili sve to mijenjamo za Vojvodinu (Irig, Ruma, Srijemska Kamenica...).

Tel.: 063/714-6545 ili +385/33/673-076.

Prenočište na Paliću. Dvokrevetne sobe sa zasebnom kupaoicom. Kanjiški put 58/b

Tel.: 024/754-543

Prodajem veliko stablo limuna s plodovima, pogodno za veće prostorije, cijena: 5.000,00 dinara.

Tel.: 024/561-321

Izdajem u Zagrebu dvosoban namještan stan (3 kreveta) od 1. srpnja, Folnegovićevo naselje (treća postaja od Autobusnog kolodvora prema Savi, blizina tramvaja, 300 eura.

Tel.: u Srbiji +381/63/882-0654, u Hrvatskoj +385/91/177-7700

Izdajem dvosobni apartman u Poreču.

Tel.: +385/5242-5035, +385/989-1627

Molim dobre prema invalidu suosjećajne ljude koji su u mogućnosti omogućiti da nabavim natkoljenu protezu koja mi je hitno potrebna da bih se mogla normalno kretati.

Tel.: 025/29-030

Traži se obitelj s puno razumjevanja prema starijoj osobi za skrb, uz novčanu nadoknadu. Iz Našica, Bjelovara, Daruvara, Krapine, Ivanić grada, Koprivnice ili smještaj u jednosobnom stanu 30m² u istim gradovima.

Tel.: 025/39-030

PRIVATNO POGREBNO PODUZEĆE
"URNA"
A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PODUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PRIJEVOZ I CEREMONIJAL
POKOPA

Tel.: 024-558-011

Cvjećara:
Tel.: 024/557-130

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika,

I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon koji ćemo objavljivati u svakom broju »Hrvatske riječi«.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKARIJEČ

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavljaštava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS